

Maaseutuasumista ihmisille ja hevosille

TUUSULAN ANTTILA

Helinä Inkinen • Diplomityö • Yhdyskuntasuunnittelu

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Maaseutuasumista ihmisille ja hevosille

TUUSULAN ANTTILA

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO
Arkkitehtuurin laboratorio
Yhdyskuntasuunnittelu

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
Architecture
Urban Planning

Tampere 10.01.2018

Helinä Inkinen

TUUSULAN ANTTILA - MAASEUTUASUMISTA IHMISILLE JA HEVOSILLE

DIPLOMITYÖ

Tarkastaja: Professori Juho Rajaniemi

Aihe ja tarkastaja hyväksytty talouden ja rakentamisen tiedekunnassa 27.11.2017

ULKOASU JA TAITTO

Helinä Inkinen

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Arkkitehtuurin koulutusohjelma

Diplomityö

Yhdyskuntasuunnittelu

Helinä Inkinen

TUUSULAN ANTTILA - MAASEUTUASUMISTA IHMISILLE JA HEVOSILLE

Opiskelijanumero

226032

Aihe hyväksytty talouden ja rakentamisen tiedekunnassa

27.11.2017

Sivumäärä

119

Tarkastaja

Professori Juho Rajaniemi

Avainsanat

yhdyskuntasuunnittelu, hevoskylä, maankäyttö, hevosympäristö, maaseutu, asuminen

Diplomityö on toimeksiantona Tuusulan kunnalle toteutettu suunnitteluun painottuva projekti, johon liittyy myös osittain tutkimuksellinen teoriaosuus.

Teoriaosuudessa on käyty läpi muun muassa maankäyttöön, kaavoitukseen ja tontinkäyttöön liittyviä huomionarvoisia seikkoja, joita hevonen suunnittelun lähtökohtana asettaa. Työssä on tutkittu hevoslähtöisen suunnittelun haasteita ja ongelmia, mutta tuotu ilmi myös mahdollisuuksia, joita hevonen yhteiskunnassa edustaa. Hevosten suosio elinkeinona ja harrastuksena ovat olleet Suomessa pitkään kasvussa, hevosiin liittyy siten paljon potentiaalia osana kuntarakennetta ja sen brändiä. Tutkimuksellisessa osuudessa korostuukin päätöksenteon merkitys hevosalan elinvoimaisuudelle ja tulevaisuudelle.

Työssä käsitellään hevosten sijoittamista ympäristöön niin lainsäädännöllisistä kuin maisemallisistakin lähtökohdista. Hevoset osana rakennettua ja asuttua ympäristöä edellyttävät ympäristöolosuhteiden laajaa huomioimista. Käytännön tasolla hevostoiminnan aloittaminen tai laajentaminen eivät ole monessa suhteessa kovinkaan yksinkertaisia prosesseja. Kunnallisella suunnittelulla voidaan edistää alan käytäntöjä käyttäjäystävällisemmiksi. Kehittämällä omistajuuden ja rahoituksen malleja voidaan tukea ja edistää alan yrittäjyyttä.

Ulkomaan esimerkkien pohjalta on pohdittu erilaisia hevosrakentamisen konsepteja, tilavaatimuksia ja lupakäytäntöjä ja sitä kautta tuotu esiin kehitysehdotuksia tulevaisuuden hevosalueiden suunnitteluun. Muun muassa haastattelujen kautta esiin nostettujen tosielämän esimerkkien myötä työssä nousee esiin kritiikkiä, miten suunnittelua ja päätöksentekoa voidaan parantaa niin maankäytön kannalta kuin yksilötasonkin tarpeet huomioiden. Tarvetta on toimiville, kustannustehokkaille ja turvallisille hevosympäristöille.

Suunnitelmaosuudessa on tutkittu hevosten ja asumisen yhteensovittamista asiakkaan osoittamalla tontilla. Lähtökohtana on ollut mahdollistaa hevosten luonnollisten tarpeiden toteuttaminen, erityisesti tilan suhteen, mutta on lisäksi tavoiteltu ratkaisuja nykyaikaiseen ja maaseutumaiseen asumiseen kylämaaisessa rakenteessa. Anttilan alueelle on kehitetty osana kunnan hevoskyläkonseptia hevosmyönteisiä asukkaita palveleva ympäristö perinnemaisemassa, jossa pääsee nauttimaan luonnonläheisestä asumisesta lähellä järveä ja kunnan keskeisiä palveluita.

ABSTRACT

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Degree Programme in Architecture
Masters Thesis
Urban Planning

Helinä Inkinen

Anttila in Tuusula - Rural Housing for People and Horses

Student number

226032

Subject approved by the Faculty of Business and Built Environment

27.11.2017

Pages

119

Examinor

Professori Juho Rajaniemi

Key words

urban planning, horse village, land use, equine environment, rural, housing

The thesis is a commission by the municipality of Tuusula, Finland. The focus is mainly on design, but the theoretical part includes also some research.

Theoretical part treats the equine factors to be considered in land use and planning. What comes to horses as a starting point, there are some challenges and problems, but also many possibilities. Horses have a positive nature as a part of the society, and equine sports are a growing hobby and industry. Municipalities have started to notice the potential of horses in their branding. The research highlights the importance of decision-making for the future of the horse branch.

There are both legislative and environmental basis in designing equine environments. Especially in built and habitat areas environmental impacts need to be carefully taken into account. In practice, it is not always a simple process to start a horse business. With local planning the practices could be developed to be more user-friendlier. Also by developing the forms of ownerships and finance it is possible to support and enhance the horse branch.

Few development ideas for the future concepts and planning of equine areas are provided based on some foreign examples. Practical information about horses and their owners is based on for example a few interviews. The thesis includes also some criticism about the current issues and guidelines how to improve land use but also how to consider individual needs better. There is a need for functional, cost effective and safe equine environments.

The design part studies how horses and residential fit together in the plot in Anttila provided by the client. The most important starting point has been the natural needs of the horses, especially the space they require. The design aims in contemporary housing in rural-like village. Inspired by Tuusula's larger horse village scheme Anttila provides an example of horse-friendly residential area, close to nature and the central services of the municipality.

SISÄLTÖ

1. Johdanto	
1.1. Asiakkaan esittely	11
1.2. Työn tavoitteet	13
1.3. Hevoskylät ja hevoset brändinä	14
1.4. Hevoskyläkysely	16
2. Hevonen yhdyskuntasuunnittelun lähtökohtana	
2.1. Hevonen Suomalaisessa yhteiskunnassa	21
2.2. Hevonen kuntarakenteessa	23
2.3. Päätöksenteko hevostalouden edellytyksenä	28
3. Hevonen osana ympäristöä	
3.1. Lainsäädännölliset lähtökohdat	31
3.2. Suojaetäisyydet ja tilavaatimukset	33
3.3. Ympäristövaikutukset	36
4. Hevosympäristön suunnittelu	
4.1. Hevosen luonnolliset tarpeet	41
4.2. Hevosenpidon tavat ja tottumukset	43
4.3. Talliympäristön suunnittelu	45
4.4. Esimerkkejä hevosympäristöistä	49
4.5. Hevoskyläiden haasteita ja mahdollisuuksia	58
5. Alue-analyysi	
5.1. Anttilan historia	63
5.2. Tonttianalyysi	67
5.3. Anttilanrannan kehityssuunnat	73
5.4. Lähialueiden hevospalvelut	75
6. Suunnitelma	
6.1. Suunnittelun lähtökohdat	79
6.2. Yleissuunnitelma	89
6.3. Palvelut ja virkistys	96
6.4. Liikenne ja reitit	99
7. Yhteenveto	
Miten tavoitella parempaa hevosympäristöä?	103
8. Lähteet	107

1.

Johdanto

1.1. Asiakkaan esittely

Diplomityön toimeksiantaja on Tuusulan kunta Uudellamaalla, noin kolmenkymmenen kilometrin päässä Helsingistä. Tuusula on perustettu vuonna 1643. Kunnassa oli 31.07.2016 asukkaita 38 787. Kunnan pinta-ala on 225,46 km², josta veden osuus 5,95 km². Väestötiheys on 172/km² ja kunnan taajama-aste 94%. (Tietoa Tuusulasta 2017; SVT: Kuntien avainluvut 2017.)

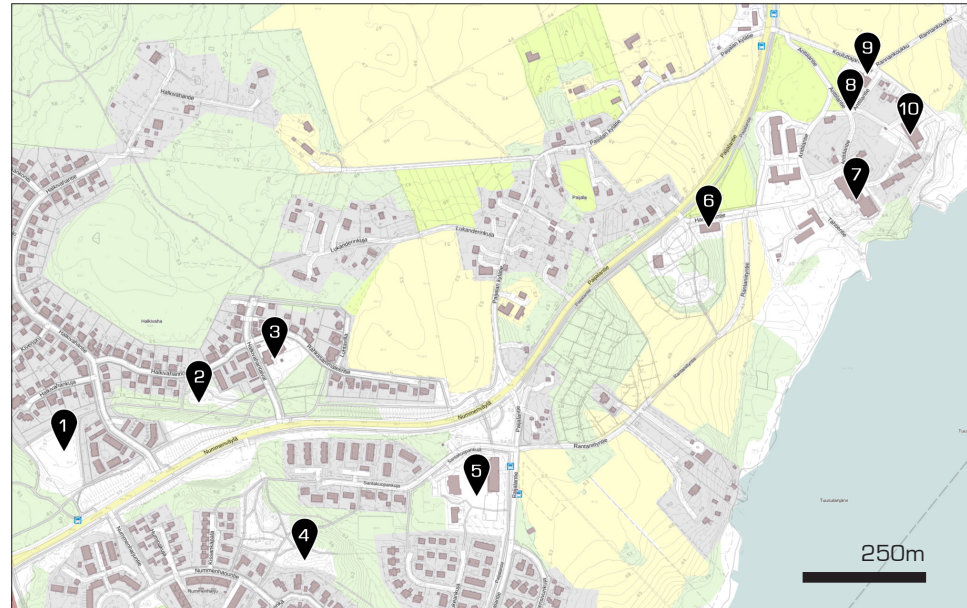
Kunnalla on ajankohtaisena työn alla laajempi hevoskylähanke, jonka tavoitteena on muodostaa hevosharrastamiseen ja elinkeinon keskittyviä asuinalueita. Tutkin asiakkaan osoittamalle tontille Tuusulan Anttilaan, miten asuminen sekä hevosharrastus että -elinkeino sulautuvat yhteen. Suunnittelutyön tavoitteena on muodostaa hevoskylähankkeen inspiroimana asuinalue, joka konseptiltään on selkeästi profiloitunut hevosihmisiin ja hevosmyönteisiin asukkaisiin.

Suunnittelualue on Tuusulanjärven länsirannalla, parin kilometrin päässä Tuusulan keskuksesta sijaitseva Anttilan tilakeskuksen ympäristö, joka kuuluu Nummenkangas-Paijalan tilastoalueeseen. Asukasmäärä Nummenkangas-Paijalassa on 1321, josta Paijalan osuus 71 asukasta. (Väestötiedot 2017.)

Kuva 1. Tuusulan kartalla keskusta [K] ja Anttila [A].
Pohjakartta 1:15 000 © Tuusulan kunta
Rakennukset ja Tiestö © MTK

1.2. Työn tavoitteet

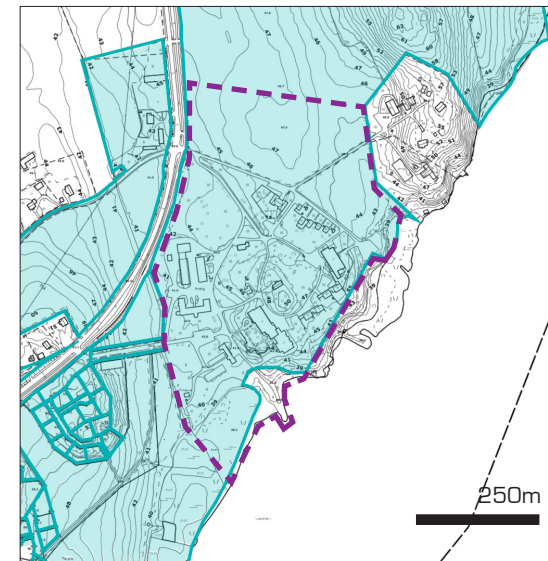

Kuva 2. Nummenkangas-Paijalan palvelut.
Pohjakartta 1:10 000 © Tuusulan kunta
OpenStreetMap © OpenStreetMapin tekijät

1. Halkivahanpuisto / Liikunta
2. Tupasvillantie / Liikunta
3. Liikuntapäiväkoti Huiske
4. Harjupuisto
5. Paijalan koulu
6. Paijalan Teatteritalo
7. Toimintakeskus Kettunen
8. Kirjastoauton pysäkki
9. Päiväkoti Venlantupa
10. Pajakoulu / Hyrylän yläaste

Anttilan alue on osa kunnan omistamaa kiinteistöä, johon sisältyy muun muassa tilakeskus sekä ympäröiviä peltoja. Suunniteltavat toiminnot rajautuvat vesistöön, Paijalan-tiehen ja peltoalueeseen, jota sisällytetään suunnitelmaan joustavasti tarpeen mukaan. Suunnittelualan koko on noin 400 x 600 m.

Nummenkangas-Paijalan alueen palvelut keskittyvät koulutukseen ja liikunta- ja vapaa-ajantoimintaan. Anttilassa sijaitsee yksityinen päiväkoti sekä Hyrylän yläasteen toimipiste, Pajakoulu. Lisäksi löytyy pienimuotoista teatteritoimintaa ja toimintakeskus. Paijalan ala- ja yläaste ovat noin puolen kilometrin päässä, lisäksi alueelle on hyvät yhteydet julkisella liikenteellä, autolla ja kevyenliikenteen väyliä pitkin.

Kuva 3. Suunnittelualue.
Pohjakartta 1:10 000 © Tuusulan kunta
— Kunnan omistamat alueet
- - Suunnittelualue

Asumisen tehokkuutta ja typologioita alueella on tarkoitus kokeilla erilaisilla vaihtoehdoilla. Tavoitteena on löytää sopiva laajuus hevospalveluille sekä erilaisia, monimuotoisiaakin hevosasumisen ja harrastustoiminnan muotoja. Tutkin asiakkaan toiveesta erilaisen case-esimerkkien kautta hevoskylän konseptia ja pohdin joitakin hevosten sijoitteluun liittyviä ratkaisumalleja, joista voi olla hankkeen jatkosuunnittelussa asiakkaalle hyötyä.

Erilaisia vaihtoehtoja vertailemalla johdetaan lopullinen suunnitelma. Toiveena asiakkaan puolelta on saada rohkeitakin ja ennakkoluulottomia ideoita alueen käsittelyyn. Esimerkiksi suojaetäisyyksien kanssa voidaan olla joustava, kun lähtökohtaisesti ajatellaan, että alueen asukkaat hyväksyvät hevosten läheisyyden. Vaikka suunnittelualan koko ja ympäristön olosuhteet tuottavat haasteita, tavoitteena on löytää toimivia ratkaisuja, joilla hevonen on olennainen osa Anttilan uuden asuinalueen identiteettiä.

Teoriaosuudessa tavoitteena on pohtia hevosen suhdetta maankäyttöön ja löytää keinoja, joilla hevoset olisivat erityisesti hevosalueiden suunnittelussa paremmin huomioitu. Nostan esiin hevosen osaa yhteiskunnassa ja sen mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja haasteita. Pyrin tuomaan ilmi käytännön hevostietoutta, joka auttaa ymmärtämään hevosten ja hevosihmisten tarpeet ja siten tukemaan tulevien hevoskyläiden suunnittelua.

1.3. Hevoskylät ja hevoset brändinä

Hevonen nähdään kuntatasolla enenevässä määrin vetovoimaisena ja monipuolisena mahdollisuutena. On alettu huomata paine, jonka alaisena hevosala yhteiskuntarakenteessa tällä hetkellä on, mutta on myös ymmärretty alan potentiaali vahvan harrastaja- ja yrittäjäpohjan kautta. Maankäytön suunnittelussa hevoset ovat joutuneet ahtaalle, ja nyt nähdäänkin tärkeänä kehittää hevosten ja asumisen yhteensovittamista sekä harrastusmahdollisuuksia. Ihmiset ovat jopa valmiita muuttamaan harrastuksen vuoksi, joten hevosala on yksi elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta lisäävä tekijä kunnalle. Esimerkiksi Orimattila ja Kaustinen nousivat kuntamarkkinoilla esiin alueina, jotka ovat jo onnistuneet hevosbrändissä. [Hämeen Yritysviestintä 2017.]

Kunnallisen suunnitteluun liittyvät kysymykset liittyvät keinoihin vastata kasvavien harrastajamäärien tarpeisiin ja mahdollistaa alalla jo toimivien toiminnan laajentumismahdollisuuksiin. Nykyisissä käytännöissä nähdään toimimattomuutta, mutta kehitys hevosalan tonttiratkaisuihin ja palvelurakenteen monipuolistamiseen on mahdollisuus tuottaa toimivaa pohjaa hevostoiminnalle. Hevoskylät ja muut alan keskittymät sekä hevosten yhdistäminen urheilu- ja nuorisotoimintaan ja opiskeluun on yksi mahdollisuus ottaa hevoset osaksi kunnan palvelurakennetta ja painotusta hevosbrändiin. [Hevosvoimaa Tuusulaan 2014.]

Suomen hevosista parhaiten tunnettu paikkakunta lienee Ypäjä, jonka 140-vuotisen historian ajan hevoset ovat aina olleet vahva

osa hevospitäjää. 1930-luvulla puolustusvoimien hevosvarikon ja ratsastuskoulun ja myöhemmin valtion siirtolan sijoittaminen oli suuri muutos maalaiskylälle. Ypäjän rooli hevoskeskuksena on kasvanut vuosien saatossa merkittävästi, ja kunnasta on muodostunut mainittava hevosalan opetuksen, valmennuksen ja kilpailutoiminnan keskittymä. Alueen painopisteinä ovat muun muassa laadukas opetus, kansainvälinen yhteistyö ja hevosten hyvinvointi. [Piminäinen 2016a, 32-33.]

Myös Tyrnävällä on herätty hevosten mahdollisuuksiin. Kunnan aluearkkitehti Helena Illikainen toteaa, että asumista ja hevosentaitoa ei ole vielä Suomessa yhdistetty asemakaavassa. Hevostilatontit tulivat myyntiin vuoden 2015 joulukuussa, ja ne herättivät hyvin kiinnostusta. Tontteja on noin yhdestä viiteen hehtaariin ja isommalle tontille on mahdollista perustaa maneesi. Omakotitontteja tulee hevospalveluiden yhteyteen. Tallien läheisyydessä on etuna esimerkiksi rehujen ja kuivikkeiden yhteystilauksilla saavutettavan lannan käyttömahdollisuutta energianlähteenä alueella pohditaan. [Niemi 2016.]

Erityisen hevosmaisena kunnasta tekee hevosen rooli osana kuntalaisten elämää. Ypäjän kaikki kolmannen luokan koululaiset pääsevät kokeilemaan ratsastusta ja kuntalaiset ottavat osaa alueen hevostapahtumien järjestämiseen. Hevoset näkyvät katukuvassa päivittäin ja niille on varattu omia kulkuväyliäkin, esimerkiksi alikulkutunneli ja silta. Ypäjällä joka kuudes asukas on hevonen, ja hevoset

ovat alueella merkittävä työllistäjä. Kunta on panostanut asukkaiden peruspalveluihin, lisäksi hevosalan yrittäjyyttä on monipuolisesti. Alueen maatalouskin huomioi hevoset, on keskitytty esimerkiksi hevosrehutuotantoon. Hyvät yhteydet Turusta, Tampereelta ja Helsingistä ovat edistäneet kunnan menestystä, ja se markkinoi itseään luontoarvoilla ja edullisella asumisella hevosten lähellä. [Piminäinen 2016c, 33-35.] Ilmapiiiri Ypäjällä on miellyttävä, sillä maaseudulla on kiireetön ja vapautunut olo, saa olla oma itsensä muiden hevosihmisten keskellä. Asukas Marja Tuominen innostui hevosista lastensa ratsastusharrastuksen myötä, ja kiittelee alueen yhteisöllistä ja avuliasta henkeä. [Piminäinen 2016a 34-35, 2016b 33-34.]

Tuusulaa ei vuoden 2011 hevostilaselvityksessä koettu kovin hevosmyönteisenä kuntana, ja se haluaakin nyt nostaa hevosharrastuksen profiilia. Helsingin kasvukeskuksen seudulla on kysyntää hevostalleille, ja hevoset kasvavana harrastuksena on tiedostettu. Hevoset nähdään kunnassa positiivisena imagotekijänä, ja hevosalueiden kehityksellä voidaan osaltaan turvata peltomaisemien säilyminen myös tulevaisuudessa. Hevosiharrastus lisää vaihtoehtoja kuntalaisten liikunta- ja virkistymismahdollisuuksiin, ja saattaa houkuttaa liikkujia muualtakin. [Anttila et al. 2014, 63.]

Kunnan visioissa hevoskylässä yhdistyy urbaani elämäntapa ja luonnonläheisyys. Kylä ei olisi vain hevosharrastajille, vaan siellä viihtyisivät myös muut eläimistä ja luonnosta kiinnostuneet asukkaat. Alueella voisi lisäksi

olla monipuolista hevosiin ja eläimiin liittyvää elinkeinoa. Hevoskylähankkeelle on kolme potentiaalista aluetta, Rusutjärven kyläalueen pohjoisosaa, Jokela ja Kellokosken pohjoisosaa. Asuinalueelle tavoitellaan sijaintia, joka olisi myös itsenäisesti liikkuvien nuorten tavoitettavissa. [Hasu & Nummi 2016a, 22]

Tuusulan hevoskylähankkeen ohella osana viheralustrategiaan kuuluu ratsastusreitistön kehitys, ja tavoitteena olisi toteuttaa sekä seudullisia että alueellisia reittejä. Tulvat reitit tähtäävät turvalliseen harrastamiseen, ratsastus kuitenkin jatkossakin perustuu suurelta osin harrastajien ja maanomistajien välisiin sopimuksiin yksityisteiden käytön ja jokamiehenoikeuksien ohella. [Anttila et al. 2014, 63.]

1.4. Hevoskyläkysely

Tuusulan tulevaa hevoskylähanketta varten kunta toteutti yhteistyössä CloudeSign Oy:n ja Tutkimus- ja suunnittelupalvelu Kiilan kanssa Harava -kyselyn 12.08.-09.09.2017 välisenä aikana. Lomake löytyy osoitteesta <https://query.eharava.fi/1736#>. Kyselyllä kartoitettiin Tuusulan ja lähialueiden asukkaiden ja yrittäjien kiinnostusta hevoskylään konseptina sekä toiveita asumiseen ja yrittäjyyteen liittyen. Kyselyyn tuli 851 vastausta, joista 451 kattoi koko kyselyn. Osa yrittäjistä vastasi myös asumiseen liittyviin kysymyksiin, myös ne on huomioitu asumisosion lopuraportissa. Valtaosa vastaajista, 76 %, oli asukkaita, yrittäjiä 5 % ja molempia rooleja edusti 19 %. (Tuusula 2016; Hasu & Nummi 2016a, 1.)

Lisäksi samanaikaisesti Media Cleverin toteuttamalla web-paneeli -kyselyllä selvitettiin uudenmaalaisten vähintään 25-vuotiaiden asukkaiden suhdetta asumiseen, Tuusulaan ja hevoskylään erittelemättä vastaajia ryhmiin, kuten hevosharrastajiin. Web-paneeliin tuli noin 700 vastausta. (Tuusulan hevoskylä 2016, 2.)

Asukkailta kysyttiin muun muassa nykyiseen asumismuotoon liittyviä kysymyksiä, kuten koko- ja sijaintitietoja sekä tyytyväisyyden tasoa nykyisiin asuinolosuhteisiin. Lisäksi kartoitettiin vastaajien elämäntyyliä ja mielikuvia tulevaisuuden asumisesta, esimerkiksi millaisia tonttikokoja ja uudenlaisia asumisen muotoja voisi jatkossa olla. Myös vastaajien taustatiedoista perhekoot, työ- ja opiskelutilanteet selvitettiin, lisäksi tarkasteltiin harrastuksia ja liikkumistapoja. Tavoitteena oli

selvittää asukkaiden kiinnostusta asumiseen hevoskylässä sekä tekijöitä, jotka vaikuttavat asuin- ja harrastuspaikan valintaan ja toimitukseen. (Hasu & Nummi 2016a, 2.)

Kyselyyn vastanneista asukkaista noin puolet olivat tyytyväisiä nykyiseen asuntoonsa ja asuinalueeseensa. Nykyisen asuinpaikan valintaan vaikuttivat muun muassa hankintahinta, hyvä sijainti, asuinalueen terveellisyys ja turvallisuus sekä hyvät liikkumis- ja harrastusmahdollisuudet. Kyselyssä ilmeni, että asuntojen ulkotilojen ominaisuuksia ei hankintahetkellä välttämättä osata huomioida tarpeeksi, mutta käytössä toimivuuden merkitys selkenee. Analyysiraportissa ehdotetaan, että suunniteltaessa ulkotilojen ominaisuuksia voisi pohtia tarkemmin. Kiinnostus erilaisiin asumisen ratkaisuihin oli vaihtelevaa. Pienet alle sadan neliön talot herättivät paljon tai melko paljon kiinnostusta noin puolessa vastaajista. Esimerkiksi piharakennusten tai muiden lisätilojen kanssa varustetut pienet talot kiinnostivat enemmän. Suosituimmat lisärakennukset olivat autotalli ja pihasauna. Rivitalo- tai kerrostaloasuminen eivät saaneet kannatusta, ja tavallista pienemmät asunnot kiinnostivat vain muutamaa prosenttia vastaajista. (Hasu & Nummi 2016a, 8, 10, 21, 26.)

Asukasvastaajista hevosharrastajia oli 76 %. Sekä hevosharrastajilla että muilla vastaajilla koirat ja muu ulkoiluun ja luontoon liittyvä harrastaminen olivat myös merkittäviä harrastuksia. Kaikkia vastauksia tarkasteltaessa yli puolella pyöräily ja muu vapaamuotoinen liikkuminen oli yleistä, ryhmä- ja hallilajit

olivat vastauksissa pienemmillä prosentteilla edustettuina. Kuitenkin tiloja vaihtoehtoisille harrasteille, kuten kulttuurille, käsillä tekemiselle tai viljelylle lähiympäristössä olisi vastausten perusteella tilausta. Jossain määrin yhteistilat, kuten korttelitalo, kiinnosti osaa vastaajista. (Hasu & Nummi 2016a, 14-15, 21) Myös web-paneelissa harrastukset koostuivat eniten vapaamuotoisesta liikkumisesta ja luonnossa oleilusta. Kiinnostus elämäntavasta ja harrastuksista osana omaa asumista kiinnosti web-paneelissa naisia enemmän, mutta kaikista vastaajista 40 % oli melko tai hyvin kiinnostunut ympäristöstä, jonka suunnittelussa sujuva arki ja yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Eduksi nähtiin myös sekä rahalliset että ajalliset säästöt, mitä saavutetaan lyhyellä etäisyydellä omiin tai lasten harrastuksiin. Nyt harrastuksiin kuljetaan eniten omalla autolla, varsinkin Tuusulassa. (Tuusulan hevoskylä 2016, 4, 13, 16.)

Noin puolet asukasvastaajista toivoisivat hevoskylään pientaloasumista, myös maatalot ja erillistalot kiinnostivat jonkin verran. Toiveet tonttien kooksi jakaantuivat melko tasaisesti, suurin kannatus oli pienehköillä ja keskikokoisilla tonteilla, 21-100 m², 101-300 m², 301-500 m² ja 501m²-750 m² kokoluokat keräsivät yhteensä 39 % kannatuksen. Myös isommille 1000-2000 m² ja 2000-5000 m² tonteille löytyi kiinnostusta, ja 15 % vastaajista toivoi yli 5000 m² tilaa. Hevoskylän ympäristön suhteen tärkeää asukkaille oli ratsastustallien, kuntoradan, puistoalueen ja linja-autopysäkin läheisyys kävelymatkan päässä. Lisäksi peruspalveluita, kuten päivittäistavarakauppa, kahvila tai ravintola sekä

lasten koulut saisivat olla lähellä. Vastaajien kiinnostus vuokrata talli- ja laiduntiloja oli kaksinkertainen oman talliin omistamiseen verrattuna, mutta noin neljännes vastaajista oli kiinnostunut yhteisomisteisista tiloista hevosille. (Hasu & Nummi 2016a, 23-27.) Web-paneelissa korostui kiinnostus pientaloon ja rivitaloihin hevoskylän asumismuotona, vastaajien nykyisestä asuinpaikasta riippuen erilaisilla painotuksilla. Tuusulassa mielekkäimpänä nähtiin omakotiasuminen, toiseksi kiinnostavin oli rivitalo. Tonttikokotoiveet olivat melko tasaisilla osuuksilla, keskiarvona eniten kannatusta saivat 21-100 m² rivitalopihat, Tuusulassa ja lähikunnissa 350-500 m² ja 750-2000 m² tontit kiinnostivat eniten. (Tuusulan hevoskylä 2016, 23-24.)

Yrittäjille suunnatuilla kysymyksillä kartoitettiin muun muassa erilaisia hevosiin liittyviä yritysmuotoja ja palveluita sekä kiinnostusta yrittäjyyteen. Tarkasteltiin vastaajien kiinnostusta yritystoimintaan hevosalan yrittäjien läheisyydessä ja sen tuomia mahdollisia etuja tai ongelmia. Lisäksi selvitettiin nykyisen yrityksen erityistarpeita tai haasteita sekä ihanteellista ympäristöä hevos- tai muulle yritystoiminnalle. (Hasu & Nummi 2016b, 4-7, 12-19.)

Yritysten toimintaan liittyen hevosia oli 74%:lla vastaajista, koiria oli vajaalla kolmasosalla, lampaita tai muita kotieläimiä vähäisesti. Tallit olivat vastaajien keskuudessa pääosin keskisuuria alle kymmenen hevosen tai 10-15 hevosen talleja, yli 25 hevosta oli vain harvalla. Hevospalveluihin lukeutuu kol-

masosalla muun muassa ratsastuksen opetus ja kilpavalmennus, ravivalmennusta oli muutamalla prosentilla vastaajista. Yritykset tarjoavat eläinten hoitoon liittyviä palveluita sekä erilaisia hyvinvointipalveluita ja terapia-toimintaa niin ratsastajille kuin hevosillekin. Jonkin verran on leiri- ja majoitustoimintaa, lisäksi tarvikumyyntiä ja varusteiden kunnostusta, eläinlääkäri- ja kengityspalveluita. Yritystoiminnan kannalta tärkeitä ovat suurimmalla osalla laitumet ja tarhat, lannan käsittelyyn ja esimerkiksi rehujen tai myyntituotteiden varastointiin liittyvät tilat, mutta myös maastoreittien osuus oli tärkeä yli puolelle vastaajista. (Hasu & Nummi 2016b, 4-5, 7.)

Nykyisessä sijainnissaan yritykset näkivät positiivisina asioina hevosystävällisen ja väljän maaseutumaisen ympäristön sekä mahdollisuuden päästä maastoon. Rauhallisuus ja turvallisuus korostuvat. Asiakkaat ja yhteistyökumppanit ovat lähellä, yrityksen saavutettavuus ja muiden palveluiden läheisyys koettiin eduksi. Edullinen kustannustaso oli tärkeää. Toisilla yrityksillä oli heikkouksia liikenneyhteyksissä, esimerkiksi puutteita julkisessa liikenteessä. Osalle liikenne oli aiheuttanut turvattomuuden tunnetta, ja joillakin ei ollut mahdollisuutta maastoreitteihin. Jotkut vastaajista olivat kokeneet hevosvastaaisuutta sekä kunnan että naapureiden osalta. Maankäytön muutokset aiheuttavat epävarmuuden tunnetta omaan toimintaan liittyen, ja toiminnalle on ollut rajalliset tai olemattomat mahdollisuudet laajentaa esimerkiksi lupien tai tilojen puutteen vuoksi. (Ibid. 2016b, 12-13.)

Yrittäjän näkökulmasta ihanteellinen hevoskylä on hevosystävällinen, ja yhteistyö sekä kunnan että muiden yrittäjien ja asukkaiden kanssa toimii, yli puolella vastaajista hevoskylän koettiin lisäävän yritysten välistä yhteistyötä. Yli 75 % vastaajista uskoo hevospalveluiden ja -asumisen keskittämisen ja yhteisöllisyyden etuihin, esimerkiksi kustannustehokkuuteen ja avun saantiin. Hevoskylän tulisi olla hyvin saavutettavissa sekä julkisella liikenteellä että omalla autolla. Ympäristön tulisi olla luonnonläheinen ja tarjota tarpeeksi hyvät puitteet, erityisesti ratsastusreittien suhteen, mutta myös laukasuora tai harjoitusravirata ja isot ratsastuskentät saavat kannatusta. Eduksi hevoskylälle nähdään muut palvelut, kuten kauppa ja ravintolat. 86 % vastaajista haluaisi asua yritystään lähellä. (Ibid. 2016b, 14, 16-19.)

Mielikuvat hevoskylästä olivat asukkaiden keskuudessa vahvasti positiivisia, hevoskylä nähtiin muun muassa hyväksi paikaksi kasvaa ja harrastaa. Lisäksi sen koettiin soveltuvan niillekin, jotka eivät ole hevosihmisiä. Hevoskylä lisäisi Tuusulan kiinnostavuutta, niin asuin- kuin matkailukohteenakin. Toisaalta hevoset nähtiin liiankin voimakkaana teemana, sopivuutta myös muille kuntalaisille tulisi miettiä, sekä korostaa myös muita luontoarvoja. Tuusulassa ja sen lähikunnissa konsepti nähtiin positiivisena, naiset näkivät hevoskylän edistävän kunnan kiinnostavuutta miehiä enemmän. Lapsiperheet näkevät hevosten vetovoiman suurempana. (Hasu & Nummi 2016a, 32-33; Tuusulan hevoskylä 2016, 19-21.)

Yrittäjistäkin suurin osa koki hevoskylän konseptin positiivisena ja vetovoimatekijänä kunnalle, sekä sen hyödyt ja mahdollisuudet haittoja suurempia. Mahdollisiksi ongelmiksi koettiin muun muassa kilpailun lisääntyminen, maanomistajien ja naapuruston väliset ristiriidat sekä ympäristöhaitat ja tautien leviämiskäsit. Kuitenkin muistutettiin, että hevosalaa tulisi kunnassa tukea tasapuolisesti, eikä keskittää voimavaroja vain hevoskylään. (Hasu & Nummi 2016b, 18, 20, 22.)

“Erinomainen ja kannatettava idea! Tuusulasta voisi tulla Etelä-Suomen Ypäjä!”

Ote Hevoskyläkyselyn palautteesta

Kuva 4. Potentiaaliset hevoskylän sijainnit hevoskyläkyselyn perusteella. Pohjakaartta 1:100 000 © Tuusulan kunta OpenStreetMap © OpenStreetMapin tekijät

● Yrittäväästääjät
● Asukasvastaajat

2.

Hevonen yhdyskuntasuunnittelun lähtökohtana

2.1. Hevonen suomalaisessa yhteiskunnassa

Hevosia harrastetaan koko maassa. Hevosala vaikuttaa monin tavoin niin kaupungeissa, kunnissa kuin taajamissakin, mutta yritystoiminta keskittyy kaupunkien läheisyyteen. [Hevostalous lukuina 2016, 2017, 2.] Nykyään suuri osa hevosenomistajista elää asutuskeskuksissa ja taajamissa, ja maaseuduilta ovat hevosetkin siirtyneet lähemmäs kasvukeskuksia. Kaupunkien ympärillä on jopa havaittavissa selkeitä hevostilavyöhykeitä. [Laitinen & Mäki-Tuuri, 2014, 11, 13.]

Hevostoiminta on merkittävä maaseudun elävöittäjä sekä elinkeinon että harrastusmahdollisuuksien myötä. Hevosala ovat huomattava ja monipuolinen työllistäjä, sillä yrittäjyyden ohella se työllistää ja tuottaa myös muilla oheispalveluilla, kuten rehu- ja varuste kaupalla. [Hevostalous lukuina 2016 2017, 2-3, 13]. Erityisesti kasvussa ovat olleet muun muassa täysihoito- ja elämyspalvelut, mutta palvelurakenteeseen kuuluu myös erilaiset terapia- ja kuntoutuspalvelut. Päätoiminnaltaan hevosiin keskittyneitä tiloja Suomessa on noin 2000, vaikkakin hevostalous on myös merkittävä maatalouden sivuelinkeino. [Hollmén & Laitinen 2012, 4.]

Hevoset työllistävät suurelta osin osa-aikaisia työntekijöitä ja yrittäjiä, mutta jos hevosyrittäjyyden edellytykset paranevat, on sillä työllisyyteen merkittävä parantava vaikutus [Hollmén & Laitinen 2012, 4]. Työ hevosten parissa on luonnollinen jatkumo pitkäaikaiselle harrastukselle ja se koetaan mielekkääksi ja arvokkaaksi. Hevosala työllistää paljon naisyrittäjiä. [Pussinen 2005, 1.]

Usein ratsastus mielletään nuorten tyttöjen lajiksi, mutta aikuisharrastajat ovat kuitenkin kasvava enemmistö. Aikuisharrastajien määrän kasvu ratsastuksen parissa on parin vuosikymmenen aikana ollut merkittävää. Kansallisessa liikuntatutkimuksessa ratsastusharrastajia vuonna 2009 oli kaiken kaikkiaan noin 160 000. Kasvuun on vaikuttanut ratsastuksen suosio esimerkiksi naisten elämys- ja terveystuotteenä. Raviurheilun parissa on noin 50 000 harrastajaa, ja se on urheilulajeista toiseksi seuratuin. Harrastukselle on ennustettu voimakasta kasvua edelleen, ratsastuksen haluaisi tutkimusten mukaan vuonna 2014 aloittaa 74 500 uutta harrastajaa. [Hollmén & Laitinen 2012, 4; Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 11-12].

Viime aikoina harrastajamäärät ovat olleet hiukan laskussa, vaikka hevonen ja luonto yleisesti ihmisiä kiinnostavat. Lama vaikuttaa hevosalaankin. Tärkeää olisikin kehittää palveluja valikoivaa asiakaskuntaa varten, esimerkiksi ikääntyvät huomioiden. Laadukkaat puitteet ja turvallisuus houkuttavat. [Roivas 2016a, 38-39.]

Aikuisharrastajille hevoset ovat ennen kaikkea hyvinvointiharrastus, jonka parissa voi käsitellä vaikeita asioita, kuten avioeroa, sairautta tai työttömyyttä. Tallilla saa itselle omaa aikaa ja mahdollisuuden kokeilla uusia asioita. [Roivas 2016a, 40.] Tuntevina ja omatahtoisina eläiminä hevoset tuovat ihmisillekin tunteet pintaan. Parhaimmillaan hevosten kanssa toimiminen kehittää tunteiden hallintaa ja omien pelkojen tunnistamista. Hevosten kanssa kokee onnistumi-

sen tunteita ja itsensä voittamista. (Vilka 2011, 124.) Hevosharrastus toimii myös yhdistävänä tekijänä eri väestöryhmien kesken ikään, sukupuoleen tai asemaan katsomatta, ja saa perinteistä kaupunki-maaseutu-rajaa hälvenemään. Talliympäristöissä eivät korostu ihmisten ammatit, vaan kanssaharrastajat koetaan pikemminkin tasa-arvoisina yksilöinä taustasta huolimatta. (Hollmén & Laitinen 2012, 4; Roivas 2016a, 40).

“Hevonen tarjoaa mahdollisuuden rauhoittua ja irtautua hetkeksi arjesta.”

M. Hollmén & A. Laitinen

Hevosten hyödyntäminen vammais- ja terapiakäytössä on ollut pitkään kasvussa. Hevosista on apua esimerkiksi mielenterveyskuntoutuksessa, sillä hevonen kohtaa ihmisen kriitikittä, yhdenvertaisena. Kasvavassa määrin on korostunut jo pelkän vuorovaikutuksen merkitys, joskus hevosen kohtaaminen ilman varsinaista ratsastusharrastusta on tärkeämpää. Hevonen kuitenkin vie eteenpäin silloin, kun omat jalat eivät kannaa. (Vilka 2011, 125; Kaipio 2016, 64.)

Ratsastusta voi hyödyntää fyysisenä terapiana vamman kuntouttamisessa. Erityisryhmille soveltuu tavallisen ratsastuksen ohella muun muassa vaellusratsastus ja matkaratsastus, ja tavallisellekin harrastajalle maastossa ratsastaminen on mainio rentoutumiskeino ja mahdollisuus nauttia luonnosta. Vaellusratsastuksessa on matkailupotentiaalia, mutta reitistön tulisi riittää useidenkin päivien mittaiseen retkeen. (Halonen & Harju 2005, 12, 16.)

Hevosiin liittyy lisäksi paljon arvokasta nuorisotyötä ratsastuskoulujen ja -seurojen, harrastetallien, hevos- ja 4H-kerhojen sekä poniravitoiminnan myötä. Näiden parissa tarjoutuu monipuolinen ja kiinnostava harrastus, jonka parissa lapset ja nuoret kokevat elämyksiä. Vastuullisen harrastuksen parissa tietotaito karttuu, ja toiminta ehkäisee nuorten syrjäytymistä. Ratsastusharrastuksen parissa opitaan yhteistyötä ja johtajuutta. (Hollmén & Laitinen 2012, 13; Vilka 2011, 125.)

Kuva 5. Raviponi.

2.2. Hevonen kuntarakenteessa

Hevoset osana kaavoitusta

Suomen kaavoituskäytännössä hevosiin liittyviä ratkaisuja tehdään eri asteissa. Maakuntakaavassa keskitytään muun muassa suurempien urheilu- ja vapaa-aikaan sekä matkailuun liittyvien alueiden ja reitistöjen varauksiin. Yleiskaavassa voidaan suunnitella paikallisesti aluevarauksia esimerkiksi hevoskylille ja hevosurheilukeskuksille sekä niiden reitistölle rakennetuille alueille. Asemakaavassa voidaan määritellä tarkemmin reitistöt, hevosalueiden ja -kyltien sekä tallintonttien ratkaisuja tarkemmin. (Linatti 2014, 53.)

EU:ssa hevonen tulkitaan elintarvikeketjuun kuuluvaksi tuotantoeläimeksi, joten hevos-alaa koskee samat ympäristö- ja maankäyttöä koskevat lait kuin muutakin maataloustuotantoa. Tässä politiikassa ei ole hevosia otettu erityisemmin huomioon, vaikka Suomessakin hevostallien määrä, 16 000, on enemmän kuin kotieläintuotantotilojen määrä yhteensä. (Saastamoinen 2014, 13,15.)

Suomessa eläinsuojien sijoittelu perustuu oikeusvaikutteiseen yleis- tai asemakaavaan, mutta kaavamääräyksillä ei kuitenkaan määritellä alueelle sijoitettavien eläinten määrää tai lajia. Erityisesti eläintenpidolle suunnitellut alueet merkitään eläintuotantoyksiköiden aluemerkinnällä ME. Yleensä eläinsuojat sijoittuvat kaavoittamattomille haja-asutusalueille, mutta kaavoitetulla alueella kunnan maankäytön suunnitelmatkaan eivät varsinaisesti estä eläinsuojan perustamista, sillä tuotantoeläimiä ei yleensä tulkita yleiskaa-

vassa kaavanvastaisiksi. Tapaukset ratkaistaan kuitenkin aina tapauskohtaisesti ympäristölupamenettelyllä, ja kaavamääräyksen mukaiset ympäristöhuollon ja jätteenkäsittelyn määräykset tulee ottaa huomioon. Toimintojen vaikutukset tulisi sekä asutuksen että eläintenpidon suhteen aina tarkastella niin, etteivät eläinsuojien laajentumismahdollisuudet vaarantuisi tai asuinviihtyvyys kärsisi. Kaavoittamattomalla alueella tulee ottaa huomioon myös toteutumattomat kaavat sekä toiminnan suhdetta ja vaikutuksia ympäristöön tulee tarkastella. Maankäytön suhteen asutuksen sijoittamista suurten eläinsuojien tai niiden keskittymien yhteyteen tulisi välttää. (OH 1/2010, 42.)

Hevosten suhdetta asumiseen voisi kaavoituksessa kehittää. Yhdysvaltojen kaavoituskäytännöissä on määritelty asuinalueiden, residential, ja maaseuturakentamisen, rural, lisäksi niiden välimuoto, 'rural residential' eli R-R, joka mahdollistaa eläintenpidon asuinalueella. Esimerkiksi Pennsylvaniassa tämä tarkoittaa sitä, että alueella päätarkoitus on asuminen, mutta yksityiseen, harrastusmaiseen käyttöön liittyvät hevoset ja muut eläimet, kuten laamat ja suuret linnut, sallitaan. Kaupallinen käyttö, kuten ylläpitotallin tai ratsastuskoulun toiminta on sitä vastoin tarkasti määriteltyä. (Work Group 2004, 1.)

Kaliforniassa Shastan piirikunnassa R-R -alueella sallittua on yhden perheen asunto, jonka yhteydessä pienimuotoinen maatalouskäyttö, jos kokonaisala on vähintään yksi eekkeri eli noin 4000 m². Yksi hevonen tai vastaavan kokoinen eläin on sallittu puolta eekkeriä kohden. [Zoning plan 17.26.010 2017, 342.]

Joillakin asuinalueeksi kaavoitetulla 'single family residential' -alueilla hevosenpito on mahdollista pienelläkin tontilla, ja tätä kutsutaan hevosetuokeudeksi. Tonttien tilavaatimuksissa eläimiä varten on kaupunki- ja piirikuntakohtaisia eroja. Phoenixin kaupungissa Arizonassa hevosenpito on asuinalueella sallittu jopa alle tuhannen neliömetrin tontilla, mutta ainoastaan yksityiskäyttöön, ja hevosen täytyy olla myös asunnon omistajan omistuksessa. Scottsdalessa tai Phoenixissa myöskään hevosten määrää tontilla ei ole rajoitettu, ainoastaan kaupallinen käyttö on kielletty. [Jennings Strouss 2012.]

Maricopan piirikunnassa maaseutualueilla hevosenpito on hyväksyttävä tontin pääasiallisena käyttötarkoituksena, ja laki on pikemminkin salliva kuin rajoittava hevosten suhteen. Alueilla, joilla eläintenpito on vakiintunut käytäntö, jatkuvuutta tuetaan. Vaikka kaavoituksessa tulee ajoittain muutoksia, pyritään siihen, että muutokset ovat asukkaalle kannalta edullisia. [Ibid. 2012.]

Pennsylvaniassa asiaan perehtynyt työryhmä Work Group ehdottaa, että kunta määritteli erikseen erityisesti eläintenpitoon soveltuvia alueita, joille voidaan määrittellä eläinyksikkö-

määrän maksimi. Ryhmän mukaan alueiden lupamenettelyssä voitaisiin edetä kolmella tavalla; joko niin, että tontille on suoraan määritelty mahdollisuus eläintenpitoon, tai kaavoitusviranomaisilta voidaan hakea lupaa kaavakkeella. Kolmantena vaihtoehtona olisi kunnallinen päätöksenteko, johon vaaditaan poikkeuslupahakemus ja kuuleminen. Työryhmä suosittelee toista vaihtoehtoa, eräänlaista standardihakemusta, jonka käsittely tapahtuu kaavoitusviranomaisten kesken. Se on todettu edulliseksi ja käytännölliseksi ratkaisuksi molemmille osapuolille. [Work Group 2004, 2.]

Suomen kaavoitusjärjestelmästä tällainen esimerkiksi Yhdysvalloissa esiintyvä maaseutumaisen asumisen alue puuttuu. Hevoskylä tai vastaavia hevosiin keskittyneitä alueita suunniteltaessa, mutta myös muilla maaseutumaisilla alueilla olisikin tärkeää, että alueen soveltuvuus eläintenpitoon olisi ostajaehdokkaalle selkeästi tiedossa. Usein omasta pienestä hevostilasta haaveileva voi kohdata ongelmia, jos ei ole varmaa määrälajien tai tonttien kohdalla, onko niille mahdollista sijoittaa hevosia. Tällainen voi johtaa tarpeettomiin lupaprosesseihin ja peruuntuneisiin kauppoihin. Alueet voitaisiin mitoittaa niin, että toiminnan haitalliset vaikutukset minimoidaan, mutta samalla tuetaan pienimuotoista eläintenpitoa ja toiminnan laajennusmahdollisuuksia. Ratkaisuna voisi Suomessakin olla tällainen 'rural residential' -tyyppinen aluejako ja siihen liittyvä vaivaton lupamenettely.

Hevoset vaativat investointeja

Hevosala vaatii suuria investointeja, kuten tallirakennukset, ulkoilualueet ja itse hevoset. [Pussinen 2005, 1]. Liiketoiminta vaatii suuren alkupääoman, minkä vuoksi kannattavuuden takaamiseksi myös liikevaihdon täytyy olla riittävän suurta. Kannattavuuden kannalta keskeistä on sijainti lähellä asiakasta, mihin voidaan maankäytön suunnittelulla vaikuttaa. Epäonnistunut maankäyttö tässä suhteessa voi ajaa yritysten toimintaa kannattamattomaksi. [Teppinen 2014, 5.]

Maaseutua kehitettäessä hevostalouden täytyy ottaa huomioon tasavertaisena muiden toimialojen kanssa. Hevostalouden toimintaedellytyksiä tukee, kun tulkinnanvaraisiin päätöksiin saadaan yhdenmukaisuutta ja mahdollisia epäkohtia korjattua. Nyt rakennetukien varassa on ainoastaan kasvatustoiminta, mutta myös muut hevosalaan liittyvät tuotantoalat tulee ottaa huomioon. Esimerkiksi suomenhevosille suunnatun alkupeäisrotutuen säilyttäminen edesauttaa kotimaista hevoskasvatusta ja rodun säilymistä. [Hollmén & Laitinen 2012, 7.]

Joitakin yhteiskunnallisia tukia voidaan ohjata hevostalouteen sen vahvistamiseksi, mutta osa aiemmista tuista, kuten kunnallinen kotieläintuki, on poistettu [Hevostalouden lukui- na 2016 2017, 13]. Vielä 2005 hevosalaa voitiin tukea muun muassa EU-rahoitteisilla ja kansallisilla tuilla. Maatalousyrittäjyyteen oli mahdollista saada esimerkiksi käynnistysavustusta, rakentamisen investointitukea ja kehittämistukea hevospalveluiden tuotan-

toon. [Halonen & Harju 2005, 161.] Kun Nakkilalainen Jaakkolan Rusthollin Ratsastuskoulu rakennutti kilpailukäyttöönkin soveltuvan suurikokoisen maneesin vuonna 2016, hankkeelle tuli investointitukea Manner-Suomen kehittämisohjelman 2014-2020 kautta 20 % kokonaishinnasta. Miljoonahankkeissa pienilläkin tukiprosenteilla on merkitystä. [Hippos 2016, 76].

Kuva 6. Bois d'Arcy Horse Centre, Ranska.
© B+C Architects
Kuva © Michel Denancé

Tasapuolinen ja turvallinen harrastus

Urheilupaikkarakentamista voidaan tukea yhteiskunnallisesti, mutta se vaatii tasa-
puolisuutta huomioimalla myös hevosurheilu. Urheilu- ja liikuntatoimintaan liittyvässä päätöksenteossa molempien sukupuolten tarpeet tulisi ottaa paremmin huomioon. Yhdenvertaisuus on tärkeää, harrastamiseen, valmennukseen ja kilpailemiseen tulisi miehillä ja naisilla olla yhdenvertaiset mahdollisuudet. Tasa-arvovaltuutettu Päivi Romanov toteaaakin, että liikuntapaikkarakentamisen tukipäätöksiä tulee tarkastella ja perustella tasa-arvoisuutta edistäen.

Ratsastusurheiluun liittyvää rakentamista on pitkään rahoitettu pääosin yksityisvaroin, mainittavissa määrin yhteiskunnallisista budjeteista ei ole ohjattu varoja hevosharrastukseen. Esimerkkitapauksessa ratsastusseura ei saanut lääninhallitukselta avustusta sosiaalitoimen rakentamiseen, kun samanaikaisesti tukea myönnettiin kahdellekin jäähallille. Liikuntalain mukaisesti lääninhallituksella on tässäkin tilanteessa ollut harkintavaltaa. Päätösten ei tulisi kuitenkaan johtaa siihen, että naiset joutuvat perustamaan harrastuspaikkojaan yksityisvaroin, samalla kun avustukset ohjautuvat paikkoihin, joiden toiminta on julkisempaa sekä enemmän poikien ja miesten urheiluun keskittyvää. (Hollmén & Laitinen 2012, 8, 13; Linatti 2014, 62.)

Hevosreittien tulisi sisältyä maakuntakaavoihin kuten kelkkareititkin. Reittien suunnittelua ja niistä sopimista kannustetaan sekä alueellisella että paikallisella tasolla osapuol-

ten intressejä ja turvallisuuskysymyksiä silmälläpitäen. Hevosreittien rakentaminen on alkanut myönteisesti, mutta eri toimijoiden olisi hyvä pyrkiä lisäämään sekä hevosten kanssa liikkuvien että muiden liikkujien välistä tiedonkulkua. (Ibid. 2012, 10.) Kun hevosreitistön suunnittelussa otetaan huomioon myös yhteistyö maanomistajien ja hevosilla liikkuvien välillä, tukee se hyväksyvämpää asennetta hevosia kohtaan (Hollmén 2005, 1).

Hevosten ja hevestalouden etua ajava yhdistys Siuntion Pro Hevonen ry on maanomistajien kanssa yhteistyössä laatinut ohjeita maastoratsastukseen niin tallinpitäjien, harrastajien kuin maanomistajienkin käyttöön. Yhdistyksestä painotetaan, että toimijoiden alueellinen verkostoituminen ja yhteistyö edesauttavat toimintaa ja edistää hevosalan mainetta. (Myllymäki 2014, 120.)

Liikenteessä hevonen voi olla arvaamaton. Hevosen käytöstä ohjaavat vahvasti vaistot, keskushermoston toiminta ja hormonit, osittain käytökseen vaikuttavat temperamentti ja arkuus sekä opitut tavat (Myllymäki 2014, 111). Lisäksi sen näkökenttä ja kyky havainnoida ympäristöä ovat hyvin erilaiset kuin ihmisellä. Hevonen ei näe esimerkiksi suoraan eteensä, mutta sillä on liikkeisiin hyvin reagoivat saaliseläimen silmät. (Nieminen 2011, 42-44.)

Itse hevosen kanssa liikkua olen huomannut, että monesti negatiivinen asenne liittyy juuri pelkoon isoa ja arvaamattomasti käyttäytyvää eläintä kohtaan, mutta ratsastajat-

kaan eivät ole liikenteessä täysin syyttömiä. Hevosreittien puuttuessa ratsukot saattavat käyttää kevyen liikenteen väyliä tai urheilureittejä, mikä kuitenkin ei ole sallittua. On siis perusteltua, että tiedotus hevosella liikkuvan velvollisuuksista voisi olla parempi. Ratsastuskouluilla on roolinsa myös liikennekasvatuksessa, joten uskoisin, että maastoreittien sijoittaminen ratsastuskoulujen yhteyteen tukee oikeanlaisen hevosen liikuttamisen oppimista.

Liikenteen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös hevosten ja ratsastajien turvallisuus. Sekä autoilijoiden että muiden liikenteen käyttäjien tulee huomioida turvallinen nopeus ja etäisyys ohitustilanteissa. Hevonen voi säikähtää äkkijarrutusta tai kiihdytyksiä. (Myllymäki 2014, 117.)

Kommentit Iltasanomien artikkeliin hevosen kohtaamisesta liikenteessä kertovat kuitenkin paljon ikävistä asenteista hevosia kohtaan: ”Mun auto maksaa vähemmän kun sun heppa, että pidä vaan varasi siellä tiellä.” ”Seuraavasta hupihevosteluratsukosta täytyy traktorilla ohi täyttää vauhtia puolen metrin päästä nämäkin omahyväiset kommentit luettuani, miksi tulla tielle jos ei polle ole kontrollissa.” (Iltasanomat 2012.)

Vastuuttomuus liikenteessä voi vaarantaa tilanteesta ulkopuolistenkin hengen. Nopeuksia riskialueilla rajoittamalla, hyvin valaistamalla ja varoitusmerkein varustamalla voidaan edistää ratsukon turvallista liikkumista yhteisillä liikenneväylillä. (Myllymäki 2014, 117.)

Hevosen käsittelijä ja kouluttaja ovat olennainen lähtökohta hevosen kanssa toimimisen turvallisuudelle, mutta onnettomuuksia voi aina sattua. Keinona turvallisuuden parantamiseen on viranomaisyhteistyö alan toimijoiden kanssa, jotta tietoisuus lisääntyy ja tavoitteet terveydellisiin ja turvallisiin olosuhteisiin voidaan saavuttaa. Keskeinen vaikutusmahdollisuus on kunnallisesti hyvin suunniteltu ja toimiva, turvallinen liikenneympäristö. (Myllymäki 2014, 111). Yhtäläinen vastuu turvallisista kohtaamisista liikenteessä on kuitenkin kaikilla liikenteen käyttäjillä.

Kuva 7. Ratsastusreitti ja kevyenliikenteen väylä.

Kuva © Suvi Valkeiskangas / Tuomarinkylän Talli Oy

Kuva 8. Ratsastajat ja pyöräilijät.

2.3. Päätöksenteko hevostalouden edellytyksenä

Sekä valtakunnallisessa että alueellisessa päätöksenteossa tulisi huomioida hevosalan monipuoliset vaikutukset maaseudun elinvoimaisuuteen sekä työllistävyyteen. Maankäyttöön ja kaavoitukseen sekä liikunta- ja hyvinvointipalveluihin liittyvissä asioissa hevosella on paljonkin merkitystä. (Hevoset ja yhteiskunta -projekti 2012, 1- 2.)

Yhdyskuntarakenteen muutokset, erityisesti kaupungistuminen ja maaseudusta vieraantumisen yhdistettynä harrastajien ja hevosten lisääntyneisiin määriin ovat tuottaneet haasteita viranomais- ja päättäjätasolla, mikä vaikuttaa oleellisesti maankäyttöön ja eri sidosryhmien yhteistyöhön. Harrastajien kasvava määrä sekä joko harrastus- tai ammattimainen tallinpito kaupunkien läheisyydessä jakavat mielipiteitä. Erityisen voimakasta kasvu on ollut harrasteratsujen määrässä, ja ratsutallien määrä onkin kaksinkertaistunut viimeisen vuosikymmen aikana. Joillakin alueilla kasvun tuottamat haasteet ovat johtaneet jopa toiminnan rajoittamiseen, mutta toisaalla hevonen saatetaan nähdä vetovoimatekijänä. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 11-12.)

Suomen Ratsastajainliiton pitkäaikainen talitarkastaja Matti Sorvari toteaa, että varsinkin pääkaupunkiseudun läheisten kuntien määräykset ovat tallinpitoa rajoittavia, mikä onkin johtanut niiden kiertämiseen esimerkiksi siirtotallien pystyttämällä, sillä ne eivät vaadi erillistä rakennuslupaa. Haasteena ovat riittämättömät tonttikoot siellä, missä olisi asiakkaita, eli suurempien kaupunkien läheisyydessä. Toimintaan paremmin sovel-

tuvat tontit sitä vastoin ovat asiakkaille heikommin saavutettavissa. (Koivula 2016b, 15.) Suunnittelussa on huomioitavaa, että säädöksiä on mahdollista soveltaa paikallisesti eri tavoin, ja päätöksiin vaikuttavat kunnan sisällä myös useat eri toimialat (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 11).

Nyt vallitsee huoli siitä, että hevoset eivät pian mahdu maaseudulle. (Hollmén 2005, 1.) Talleihin, erityisesti taajamien läheisyydessä, kohdistuu ympäriltä tulevia vaatimuksia esimerkiksi ympäristön ja maiseman suhteen. Maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa tulisi huolehtia, etteivät päätökset tai lupakäytäntö vaikeuta hevoselinkeinon harjoittamista nyt tai tulevaisuudessa. Kehityksen täytyisi tähdätä siihen, että hevostalouden on mahdollista eri puolilla maata (Hollmén & Laitinen 2012, 4, 10). Olisi muistettava myös maalemmuuttajan mahdollisuudet ylläpitää maaseudun elävyyttä (Hollmén 2005, 1). Kasvun myötä ja muiden kotieläintilojen vähentyessä hevostoiminnalla on mahdollisuus edesauttaa maaseutumaisten ympäristöjen säilyvyyttä (Hollmén & Laitinen 2012, 4).

Hevostalouden on sekä maataloutta elinkeinona että itsenäistä yritystoimintaa, mutta myös vahvasti harrastuspohjaista. Niiden laajuuden ja luonteen määrittely ovat kuitenkin osoittautuneet eri viranomaisten ja järjestelmien taholta ongelmalliseksi. Sekä määräysten että ohjeiden laatijoille toivotaan lisää tietoa tukemaan oikeanlaista päätöksentekoa. Suunnittelun lähtökohtana tulee olla hevosen hyvinvointi ja siihen liittyvä tilantarve, jolloin esimerkiksi kaavoituksessa tulee huolehtia

riittävästä tilasta hevostalouden elinvoimaisuuden säilyttämiseksi ja kasvun mahdollistamiseksi. (Hollmén 2005, 1.) Vaikka hevostoiminta vaatii tilaa, toiminnallisesti tilat jäsentämällä voidaan hevosen pito järjestää myös pienemmälläkin alueella (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 11).

Haasteellista on saada päättävät tahot ja hevoskansa kohtaamaan, jotta hevosalan toimintaedellytyksiä pystyttäisiin vahvistamaan (Laitinen & Mäki-Tuuri, 11). Esimerkiksi säädösvalmisteluihin voidaan vaikuttaa, kun niistä kulkee tieto eri tahojen välillä niin kotimaassa kuin EU-tasollakin, ja käytännön tieto saadaan välitettyä päättäjille riittävän ajoissa (Hollmén & Laitinen 2012, 5).

Hevosyrittäjiltä ja -harrastajilta peräänkuulutetaan aktiivisuutta. Oman kunnan suunnitelmat ja päätökset eivät välttämättä kantaudu tietoon ennen kuin ne vaikuttavat omaan toimintaan, joten eri sidosryhmien välinen tiedonkulku ja yhteistyö ovat tärkeitä. Erilaisia alan portaaleja ja tietopankkeja käyttämällä kaikki osapuolet pystyvät seuraamaan alan kehitystä ja ajantasaisinta tietoa, päätöksentekoa sekä meneillään olevia hankkeita. (Hevoset ja yhteiskunta -projekti 2012, 1.)

Kun hevosenpito ja harrastus säilyvät mahdollisina ja mielekkäinä, myös niiden kasvu ja markkinat saavat mahdollisuuden kehittyä ja laajentua. Kehitys vaatii paikallisella, kunnallisella ja valtakunnallisellakin tasolla vuorovaikutuksen ja aktiivisuuden lisäämistä. Hevosalan mahdollisuudet ja edut ovat kunnalle kuitenkin monipuoliset. Kunta voi

saada lisää näkyvyyttä, hevosten vetovoima voi kasvattaa lisääntyvän asukasmäärän ja yrittäjyyden myötä verotuloja. Kasvava hevosala virkistää elinkeinoelämää tarjoamalla työpaikkoja, houkuttelemalla matkailijoita ja lisäksi se tarjoaa aktiivista harrastus- ja yhdistystoimintaa kuntalaisille. Hevoset ovat myös mahdollisuus lisätä kuntalaisten aktiivisuutta ja säästää sosiaali- ja terveystalouksissa. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 11-12.)

“Yrittäjä- ja harrastajamyönteistä ympäristöä kehittäessä on tärkeää huomioida hevosalan merkitys alueellisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa.”

S. Pussinen

Hevonen osana ympäristöä

3.1. Lainsäädännölliset lähtökohdat

Hevostaloutta sääntelee muiden maatalous- ja kotieläintoimintojen ohella sekä yhteisö- lainsäädäntö että kansallinen lainsäädäntö [OH 1/2010 2010, 17]. Tallinpitäjän, niin yksityisen kuin elinkeinonharjoittajankin, on ympäristönsuojalain 86/2000 ja -asetuksen 169/2000 mukaan oltava tietoinen toimintansa vaikutuksesta ja riskeistä ympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään ympäristön vahingoittuminen. Toiminta, jossa on vaarana ympäristön pilaantuminen, vaatii ympäristöluvan. Hevostallien kohdalla puhutaan suurista yksiköistä, joissa hevosten tai ponien määrä ylittää 60. Ympäristölupaa voidaan tarvita myös silloin, jos tallirakennus sijoittuu pohjavesialueelle tai toiminnasta aiheutuu haittaa naapureille. Tallinpitäjä on myös ilmoitusvelvollinen aluehallintovirastolle, jos kyse on ammattimaisesta tai muuten laajamittaisesta toiminnasta. Esimerkiksi kasvatustoiminnan ja vuokraus- ja koulutus- toiminnan katsotaan ovat ilmoitusvelvollista. [Ympäristöohje hevostalleille 2011, 3-4]

Hevostenpitoon liittyvät rakennukset ja rakennelmat ovat maankäyttö- ja rakennuslain 132/1999 alaisia. Rakenteiden suunnittelussa on noudatettava Suomen rakentamismääräyskokoelma A2:n säädöksiä sekä maa- ja metsätalousministeriön säädöksiä. Kunnanvaltuustot voivat ympäristönsuojelulain nojalla määritellä paikallisesti joko kuntaa tai sen alueita koskien ympäristönsuojelumääräyksiä esimerkiksi lannan levittämiseen liittyen. Kunnat määrittelevät paikkakohtaisen rakennusjärjestyksen, joka myös osaltaan antaa määräyksiä muun muassa eläinsuojan ja lantalan suhteen. Uuden

eläinsuojan rakentaminen tarvitsee aina rakennusluvan, samoin olemassa olevan rakennuksen muutos eläinsuojaksi. Navetan osalta asiaa täytyy tarkastella tapauskohtaisesti. [Ympäristöohje hevostalleille 2011, 3-4. [OH 1/2010, 18, 22]

Tallien rakentamisessa noudatetaan Suomen rakentamismääräyskokoelmien E1 ja E2 mukaisia ohjeita. Lisäksi voidaan tarvita purkamis- ja maisematyölupaa. Lupamenetelyyn vaikuttavat seikat ovat usein kuntakohtaisia, ja pääsääntöisesti tonttiin liittyvät kaavoitus- ja määräysasiat tulee tarkastaa sekä kunnan rakennustarkastajalta että kaavoitusarkkitehdiltä. Lupaprosessissa saatetaan joskus tarvita lausuntoa myös paikalliselta terveysturvallisuudesta, poliisilta ja palotarkastajalta. Maneesien paloturvallisuus- ja väestönsuojaperiaatteet ovat samat kuin muidenkin urheiluhallien suunnittelussa. Maneesin voi 3000 m² rakentaa varustuen sen tehokkaalla alkusammutuskalustolla, mutta 5000 m² kokoluokan maneesi tarvitsee palovaroittimen ja palamattomat pintamateriaalit. Jos maneesin pinta-ala ylittää 1500 m², edellytetään väestönsuojan rakentamista. Poikkeusluvalla voidaan perustellusti sallia rakentamatta jättäminen. [379/2011; Halonen & Harju 2005, 31, 35, 42.]

Muita oleellisia lakeja, jotka vaikuttavat hevostalouteen, ovat muun muassa lannoitevalmistelaki, jätelaki 1072/1993 ja eläinsuojelulaki 247/1996 sekä terveydensuojelulaki. Lannoitevalmistelaki määrittelee lannan jatkokäytön mahdollisuuksia, ja terveydensuojelulakiin pohjautuen kunnat voivat asettaa

Kuva 9. Talli Kekkapää, pihattotalli.
© Pook Arkkitehtitoimisto
Kuva © Kuvio Oy

lisämääräyksiä esimerkiksi eläintenpidon ilmoitusvelvollisuudesta ja eläinten käyttämien tilojen puhtauteen liittyen. [Ympäristöohje hevosille 2011, 3-4.]

Jätelain mukaan jäte tulisi hyödyntää joko aineena tai siitä saatava energiana. Eläinsuojien jätehuolto tulisi toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu eläintautien leviämisaaraa ja kunnan jätehuoltomääräyksiä noudatetaan. Karsinoiden mitoituksessa tulee noudattaa maa- ja metsätalousministeriön asettamia eläinsuojelulain mukaisia tilavaatimuksia. Yksittäiskarsinoiden ja pihattotallien makuuhallien koko riippuu muun muassa hevosen säkäkorkeudesta, iästä ja käyttäytymisestä ryhmässä. Poneilla karsinoiden koot vaihtelevat tyyppin mukaan 3,2-7 m² välillä, yli 148 cm hevosilla karsinat ovat 6,4-9 m² välillä. Pihatossa tilantarve on hiukan pienempi kuin yksittäiskarsinassa. Karsinan korkeus tulee olla 1,5-kertainen hevosen säkäkorkeuteen nähden, kuitenkin vähintään 2,2 m. Korkeudessa tulee huomioida myös kertyvän lannan määrä, esimerkiksi pihatton makuuhalliin kertyy kuiviketta ja lantaa kymmeniäkin senttimetrejä tyhjennysvälistä riippuen, mikä täytyy ottaa korkeusmitoituksessa huomioon. [OH 1/2010, 16-17, 20.]

3.2. Suojaetäisyydet ja tilavaatimukset

Tallirakennus, lantala sekä ulkoilalueet ja ratsastuskentät tulee sijoittaa tarpeeksi etäälle naapuritontin rajasta, asuinrakennuksista, vesistöistä ja ojista, kaivoista ja pohjavesialueista. Hevostenpitoon liittyvä jäte- ja ympäristöhaittoja. Jätevesien valumista, eroosiota ja sedimentoitumista täytyy pystyä kontrolloimaan. Pohjavesialueille rakentamista tulisi ensisijaisesti välttää. Suojaetäisyyksillä on ympäristön suojelun ohella tarkoitus turvata asumisviihtyvyys, joita muun muassa ulkoilalueiden epäsiisteys ja pölyäminen aiheuttavat. Terveysriskit ovat huomionarvoisia, kuten taudinaiheuttajien mahdollinen leviäminen tiloilta toisiin. Eläintenomistajien ja naapuruston välillä voi syntyä konfliktitilanteita muun muassa eläinten asuttamiseen ja tarhaukseen liittyen, esimerkiksi pelkoa eläinten karkaamisesta ja vapaana juoksentelusta esiintyy. Lisäksi toimintaan liittyvät liikennöinti ja varastointi sekä melu- ja hajuhaitat aiheuttavat huolta. [Ympäristöohje hevosille 2011, 5, 9; Work Group 2004, 1.]

Joskus naapureille hevosten läheisyys voi muodostua ongelmaksi. Moberg [2017] kertoo, että joskus saatetaan tarvita poliisiakin paikalle, kun hevosista ärsyntyneet naapuri ryhtyy toimenpiteisiin. On ymmärrettävää, että ratsastuskoulutoimintaan liittyvä liikennöinti tai lasten mekastus voivat ärsyttää. Näissä asioissa kommunikaatio ja yhdessä asioista sopiminen auttavat, mutta myös suunnittelulla voidaan vaikuttaa.

Suojaetäisyydet tulee tarkastaa paikkakuntakohtaisesti, sillä suojatäisyyksiin vaikutta-

via paikallisia tekijöitä on monia. Ympäristöministeriön määrittelemät ulkotarhojen etäisyydet ovat aina vesistöön 100 m ja valtaoajaan 20 m [Halonen & Harju 2005, 39; linatti 2014, 47].

Suojaetäisyydet naapurikiinteistön rajasta tallille ja lantalalle ovat Tuusulan rakennusjärjestyksen mukaan 50 m, ellei naapurilta saada kirjallista lupaa rakentaa lähemmäs tontin rajaa, mutta Mäntsälässä sitä vastoin 50 m etäisyys voidaan mitata asuinrakennuksesta tai siihen liittyvästä oleskelupihas- ta. Ratsastuskentästä etäisyyttä on jätettävä 20 m, ulkotarhasta 50 m ja laitumesta 10 m naapurikiinteistön rajaan. Vesistöön, kuten lähteeseen, puroon ja järveen etäisyyden tulee olla 100 m, ja valtaoajaan 20 m, mutta tapauksesta riippuen kymmenestä jopa 50 metriin. Etäisyys kaivoon, lähteeseen tai muuhun talousvetenä käytettävään lähteeseen on 30 ja 100 m välillä. [Ympäristöohje hevosille 2011, 9.]

Vertailuna esimerkiksi Australiassa hevosten sijoittamiselle suojatäisyydet ovat vain yhdeksän metriä lähes kaikista rakennuksista, kuten teollisuusrakennuksista ja tuotantolaitoksista, sekä asuinrakennuksista että kaupallisista rakennuksista, mutta myös uskonnollisista rakennuksista, kouluista ja muista julkisista rakennuksista [Keeping animals in residential areas 2017, 1].

Kunnan rakennusvalvontaviranomaiset määrittävät hevosrakentamiseen soveltuville tonteille minimitalavaatimuksia. Tuusulan alueella minimivaatimus hevosallia tai manee-

Kuva 10. Talli teollisuusalueella. Haag, Alankomaat

sia varten on kahden hehtaarin ala. Harrastustoimintaa varten 1-3 hevoselle tai ponille voi rakentaa enintään 100 k-m² vähintään kahden hehtaarin tontille, mutta elinkeinon harjoittamiseen vaadittavat rakennukset arvioidaan tapauskohtaisesti. (Ympäristöohje hevosalleille 2011, 5.)

Erilaiset toiminnot vaativat erilaisia tiloja, esimerkiksi muutaman yksityishevosen vaatima tila laidunmahdollisuudella on noin 1-2 ha, mutta muualla tapahtuva laiduntaminen mahdollistaa pienemmänkin tonttikoon. Suurempien, palveluja tarjoavien hevoskonaisuuksien tilantarve voi toiminnan laajuudesta riippuen olla kymmenistä sataan hehtaariin. Mitoitusohjeena voidaan hevostalouden alueella pitää 1000-1200 m²/hevonen, poisluetun harjoitteluun käytetyt alueet ja laitumet.

Itse ulkoilutarhojen koolle ei ole laissa määriteltyjä minimivaatimuksia. Yksittäisille poneille tai hevosille tarhojen kooksi soveltuu 300-500 m², ryhmässä ulkoileville 200-250

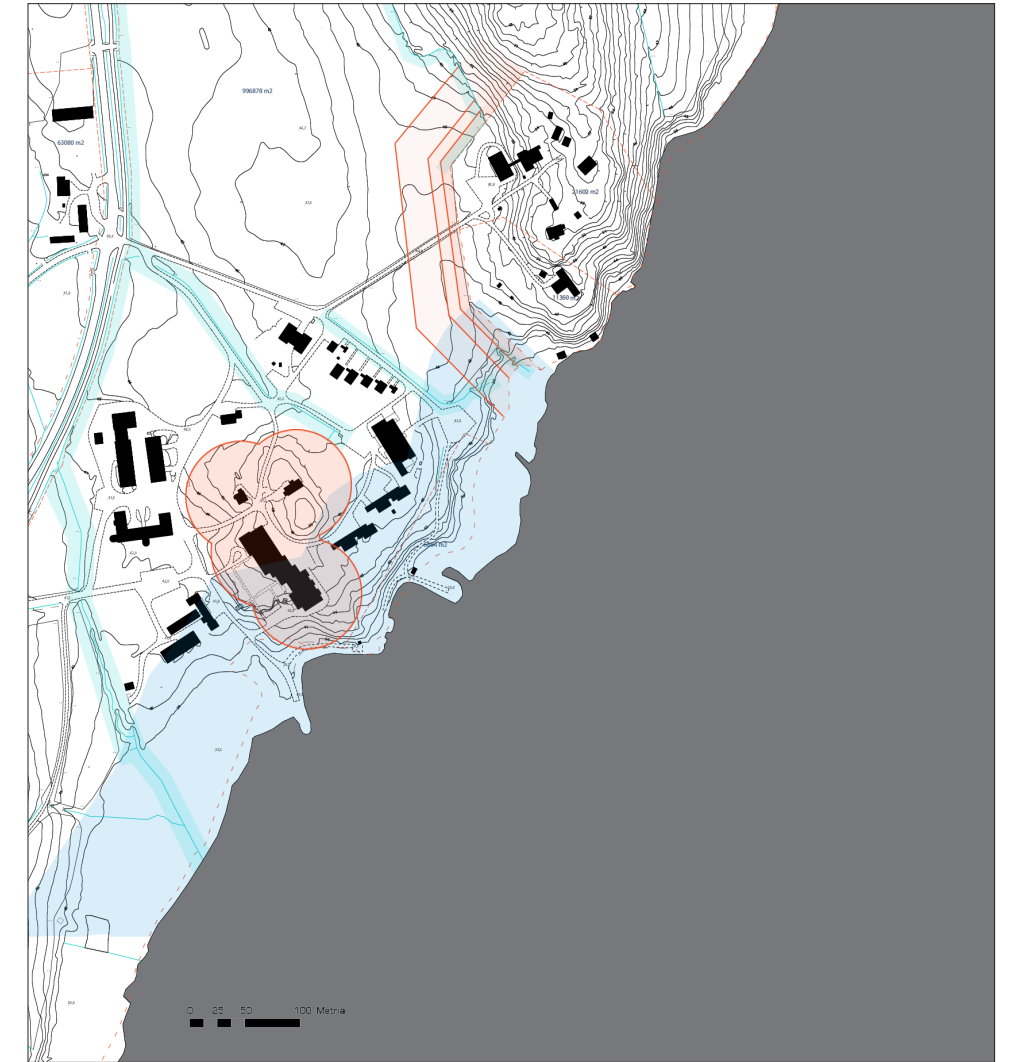
m² eläintä kohden. Voidaan myös mitoittaa niin, että esimerkiksi 1000 m² varataan ensimmäistä hevosta kohden ja lisätilaa 250 m² lisähevosia kohden. (Linatti 2014, 46.) Jos hevonen on kesäisin vuokralaitumella, tilaa tarvitaan vähintään 0,2-0,4 hehtaaria hevosta kohden, riippuen laidunkauden pituudesta ja hevosen työmäärästä. Jos hevonen työskentelee, se tarvitsee laitumelle myös lisäravintoa. (Bamford, Johnson, Hodgson, McIntosh & Royston 2002, 152-153.) Kivennäisainesten saannista on tärkeää huolehtia. Aikuiselle hevoselle 0,5 hehtaaria on kuitenkin viljellyllä peltolaitumella sopivin koko, niukkaravinteista laidunta voidaan tarvita jopa 0,7 hehtaaria. (Eerola & Saastamoinen 2008, 68, 84.)

Eläinten aiheuttamaa ympäristön kuormitusta lasketaan eläinyksiköiden avulla. Eläinyksiköiden avulla voidaan arvioida sen tuottama jätösmäärä ja tarvittavan ravinnon määrä ja siten määritellä sopiva koko eläinmäärän sijoittamiselle. Yksi hevonen lasketaan Amerikassa yhdeksi eläinyksiköksi, joka vastaa 1000 paunaa eli noin 450 kg elävää eläintä. Yhden hevosen tuottama lantamäärä on noin 22 kg päivässä. Rhode Islandilla laskennallisesti kaksi eekkeriä, noin 8000 m², riittää yhdelle eläinyksikölle. Tilassa täytyy huomioida tarhaus- ja laiduntila, eläinsuojat ja lannankäsittely. (Burdett 2010, 1, 3.)

Suomessa käytäntö on hieman erilainen. Hevonen lasketaan yhdeksi eläinyksiköksi maatalouden tukia määriteltäessä (Maa- ja metsätalousministeriö 2015). Maatalouseläimille, mukaan luettuna hevoset ja ponit,

on määritelty sitä vastoin eläinyksikkökertoimia mittaamaan niiden tuottaman lannan fosfori- ja ammoniakkipäästöjä ja muita ympäristövaikutuksia, kuten hajuhaittoja. Kertoimet liittyvät lähinnä viranomaistarkoitukseen eläinsuojien ympäristölupa-asioissa. Eri eläinlajien ja määrien suhteen on ollut tulkintavaikkeitä eri tahoilla. Ponien ja hevosten eläinyksikkökertoimet vaihtelevat iän ja koon perusteella. Eläinyksikkökerroin, joka ottaa huomioon kokonaispäästöt on kaksivuotiaalla ja sitä vanhemmalla hevosella 14. Vertausena lypsynaudan kerroin on 8,4 ja lihasiialla 1. Hevosten suhteessa korkea kerroin perustuu tallien ympäristövalvonnan kehittämiseen. (Grönroos, Luostarinen, Salminen & Silvo. 2014, 2, 5, 11, 14.) Eläinyksiköitä voitaisi Amerikan esimerkkien mukaan hyödyntää hevosalojen kokoja mitoitettaessa myös maallikolle ymmärrettävällä tavalla.

Hevosten sijoittumista asuinalueille tutkinut Work Group ehdottaa, että asutulla yksityistontilla saisi pitää hevosia harrastusperustein, mutta niiden vaatimaan tilaan ei olisi laskettu vettä läpäisemättömien pintojen aloja, kuten rakennuksia, pinnoitettuja piha-alueita ja kulkuväyliä sekä vesialueita. Hevosten kohdalla minimivaatimus kahta eläinyksikköä eli kahta hevosta kohden olisi yksi eekkeri (4000 m²), ja yksi eekkeri vaadittaisiin jokaista seuraavaa eläinyksikköä kohden. Isojen eläinten kuten hevosten kohdalla arvio perustuu niiden ympäristövaikutuksiin. Maksimimäärä eläimille olisi kuitenkin lajista riippumatta kahdeksan eläinyksikköä. (Work Group 2004, 3.)

Kuva 11. Suojaetäisyydet suunnittelualueella.

- Suojaetäisyys kiinteistöstä
- Suojaetäisyys vesistöstä
- Suojaetäisyys ojasta
- Oja

3.3. Ympäristövaikutukset

Ympäristön suojelu

Hevostalouden riskeinä ympäristölle ovat ravinteet ja patogeenit, jotka kulkeutuvat ympäristöön muun muassa sade- ja sulamisvesien sekä eroosion myötä. Määräysten tarkoituksena on suojella ympäristön lisäksi eläinten ja ihmisten terveyttä. Juomaveteen pääsevät virukset ja parasitit voivat aiheuttaa vakavia terveysriskejä. Ravinteet vaikuttavat esimerkiksi vesistön rehevöitymiseen ja koko vesieliöstön kuntoon. Asutuksen lähellä on oltava varovainen, ja pienemmillä tonteilla resurssit ja tavoitteet ympäristön suojeluun ovat monesti eri luokkaa kuin isommilla maatiloilla. Käytäntöön tulee kuitenkin soveltaa sopivat menetelmät ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. (Burdett 2010, 1-2.)

Ympäristölle erityisen merkittävä hevostoinnasta aiheutuva haitta on nitraattien pääsy vesistöön, minkä ehkäisy on otettava huomioon valtion asettaman nitraattiasetuksen 931/2000 mukaisesti esimerkiksi lannan varastoinnissa (Ympäristöohje hevostalleille 2011, 3).

Lanta voidaan kerätä joko avolantalaan tai kätettyyn kuivalantalaan. Tilat tulee mitoittaa nitraattiasetuksen mukaisesti kattamaan 12 kuukauden kertyvä lantamäärä. Vuotuinen laskennallinen lantamäärä on ponilla on 8 m³ ja hevosella 12 m³. Lantalan tulee olla tiivispohjainen, katetun tuulettuva ja avolantalan rakenne sellainen, ettei siitä aiheudu valumia lantalan ympäristöön ja pohjavesiin. Avolantala ei ole ihanteellinen lähellä asutusta. (Halonen & Harju 2005, 49-50.)

Lantaloissa tulee olla sekä ajoluiska että kuormausta, ja valumia ei saa tulla tyhjennyksen yhteydessä. Talli voidaan toteuttaa myös ilman lantalaa, jos tallilla on lannalle sopimusperusteinen, ympärivuotinen vastaanottaja. Se voi olla toinen viljelijä tai eläintilallinen tarpeeksi isoilla tiloilla varustettuna, tai jokin lantaa ympäristöluvanvaraisesti jatkokäyttävä taho. Ulkoilu- ja harjoittelualueilta lanta tulee poistaa säännöllisesti, esimerkiksi Keravalla lannankeräys lantalaan tulee tehdä kerran kuussa. Ulkoilualueiden aiheuttamaa vesistön pilaantumista voidaan ehkäistä niiden asianmukaisella rakentamisella sekä ajoittaisella pintamaan uusimisella. (Ympäristöohje hevostalleille 2011, 6, 8.)

Ulkoilualueita ei tulisi perustaa viettävälle rinteille eikä pohjavesialueille, ellei riittävää etäisyyttä vesistön rajaan voida turvata. Hevosen pääsy veteen tulisi esimerkiksi rantalaitumella estää viimeistään vesirajassa, ellei laidun ole poikkeustapauksena luonnon-suojelulliseen laiduntamiseen tarkoitettu ja tila tämän myötä EU-tuettu. Myös talvikautena hevosten ulkoiluun käytettäviä laitumia koskee lannankeräysvelvoite, sillä ne rinnastetaan ulkoilualueiksi, kun niille toimitetaan hevosten ravintoa. (Ibid. 2011, 8.)

Laidunten hoito on tärkeä keino myös hevosten sisäloisten leviämisen ehkäisemiseksi. Laidun- ja ulkoilualueilla ruokintapisteet tulisi myös pohjustaa hyvin, jotta niiden talleantussa mikrobit eivät pääse sekoittumaan ruuhon ja sairastuttamaan hevosta. (Eerola & Saastamoinen 2008, 90.) Laidun ei saa ai-

heuttaa pohjavesien pilaantumisvaaraa, eikä vedenhankintaan käytettäviä pohjavesialueita tulisi käyttää laiduntamiseen ollenkaan. Laiduntamisen vaikutus pintavesiin tulisi pitää mahdollisimman vähäisenä. (Halonen & Harju 2005, 39.)

Hevostallit ovat velvollisia johtamaan jätevedet joko omaan järjestelmäänsä tai yhteiskäsittelyyn asuinrakennusten jätevesien kanssa. Talleilla tulee olla sekajätteen keräyspiste, ja myös mahdollinen ongelmajäte on toimitettava jatkokäsittelyyn. Hevosen voi tietyissä tapauksissa haudata, mutta ennen hautausta tulee olla yhteydessä alueen ympäristökeskuksen eläinlääkäreihin. Pohjavesialueelle tai pohjavedenottamon suoja-alueelle hevosia ei voi haudata, ja pohjakaivoon tai vesistöön viettävään rinteeseen on jätettävä 250 m etäisyys. (Ympäristöohje hevostalleille 2011, 9.)

Hevonen osana maisemaa

Hevosella on positiivinenkin vaikutus ympäristöön, sillä hevonen voi laiduntamalla toimia maisemanhoitajana ja kulttuuriympäristön ylläpitäjänä (Saastamoinen 2014, 15). Perinnemaisemat ovat 2000-luvulla rajusti vähentyneet, ja hevostilat voivat edistää maisemien säilymistä. Alueen pelkkä suojelu ei riitä, vaan laidun tarvitsee laidunnusta, sillä laiduntamalla maisema pysyy avoimena ja luonto monimuotoisena. Tuetulla maisemanhoidolla edistetään arvokkaiden maisemien, kuten puu- ja pensassaarekkeiden sekä puukujien, kosteikkojen ja kivisaarekkeiden sijaa monimuotoisessa ja historiallisesti arvokkaassa ympäristössä. Maisemanhoidollisella laiduntamisella pyritään säilyttämään alkuperäistä kasvi- ja eläinlajistoa. Tällaisia laitumia voivat olla myös perinnebiotoopit, jotka ovat muodostuneet pitkäaikaisen niitto- ja laidunnuskäytön myötä. Hevoset ja muut eläimet tuovat luonnonvaraisille laitumille maisema-arvoa ja esimerkiksi rantaniityillä laiduntaen ehkäisevät rantojen kaislottumista ja umpeenkasvua. (Eerola & Saastamoinen 2008, 15, 100, 120, 122.)

Hevosten laitumina voidaan käyttää avoimia ja puoliavoimia alueita tai reunavyöhykkeitä. Ne voivat olla esimerkiksi metsäisiä luonnonlaitumia, talousmetsien ja laidunten yhdistelmiä, puustoisille alueille aidattuja hakamaita, niittyjä tai rantaniittyjä. Luonnonlaitumissa puusto on maiseman kannalta tärkeää, mutta puut ja pensaat tarjoavat myös hevoselle suojaa. Viljelykäytössä ollut alue tai hoitamaton pelto ei kuitenkaan ole luonnonlaidun,

Kuva 12. Perinnemaisemaa.

Kuva 13. Hevoset maisemanhoitajina.

mutta esimerkiksi vanhat niityt ja jokinotkot ovat eliöstöltään monipuolisia ja hevosien laiduntamiseen sopivia alueita. Luonnontilaisilla alueilla useimmiten kasvaa hyvin kasvilajeja, jotka muutoin menestyvät huonosti. [Eerola & Saastamoinen 2008, 12, 16, 20-29.]

Osa luonnonlaitumista, kuten metsälaitumet monesti, ovat ravinteiltaan heikkolaatuisia, mikä edellyttää lisäravinteiden syöttämistä. Viljelylaitumilla saadaan tuotettua hevoselle runsassatoista ja maittavaa korsiravintoa, kuten timoteita. Laidunten lajikkeet tulisi valita maaperän ja kasvuvyöhykkeen mukaan ja asiantuntijoiden avustuksella. Erilaisilla lajivalikoimilla voidaan vaikuttaa muun muassa ravinnon riittävyteen ja sään- ja talluksenkestoon. Lohkomalla laitumia taataan niiden ravinteikkaus ja kasvu sekä suojellaan puustoa, kasvillisuutta ja maaperää kulumiselta. Lohkolta siirrytään toiselle laidunkauden edetessä. Laitumet voidaan jakaa myös kaistoihin, jolla syöntialuetta siirretään palsta kerrallaan. Palstoilla ja lohkoilla saadaan tehokkaampaa maankäyttöä ja joustavuutta palstakokojen ja eläinten määrien mukaan. [Ibid. 2008, 12, 16, 20, 46-47.]

Täytyy kuitenkin huomioida, että kaikki ravinto ei ole hevoselle sopivaa. Hevosten ei tulisi laiduntaa alueilla, joilla kasvaa niille haitallisia myrkkukasveja, kuten koisoja tai villakkoja [Bamforet al. 2002, 153]. Pääsääntöisesti hevonen osaa vältellä sille sopimatonta ravintoa. Jos ravintoa on heikosti tarjolla, se saattaa kuitenkin turvautua haitallisiin kasveihin, joista Suomen olosuhteissa ovat

yleisiä muun muassa leinikit, lupiinit, pujo ja kurjenmiekkä. Myös laajalle levinneet jätiputkilajit voivat aiheuttaa hevoselle vaka-
viakin ihovaurioita. [Eerola & Saastamoinen 2008, 16, 18.]

Hevosrehun tuotanto on yksi keino maaseudun tuottavuuden ja monimuotoisuuden lisäämiseksi. Heinänviljely tuottaa nelinkertaisesti viljanviljelyyn verrattuna, mutta se parantaa myös maaperän laatua ja edistää pelloilla elävän eliöstön säilymistä. Lisäksi laidunmaan vuokrauksella saadaan vaihtoehtoista tuloa. [Saastamoinen 2014, 15.]

“Hevosilla on selkeä vaikutus luonnon ja maiseman monimuotoisuuden sekä kulttuuriperinnön ylläpitämisessä.”

M. Saastamoinen

4.

Hevosympäristön suunnittelu

4.1. Hevosen luonnolliset tarpeet

Hevonen on pitkän kehityshistoriansa aikana muotoutunut hyvin ympäristöönsä sopeutuvaksi. Käyttäytymisessä on sekä perittyjä että opittuja piirteitä. Tulisi muistaa, että hevonen eroaa hyvin paljon tavallisimmista lemmikkieläimistä tarpeiltaan ja käytökseltään, se on villihevosen kaltainen ja siten vaativa sekä fyysisten että henkisten olosuhteidensa suhteen. Ihmisellä on vastuu tarjota hevoselle sekä psyykkisen että fyysisen hyvinvoinnin kannalta sopiva ympäristö. (Nieminen 2011, 39, 41; Tallberg 2016c 64.)

Hevosella, kuten muillakin eläimillä, on erilaisia käyttäytymistarpeita, sisäsyntyisiä käytöksen tapoja, joita se pyrkii toteuttamaan ympäristössä kuin ympäristössä. Tärkeimpiä eläinten käyttäytymistarpeita ovat liikkuminen, tutkiminen ja ympäristön tarkkailu sekä leikkiminen, sosiaalinen käyttäytyminen, lisääntyminen ja jälkeläisistä huolehtiminen. Myös lepo ja uni, ravinnonhankinta, keuhonhoito ja lämmönsäätely ovat olennaisia käyttäytymistarpeita eläinten hyvinvoinnin kannalta. Pahimmillaan käyttäytymistarpeen toteutumisen estyminen voi johtaa stressiin ja muihin terveysongelmiin sekä käytöshäiriöihin, ja voi sitä kautta heijastua myös käsittelijän turvallisuuteen. (Tallberg 2016a, 58-59.)

Merkittävä käyttäytymistarve hevosella on liikkuminen, joka on syömisen ohella vahva osa sen biologista historiaa. Liikkuminen edistää terveyttä, seistessä hevonen altistuu helpommin sairauksille. (Tallberg 2016a, 58-59, Wegelius 2011, 35). Liikkumattomuuden turhauttava hevonen voi aiheuttaa hallitsemattoman purkauksen heti kun sii-

hen tulee tilaisuus. Joskus liikkuvuuteen täytyy kannustaa, sitä voi edistää tarhaaminen muiden hevosten kanssa, lisäksi pitkänmallinen tarha antaa mahdollisuuden ravaamiseen ja laukkaamiseen. Koska sosiaalisuus on hevoselle laumaeläimenä tärkeää, sen hyvinvointi edellyttää muiden hevosten seuraamista. Ilman sosiaalisia kontakteja hevonen voi stressaantua, mutta pelkkä näköetäisyys ei riitä, vaan tarvitaan fyysinen kontakti. Vaikka hevonen tarhataisi yksin, tulisi hevostoverien olla kosketusetäisyydellä. Yksin karsinassa seisominen voi sekin johtaa stressitasojen nousuun, joten myös tallin sisälle tulisi järjestää mahdollisuus hevosten kontaktiin vaikka aukottamalla karsinan seiniä. (Tallberg 2016a, 59, 2016c 64.)

Kuva 14. Hevosia kommunikoimassa.

4.2. Hevosenpidon tavat ja tottumukset

Laitumella hevonen pääsee luontevasti toteuttamaan ravinnonhankintaan liittyvää käyttäytymistarvetta, mutta myös muina aikoina hevosella tulisi olla vaihtoehtoisia ruuanhakupisteitä, sillä vaeltelu ja etsiminen ovat sille luontaisia tapoja. Luonnollisimmallaan hevonen saattaa käyttää ruuan perässä vaelteluun jopa 16-17 tuntia päivässä. Myös syömiseen käytetty vähäinen aika yhdistetään häiriökäyttäytymiseen ja stressioireisiin. Levolle täytyy mahdollistaa tilaa, talliolosuhteissa tarpeen toteuttaminen yleensä hyvin onnistuu. Ryhmässä pidettynä täytyy varata tilaa tarpeeksi, jotta kaikki hevoset mahtuvat nukkumaan makuultaan. Esimerkiksi pihaton makuuhallissa täytyy huomioida hevosten keskinäiset suhteet, jotka saavat hevoset jakaantumaan pienempiin ryhmiin. Ilman makuulla nukkumista hevonen ei saa REM-unta, mikä voi johtaa narkolepsian kaltaisiin oireisiin. (Tallberg 2016a, 59, 2016c 64.)

Hevosen täytyy myös saada vaikuttaa lämmönsäätelyynsä, mikä mahdollistetaan vapaudella mennä suojaan tarvittaessa. On huomattu, että kuumalla, sateella ja lämpötilan ollessa lähellä nollaa hevonen hakeutuu säältä suojaan. Ulkona hevonen pääsee tutkimaan uusia asioita ja leikkimään. Leikissä tärkeää on kontakti toisen hevosen kanssa, mahdollisuus rapsutella toisiaan sekä tarpeeksi tilaa jahdata ja painia. Hevosten tiloja suunniteltaessa tulee siten huomioida sekä sisä- että ulkotilojen vaatimukset käyttäytymistarpeiden toteuttamista varten. (Tallberg 2016b, 70-71.)

Hyvinvointiin vaikuttaa kuitenkin niin monet tekijät, että standardeihin tukeutumalla ei välttämättä päästä onnistuneeseen lopputulokseen. Erilaisiin talliratkaisuihin perehtynyt Sorvari pitää ongelmana, että monesti esimerkiksi eläinsuojelulaissa tulisi ajatella enemmän hevosen kokonaisyhyvinvointia senttien tarkkailun sijaan. Karsinoiden ja käytävien leveydet eivät aina kerro totuutta, esimerkiksi hevosten liikalihavuus on tällä hetkellä suurempi ongelma kuin tallien huono laatu. (Koivula 2016 b, 15.)

“Lähtökohtana ja periaatteena on oltava eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen.”

M. Hollmén

Hevonen on sekä seuraeläin että työeläin, nykypäivänä pääsääntöisesti joko ravuri tai ratsu. Joillekin hevonen on toimeentulon lähde, mutta yksityiskäytössä oleva hevonen on yleisimmin harraste-eläin, ja myös tuottaa enemmän kuluja suhteessa työskentelevään hevoseen. (Vilka 2011, 119-120). Hevosenpitoon liittyy erilaisia vaatimuksia ja tottumuksia muun muassa hevosten käytötarkoituksesta riippuen. Parinkymmenen vuoden aikana hevosten kanssa toimiessani olen nähnyt lukuisia erilaisia talliympäristöjä. Niissä korostuvat erilaiset arvot, niin hevosten rahallinen kuin omistajiensakin arvostus lemmikkiään kohtaan. Hevosenhoidossa erilaiset arvot näkyvät muun muassa niin, että toiset pitävät tärkeänä, että hevonen saa elää mahdollisimman luonnollista elämää, esimerkiksi pihatossa ulkoilman karaisemana. Toisille hevosenomistajille sitä vastoin on edellytys, että hevonen loimitetaan kylmillä keleillä ja se saa olla mahdollisimman paljon sisällä, jolloin se helpottaa jonkin verran hoitorutiineja. Joillakin on tapana huolehtia säännöllisestä heinä- ja väkirehuruokinnasta useita kertoja päivässä, kun toiset omistajat pitävät tärkeänä, että hevonen voi syödä vapaasti heinää oman luontaisen rytminsä mukaisesti. Tasapainoilu hevosten ja ihmisten tarpeiden välillä vaikuttaa ratkaisuihin hevosten elinympäristössä.

Suomessa hevosten tarhaaminen on hyvin yleinen ulkoilun tapa ja keino huolehtia hevosen omaehtoisesta liikkumisesta, sen sijaan ulkomailla hevosten liikkuttamiseen käytetään monesti kävelykonetta. Urheilukäytössä oleville hevosille tarhauksessa

nähdään riskinä loukkaantumiset, joita juoksentelu tai kohtaaminen muiden hevosten kanssa voi aiheuttaa. Hevosten hierarkiaan liittyvät keskinäiset yhteenotot voivat aiheuttaa vammoja, minkä vuoksi tarhattavien hevosten olisi riskien minimoimiseksi hyvä saada välimatkaa muihin hevosiin myös tarhojen välistä etäisyyttä kasvattamalla. Huonon pohjan aiheuttamat kompastumiset tai juoksupyrähdyksistä aiheutuvat lihasrevähdykset ovat myös mahdollisia. Urheiluhevosen kannalta yksin tarhaaminen on paras ratkaisu, ja tarhan koko pitäisi mitoittaa järkevästi. (Wegelius 2011, 35-36.) Vaikka kilpailukäytössä hevosella onkin keskivertoa enemmän rahallista arvoa, tulisi sen kuitenkin saada toteuttaa luonnollisia tarpeitaan.

Laiduntavana saaliseläimenä hevosen luontaisin ympäristö on avara alue, jossa sillä on lauma tukenaan. Saaliseläimenä muut laumanjäsenet suojaavat pedoilta, ja avoimella alueella on pakomahdollisuus. Yllättävästi hevoset kuitenkin voivat suhteellisen hyvin ihmisten niille suomissa, joskus luonnottomissakin, olosuhteissa. Sekä ihminen että hevonen elävät modernissa, rakennetussa ympäristössä olosuhteisiin sopeutuen, eikä kummankaan asuinympäristö edusta lajille luonnollisinta tilaa. Modernin maailman ratkaisut osaltaan edesauttavat hevosen terveellistä ja pitkäaikaista elämää, mutta inhimillistäminen ja sitä kautta liiallinen suojeleminen esimerkiksi talliin sulkemalla ei kuitenkaan vastaa hevoselle suotuisinta elintapaa. (Nieminen 2011, 39-40; Vilka 2011, 102.) Hevosella on ominaispiirteensä myös pelko suljettuja tiloja kohtaan, joten vaikka ihminen

4.3. Talliympäristön suunnittelu

kokee tallin suojaavan hevosta, voi se kuitenkin aiheuttaa tarpeetonta stressiä ja käytäytymisongelmia (Hill 2011, 80).

Hevoset voivat sukupuolensa perusteella vaatia erityistä käsittelyä. Oreille on periytynyt alkukantainen suojeluvaisto, sen on laumassa täytynyt pystyä puolustamaan laumaansa ja jälkeläisiään (Nieminen 2011, 41). Kokemukseni mukaan orit voivat olla hankalia käsitellä. Olen myös huomannut, että monet tallinpitäjät eivät halua oreja talleilleen, sillä niiden kanssa piilee riski konflikteihin muiden hevosten kanssa, mutta myös ei-toivotut tiineydet ovat mahdollisia, jos ori pääsee karkaamaan väärään tahraan. Esimerkiksi monet kilpakäytössä olevat hevoset pidetään oreina niiden siitosarvon vuoksi. Joillakin talleilla kuitenkin oreja pidetään tammojen kanssa, riskeistä huolimatta, sillä eristäminen voi pahentaa orin käytösongelmia (Bamford et al. 2002, 174). Säyseämät ruunat ja tammat ovat yleensä helpompia käsitellä ja tulevat useimmiten toimeen keskenään, mutta oikeanlaisilla järjestelyillä myös orien sijoittaminen samaan talliin muiden kanssa onnistuu.

Erilaisten arvojen pohjalta ratsastajia voidaan jakaa erilaisiin perustyyppeihin. Menestyksestä ja ulkoisista tekijöistä on kiinnostunut ”kilpailija”, kun taas ”luontoihminen” haluaa liikkua luonnossa ja huolehtia eläimistä. Luontoihmisen kanssa samankaltainen on ”huolehtija”, jota kiinnostaa fyysinen hyvinvointi ja elämykset, mutta myös porukkaan kuulumisen talliyhteisössä ja kohtaamiset erilaisten ihmisten kanssa. ”Tunnollinen” on

tyyppi, jolle omien valintojen toteuttaminen, lupausten pitäminen ja uudet asiat sekä hevosista huolehtiminen ovat tärkeitä. (Roivas 2016b, 40.) Haastatteluista nouseekin esiin kuinka tärkeää joillekin hevosenomistajille on olla lähellä hevostaan. Esimerkiksi Alan-komaissa hevosiaan pienellä maapalstalla pitävä van Nieuwenhot (2017) huolehtii täysin itse kaikista hevosenhoitoon liittyvistä toimenpiteistä, ja käy lähellä kotiaan olevalla siirtotallilla useita kertoja päivässä. Myös yhdessä lastensa kanssa harrastava Moberg (2017) toteaa, että lyhyt etäisyys hevosiin on etu, erityisesti omaa hevosta hoitaessa useita useita kertoja viikossa lyhyt matka on käytännöllistä.

Talleja, niiden asukkaita, hevosenomistajia ja asiakkaita löytyy siis monista lähtökohdista. Myös tallinpitäjillä on erilaisia toimintatapoja järjestää esimerkiksi ruokinta tai ulkoilutus. Ei siis ole olemassa yhtä standardiratkaisua, joka soveltuisi kaikille talliyrittäjille tai yksityishevosten omistajille. Tämä vaatii hevosalueiden ja -kiinteistöjen suunnittelussa monipuolisia ja joustavia ratkaisuja. Ainakin haastattelujen ja oman kokemukseni perusteella voidaan todeta, että ilmapiiri hevosihmisten kesken on pääosin hyvä, vaikka joskus eri lajien harrastajien välillä saattaakin olla vastakkainasettelua. Tämä osaltaan vaikuttaa siihen, että eriydytään omille ratsastuskentille. Moberg (2017) ja van Nieuwenhot (2017) näkevät kuitenkin mahdollisena, että yhteistyö muiden hevosihmisten kanssa ja oikeanlainen palvelurakenne edistävät hevosrakennusten ja ratsastusalueiden yhteiskäyttöä tulevaisuudessa.

Talliympäristön huolellisella suunnittelulla taataan tehokas tilankäyttö ja vaikutetaan kustannuksiin. Suunnittelussa tulee huomioida rakennuspaikan olosuhteet, kuten maastonmuodot, maisematekijät ja kulttuurivaikutus sekä suhde muuhun rakennettuun ympäristöön. Maatalousympäristöissä tulee kiinnittää huomiota rakennusten sijoitteluun sekä muotojen ja materiaalien yhteensovivuuteen paikallista rakennusperinnettä unohtamatta. Tärkeitä ovat myös tontin korkeusasemat ja kaltevuus, kulkureitit ja niiden rakenne. Ratsastuskeskuksille ihanteellisin on tasainen alue, jonka maapohja soveltuu rakennusten ja ratsastuskenttien rakentamiseen. Heikot perustusolosuhteet, kuten siltti- ja muut hienorakenteiset maaperät, lisäävät rakennus- ja huoltokustannuksia. Maaneisit tulee aina salaojittaa, mutta routiminen ja valumat on hyvä ottaa myös kenttien perustamisessa huomioon. Myös työturvallisuus ja toimivat mitoitustekijät on otettava huomioon. (Halonen & Harju 2005, 21-22, 112; Pihapiirien parhaat 1988, 6.)

Ratsastusalueet tulee sijoittaa etäälle melusta, kuten liikenteestä, ja maastoreittien on hyvä olla erillään vilkkaista liikenneväylästä. Rakennuspaikan kasvillisuudella ja eliöstöllä on vaikutusta toiminnallisuuteen ja viihtyvyyteen. Esimerkiksi ympäröivät metsät ja kasvillisuuden hyödyntäminen tiloja rajavana tekijöinä vaikuttavat pihapiirin onnistumiseen. Paikan pienilmaston olosuhteet, kuten tuulisuus ja aurinkoisuus, vaikuttavat osaltaan käyttökustannuksiin. Yhdessä pienilmaston kanssa sijainti ja palvelut sekä toi-

mintaverkoston rakenne muodostavat jopa 40% osuuden käyttökustannuksista. (loc.cit. 2005; loc.cit.1988.)

”Suomalaisella tallilla tulee huomioida suomalaiset olosuhteet.”

T. Paavola

Tallien hoidossa on paljon käsityötä, vaikka erilaisia koneistettuja vaihtoehtoratkaisuja esimerkiksi lannan käsittelyyn tai ruokinnan automatisointiin on kehitetty. Tehokkuutta tallitoimenpiteisiin saadaan oikeanlaisella toimintojen sijoittelulla. Tarhaukseen käytetty aika vie suuren osan työajasta. Lyhyemmät etäisyydet esimerkiksi tarhojen sekä kuivike- ja heinävaraston ja tallin välillä ovat tärkeitä. Siltti esimerkiksi tarhojen koko ei saisi vaarantaa hevosten hyvinvointia, nyt tarhat ovat usein liian pieniä. Myös lantaloita voisi kehittää ergonomisemmiksi, ne toimisivat paremmin, jos ne olisivat tallia alemmalla tasolla, mihin kuorma on helpompi kottikärryistä kipata. (Koivula 2016b, 14-15, 2016a, 16, 18)

Kuva 15. Katettu ratsastuskenttä.
Seattle Riding Arena, USA.
© McCellan Architects

Kuva 16. Valoisa talliympäristö.
Talli Kekkapää, Espoo.
© Pook Arkkitehtitoimisto
Kuva © Kuvio Oy

Kuva 17. Korkeuseroja hyödyntävä lantala.
Talli Kekkapää, Espoo.
© Pook Arkkitehtitoimisto

Hevosten tarhojen tulee olla hyväpohjaisia ja mielellään mahdollisimman luonnontilaisia, hiekkatarhat usein pölyävät. Niissä ei saa olla alueita, kuten soisia tai kivikkoisia kohtia, joihin hevonen voi loukata itsensä. Hevonen tarvitsee myös suojakatoksen tarhaan ja laitumelle, tai vaihtoehtoisesti metsäisän alueen, jossa se pääsee suojaan säältä ja hyönteisiltä. Vettä tulee olla aina saatavilla. Aitojen ja porttien tulee olla tukevia ja helpokäyttöisiä, mutta myös sähkölanka soveltuu aitaukseen. (Nieminen 2011, 77-78.)

Laidunten olisi hyvä sijaita lähellä tallinpitäjää tai henkilökuntaa, jotta hevosia voidaan tarkkailla mahdollisten sairastumisten, tapaturmien, karkailun tai aitojen rikkoontumisen vuoksi. Lyhyt etäisyys helpottaa myös vesi- ja lantahuoltoa. (Eerola & Saastamoinen 2008, 76.)

Lähellä luonnollisinta ja terveellisintä asuin- ympäristöä ovat pihattotallit (Nieminen 2011, 77). Pihatot ovat Suomessa yleistyneet, ne omalta osaltaan voivat helpottaa päivittäistä hoitoa ja hyvin toteutetuissa pihatoissa hevoset voivat hyvin. Ratsastuskouluyritystä Riika Räisänen kehuu pihattoa mukavaksi ratkaisuksi hevoselle, sillä ne saavat liikua paljon, mikä näkyy myös hevosten positiivisessa mielialassa. Hevosilla on vapaa pääsy ulkoilutarhasta sisätilan makuu- alueelle, ja ruokintapisteitä voidaan sijoittaa eri puolelle. Pihatto ei saisi kuitenkaan olla pakkoratkaisu liian ahtaasti asutetuissa tal- leissa, mitä joillakin talleilla esiintyy. (Koivula 2016b, 14-15; Koivula 2016a, 16, 18)

Hevoselle miellyttävä talli on valoisa, viileä ja hyvin tuuletettu. Vetoakin hevonen sietää, joten liian varovainen ei tarvitse olla avointen ovien tai ikkunoiden suhteen. Hevoset lämmittävät tilaa omalla ruumiinlämmölläänkin. Jos tila on liian lämmin, se on otollinen kasvualusta taudinaiheuttajille, kuten homeille. Koneellinen ilmanvaihto saattaa kierrättää pölyä ja bakteereja tallin ilmassa ja altistaa hevosien esimerkiksi hengitystieongelmille. Varsinkin Suomen pimeissä olosuhteissa tulisi hevosen hyvinvointi huomioonottaen pyrkiä maksimoimaan valo tallitiloissa, keinovalokin on pimeyttä parempi vaihtoehto. (Wegelius 2011, 34-35; Nieminen 2011, 77.)

Ratsastuskeskuksiin sisältyy paljon toimintoja tallin koosta ja toiminnan laajuudesta riippuen. Tavallisten karsinoiden lisäksi voidaan tarpeen mukaan rakentaa varsomis- ja sairaskarsinoita. On myös tärkeää varata erilliset pesupaikka sekä kengitys- ja hoitotilat. Ulkotilaan järjestetään rauhalliseen paikkaan hoitotila kesällä tapahtuvaa hoitoa varten, ja sen yhteyteen vesipiste. Tarveta saattaa olla myös lääkintätoimenpiteitä varten varatulle tilalle. Ratsastuskeskuksiin tulee sisällyttää WC-tilat, kahviotilat ja työ- turvallisuuslain 299/15 mukaisesti sosiaalitilat työntekijöille. Ratsastajille tulisi varata pukuhuoneet ja kaappitilaa, lisäksi tarvitaan tila varusteiden säilytystä ja huoltoa varten. Toimistotilojen tarve katsotaan toiminnan laajuuden mukaan, pienemmissä keskuksissa riittää yleensä yksi huone, jonka yhteydessä voi olla myös vastaanottotiski. Mahdollisia teorialunteja varten on varattava tilaa

15-20 hengelle, mutta pienemmillä talleilla kahvio soveltuu hyvin myös opetuskäyttöön. Kuivike-, heinä- ja rehuvarastot mitoitetaan saatavuuden ja hevosten määrän mukaan, heinää tulisi varata päivittäisvarastoon noin 1-2 viikon jaksolle. Lisäksi ja tilalla käytettävät koneet ja laitteet tarvitsevat varasto- ja huoltotilat. (Halonen & Harju 2005, 70, 74, 76-79.)

Talliympäristössä arvostetaan viihtyisyyttä ja riittävää tilaa, joka osaltaan lisää kaikkien käyttäjien turvallisuutta. Huolehtimalla riittävästä valaistuksesta ja järjestyksestä parannetaan toimivuutta. Myös sosiaalitilat tai kahvilatilat ovat tärkeitä, ei ainoastaan kilpailutilanteita silmälläpitäen, vaan myös jokapäiväisessä käytössä asiakkaiden mukavuutta ja sosiaalista kanssakäymistä huomioiden suunnitellut tilat saavat käyttäjiltä kehuja. Maneesi on tallivertailussa ehdottomasti etu. Se on selkeästi mukavuustekijä vaihtelevissa sääolosuhteissa, mutta myös tehostaa tallin toimintaa, sillä ratsastustunteja tai kilpailuja ei tarvitse perua sään takia. Myös piha-alueilla tulee huomioida mukavuus ja turvallisuus, pintamateriaalien valinnalla voidaan vaikuttaa. Esimerkiksi asfaltoimalla piha-alue siitä saadaan siistimpi ja helpokäyttöisempi. (Koivula 2016a, 16; Paavola 2016, 20-22.)

Tallialueiden suunnittelussa tulee ottaa es-teettömyys huomioon, sillä hevosten kanssa harrastaa myös liikunta-, kuulo- ja näkövamaisia. Suunnittelussa huomioidaan Suomen Rakentamismääräyskokoelman F1 mukaiset määräykset ja ohjeet. Kulkuyhteyksissä tulee

huomioida portaattomuus, vähäiset tasoerot ja hyväpintaiset kulkuväylien pinnat, jotka ehkäisevät kompastumista tai liukastumista. Tilaa täytyy varata vammaisen henkilön kuljettamiseen alueen sisällä ja apuvälineiden kanssa liikkumiseen. Hyvällä valaistuksella ja pintojen kontrasteilla helpotetaan näkövammaiselle ympäristön havainnointia. (Halonen & Harju 2005, 42-43.) Myös lasten turvallisuus on hyvä ottaa huomioon kulkuväyliä suunniteltaessa, lapsille olisi hyvä varata riittävästi tilaa taluttaa hevosia etäämmällä muista (Moberg 2007).

Tukea suunnitteluun

Keskeinen tavoite on hevosiin liittyvän erityistiedon lisääminen niin ympäristön kuin tallirakentamisen suunnitteluun liittyen, sekä päättäjien että yrittäjien ja harrastajien toiminnan tueksi. Myös onnistunut viranomaisvalvonta edellyttää toimivaa tiedonkulkua. Hevosen omistamisen kehittäminen on edellytys alan jatkuvuudelle ja elinvoimaisuudelle. Tulevaisuuteen kuuluu entistä tärkeämpänä muun muassa ympäristöasiat turvallisuuden, viihtyvyyden ja hyvinvoinnin näkökulmista. Talliympäristöjen toiminnallisuuden kehittäminen esimerkiksi koneellistamisen keinoin on sekin yksi mahdollisuus parantaa tehokkuutta ja palvelutasoa. (Louhelainen 2012, 18.)

Hevostietokeskus tarjoaa yrittäjille asiantuntijapalveluja mm. rakennussuunnitteluun ja investointeihin liittyen, lisäksi esimerkiksi ruokintaan liittyen löytyy viimeisintä teknologiaa suunnittelun avuksi. Tietopankista löytyy

myös valikoima hevosalan julkaisuja. (Heiskanen 2005, 1.) Merkittäviä hevosalan toimijoita ovat muun muassa Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry ja Suomen Hevosenomistajien keskusliitto. Lisäksi tietoa saa eri hevosalan oppilaitoksilta, järjestöiltä ja Pro Agria -keskuksilta. Esimerkiksi Opetusministeriön julkaisema Ratsastuskeskusten suunnittelu- ja rakentamisopas tarjoaa tietoa muun muassa viranomaismääräyksiin, suunnitteluun ja rakentamiseen liittyen. Myös teoksesta Hevoset ja kunta - rajapintoja saa tukea kuntatason suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Koska hevosympäristöihin liittyy paljon käytännön tietoa, on hyödyllistä käyttää apuna myös käyttäjiä itsessään, esimerkiksi osallistavan suunnittelun avulla.

Kuvat 18 ja 19. Osallistavaa suunnittelua hevoskeskuksen suunnittelussa. Traveller Horse Project. © Lid Architecture

4.4. Esimerkkejä hevosympäristöistä

Julmyra Gård, Heby, Ruotsi

Julmyra Gård on Skandinavian suurin hevosiin keskittynyt alue, joka noudattelee muun muassa Ranskassa ja Englannissa toteutettuja hevoskyläkonsepteja. Se sijaitsee Hebyn kunnassa, noin tunnin ajomatkan päässä Tukholmasta, ja suhteellisen lähellä muun muassa Arlandaa ja Uppsalaa. Hebyssä on runsaasti luontoa, kulttuuria ja tapahtumia sekä monipuoliset liikumis- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Julmyra kokoaa hevosten kanssa harrastavat ja kilpailevat ihmiset yhdelle alueelle. Hevoskommuuni mahdollistaa sekä asumisen että monipuoliset mahdollisuudet hevostoimintaan.

Alue tarjoaa erinomaiset treenausmahdollisuudet, sillä Julmyrasta löytyy muun muassa iso 30 m x 84 m kokoinen maneesi, 1000 m ravirata ja lisäksi 800 m laukkasuora ja 1400 m pituinen mäkinen treenisuora. Suunnittelussa on huomioitu kaikki, mitä hevosen kanssa voi tehdä. Niin koulu- kuin esteratsastus, ravi- ja laukkaharjoittelu sekä uittomahdollisuus on otettu huomioon. (Julmyra Gård 2017.) Pellan (2017) mukaan aktiivinen harrastus, valmentautuminen ja kilpailu edellyttävät tiloja, jotka ovat käytettävissä 12 kuukautta vuodesta. Tämä on ollut Julmyran suunnitelmassa tärkeää.

Osa 240 hehtaarin pinta-alasta on metsää, ja tonttitilaa on varattu 130 hehtaaria. Lisäksi hevosille on varattu paljon laidun- ja tarhaustilaa alueen keskeltä, tarhoja on erikokoisia erilaisiin tarpeisiin. Tontteja on kaiken kaikkiaan 93, joista 45 on varattu

Kuva 20. Julmyra Gård. Visio 2014. © Deanlight Stockholm

Kuva 21. Julmyra Gård. Tonttijako ja hevosreitit. © Deanlight Stockholm

modernien maatilojen rakentamiseen, hevosilla tai ilman. Toinen tonttityyppi on noin 2000 m² suuruinen omakotitontti. Tilatointaan varatut tontit ovat noin neljän hehtaarin kokoluokkaa. Rakennusoikeutta näillä tonteilla on 200+400 k-m². Autolla pääsee kaikille tonteille, mutta isoja läpikulkuteitä ei ole. Tarpeeton liikenne alueella on kielletty. On haluttu taata lyhyt etäisyys asunnoista hevosharrastuksiin liikennemuodosta riippumatta. (Julmyra Gård 2017.)

Hevoskylissä tärkeää on asumismuotojen monipuolinen tarjonta. Pella (2017) kertoo, että Julmyrassa monet tontit ovat perheille, mutta tulisi huomioida myös nuoriso sekä yhden hengen taloudet ja tarjota asumisratkaisuja niille, jotka työskentelevät tai opiskelevat hevosalalla. Opiskelijat voivat tarvita majoitusta esimerkiksi työharjoittelujaksoilleen isommilla talleilla. Asunnot voisivat olla opiskelija-asuntolan kaltaisia, kunhan tilaa löytyy myös nuorten käyttämille kulkuvälineille, kuten mopoille. Julmyrassa perhetontissa on huomioitu myös mahdollisuus kotona työskentelyyn, asuntojen yhteydessä voi olla lisätiloja muun muassa kotitoimistoksi.

Hankkeen taustalla on Svenssonin perhe, joka osti maa-alueen vuonna 1997. Aluksi toiminta keskittyi omien hevosten kanssa harrastamiseen, lisäksi tilalle rakennettiin useita erityyppisiä rakennuksia muun muassa kurssi- ja valmennustoimintaa varten. Hiljalleen menestyksekkään toiminnan myötä alkoi kasvaa visio laajemmasta kokonaisuudesta, joka yhdistää asumisen, eläimet ja elämänlaadun. Siitä muodostui perusta

kasvavalle hevoskylälle, mutta kantava ajatus myös koko Julmyran alueelle Hebyssä. Alue on hyvä paikka kasvaa ja elää luonnosta nauttien. (Julmyra Gård 2017.)

Appelscha ja Sonniuswijk, Alankomaat

Ratkaisuja asumisen ja hevosenpidon yhdistämiseen on tarkasteltu parilla alueella Alankomaissa. Appelscha sijaitsee Frieslandissa, joka on tunnettu muun muassa friisiläishevosistaan. Appelschassa Drentsewegin ja Vaart Zuidzijdin välisellä alueella lähellä tiheämpää asutuskeskusta on maaseutumaisessa ympäristössä asuintalojen rivistöjä sekä erityyppisiä hevostalleja. Lähes vastaava esimerkki pienemmässä mittakaavassa löytyy Sonniuswijkista, Eindhovenista. Appelschassa on huomattavissa vieretysten tavallisia asuintaloja sekä useita kiinteistöjä, joiden yhteydessä on yksityisiä hevostalleja. Lähialueella on myös isompia hevoskeskuk- sia, mutta silti monet asukkaat ovat perustaneet omat tallit ja ratsastuskentät tonteilleen. Sonniuswijkin alueella on yksi isompi ratsastuskoulutoimintaan keskittynyt talli, josta löytyvät maneesi ja isot kentät. Lisäksi kadun varrella sijaitsee muutamia pienempiä talleja, joista lähes jokaisella on oma kenttä.

Appelschan hevostiloja on suhteellisen lähellä asutusta, ja Sonniuswijkin alueelle on rakentunut myös townhouse -tyyppinen asuinalue ja koulu aivan hevostonttien läheisyyteen, joten hevosten läheisyys ei ilmeisesti ole näillä alueilla osoittautunut ongelmalliseksi. Eindhovenissa hevosia on ollut aina, joten niihin on totuttu, van Nieuwenhot

Kuva 22. Alueotos, Appelscha, Alankomaat.
© BingMaps / DigitalGlobe

500 m

Kuva 23. Alueotos, Appelscha, Alankomaat. © BingMaps / DigitalGlobe

Kuva 24. Sonniuswijk, Eindhoven, Alankomaat. © BingMaps / DigitalGlobe

Kuva 25. Sonniuswijk, Eindhoven, Alankomaat.

[2017] kertoo. Voidaan siis päätellä, että maaseutumaisessa suhteelliseen tiivistikin asutussa ympäristössä lähemmäs asetellut hevostontit eivät välttämättä aiheuta kiistoja naapureiden kanssa, kunhan käytäntö on vakiintunut ja hevostoiminta on asukkaiden tiedossa.

Vaikuttaisi siltä, että esimerkkiratkaisu on melko tyypillinen Alankomaissa, vaikka potentiaalia tilojen yhteiskäyttöönkin olisi. Tonttikoot näyttävät kuitenkin sen verran suurilta, että omien ratsastusalueiden järjestäminen on siltä osin ongelmaton. Usein omien hevostonttien taustalla on se, että halutaan pitää oma hevosharrastus rauhassa, erillään muiden hevosharrastajien läsnäolosta. Toiset näkevät eduksi keskittymisen esimerkiksi valmentautumiseen omilla kilpahevosilla ilman häiriötekijöitä. Omalla tontilla voidaan myös taata, että puitteiden ja hoidon taso on juuri omia tarpeita ja mieltymyksiä vastaava. Omalla tallilla myös kulut on paremmin hallittavissa, sillä ne riippuvat vain omasta toiminnasta. [Hevostalli.net 2017.]

Espoonkartanon asuinalue, Espoo

Espoonkartanon asuntoalueen ideakilpailulla tavoiteltiin ratkaisuja pientalomaiseen asumiseen kylämaisilla alueilla. Kilpailualue sijoittuu Kauklahdelle maisemaan, johon sisältyvät Espoonkartanon kartanokeskuksen perinnejätkä sekä Finnsinmäen, Peringin ja Mynttilän kylät. Tavoitteena oli myös löytää aktivointikeinoja kartanoalueelle sekä tapoja vapaa-ajanviettoon ja liikkumiseen. Maisemalliset arvot ja asumisen luonne olivat tärkeitä, mutta pientaloasumisesta löytyi liiankin tiiviitä ratkaisuja. Ehdotuksista Saaristo oli onnistunut Finnsinmäen kylän ratkaisussa. [Pirhonen 2008, 6-7.]

Arkkitehtuuritoimisto B&M Oy oli valinnut Finnsinmäen kylätypologiaksi rustholiteeman, jossa hevoset ovat keskeinen osa asuinalueita ja ne sijoittuvat läheisesti olemassa olevien ratsastusfasiliteettien kanssa. Ratkaisussa korostuvat pienyhteisö sekä keskitetty tekniikka ja huolto. Asuinkorttelin sisälle muodostuu ratsastuspuisto, jossa on kokoelma yhteisiä ratsastustiloja; maneesi, iso ratsastuskenttä, kilpailuun soveltuvat kentät este- ja kouluratsastukseen sekä verryttelyalue. Puiston sisällä ja ympärillä kiertää kevyen liikenteen reitti. [Arkkitehtuurikilpailuja 2009, 16.] Espoonkartanon suunnitelmassa asukkailla etuina ovat näkymät ympäristössä liikkuviin hevosiin sekä lyhyt matka ratsastuspalveluihin. Hevostapahtumat lähellä kotia saattavat myös herättää mielenkiintoa niissäkin asukkaissa, jotka eivät ole hevosihmisiä.

Kuva 26. Finnsinmäki, Espoonkartanon asuinalue. © Arkkitehtuuritoimisto B&M Oy

Kuva 27. Espoonkartanon asuinalueen hevospuisto. © Arkkitehtuuritoimisto B&M Oy

Kuva 28. Bois d'Arcy Horse Centre, asemapiirros.
© B+C Architects

Kuva 29. Tallirakennus. Bois d'Arcy Horse Centre.
© B+C Architects
Kuva © Michel Denancé

Bois d'Arcy Horse Centre, Bois d'Arcy, Ranska

Myös Bois d'Arcyn ratsastuskeskus muodostaa puistomaisen alueen lähellä asuinalueita. Projekti voitti kilpailun, jonka tarkoituksena oli kehittää olemassa olevaa kunnan vuonna 1995 rakennuttamaa ratsastuskeskusta. Nykyinen omistaja, rakennuttajayhtiö AFTRP yhdessä Bois d'Arcyn kunnan ja ratsastuskoulu Ecuries du Bois d'Arcyn kanssa halusivat rakennuttaa keskuksen uudelleen. Arkkitehtien tavoitteena oli energiatehokas, ympäristöystävällinen ja ympäristöönsä hyvin istuva hevoskeskus, jossa palvelukokonaisuus on tarkkaan harkittu. (B+C Architects 2011, 2, 4.)

AFTRP:n omistama tontti sijaitsee kaupungin reuna-alueella, ja se rajautuu eteläreunalla olemassa olevaan asuinalueeseen, pohjoisessa kansallispuiston metsään ja länsipuolella viljelypeltoihin. Tontille tuli sijoittaa ratsastuskoulun maneesi, 44 hevosen talli ja lisäksi pieni yksikkö asuintiloja. Toiminnot ovat selkeästi eri massoina. Ratsastuskeskus sijoittuu tontille itä-länsi -akselille, joka jakaa ratsastuskoulun rakennukset ja asuintilat pohjoispuolelle, eteläpuolelle on sijoitettu tarhoja ja pyöröaitaus. Eteläinen osa luo kevyen siirtymän asuinalueen ja hevoskeskuksen välille. Hevostoimintojen keskeisellä sijoittelulla on haluttu minimoida asukkaille koituvia haittoja, kuten meluhaittoja. Rakennuksia on häivytetty metsämaisemaa kohti viherkatolla ja naamiomalla muodot osaksi ympäristöä. Suunnittelualueelle tuodulla puustolla on haluttu ikään kuin jatkaa

metsää osaksi hevoskeskuksen aluetta. Pysäköinti on sijoitettu asuinalueen reunalle, jolloin alueen sisällä ei ole risteävää hevos- ja ajoneuvoliikennettä. Myös asfaltoinnin määrä on siten minimoitu. (B+C Architects 2011, 2, 4.) On hienoa huomata, että suurelle hevoskeskukselle on tarjottu tontti läheltä asutusta, ja hevosrakentamisen arkkitehtuuriin on panostettu.

Griss Equine Veterinary Practice, Rankweil, Itävalta

Marte-Marte Architects suunnitteli Alpeille Rankweilin kylään eläinlääkäriaseman, johon yhdistyy myös asuminen. Eläinlääkäriin asunnon lisäksi 513 m² rakennuksesta löytyy hevostalli, tutkimus- ja hoitotilat, toimisto sekä apteekki ja laboratorio. Asuintilat ja työtilat on jaettu käytävällä, ja ne on ryhmitelty rakennuksen keskellä olevien hevosten tutkimustilojen ympärille. Kolme karsinaa suuntaavat niittymaisemaa kohti, lisäksi pihapiiristä löytyy kaksi harjoittelualuetta. (Gibson 2016.)

The Barn House, Taiki-cho, Hokkaido, Japani

The Barn House oli voittajatyö kilpailussa, jossa etsittiin seuraavan sukupolven kestävä kehityksen mukaista taloa. Suunnitelma myös toteutettiin Hokkaidoon vuonna 2012. Rakennuksen tehtävä oli majoittaa Hokkaidon kylmässä ilmastossa työskenteleviä tutkijoita. Se oli esimerkkiprojekti, jolla

Kuva 30. Bois d'Arcy Horse Centre.
© B+C Architects
Kuva © Michel Denancé

Kuva 31. Griss Veterinary Centre.
© Marte-Marte Architects
Kuva © Marc Lins

Kuva 32. Griss Veterinary Centre.
© Marte-Marte Architects
Kuva © Marc Lins

Kuva 33. Griss Veterinary Centre, asunto.
© Marte-Marte Architects
Kuva © Marc Lins

Kuva 34. The Barn House.
© co+Labo Radovic

tavoiteltiin poikkeuksellista lähestymistapaa, suunnittelua ilmaston ehdoilla, mutta luovasti. Lisäksi eläimet haluttiin ottaa osaksi elämäntyyliä. Ajatuksena on tulevaisuuden asumus tiedostavalle ja aktiiviselle asukkaalle. (co+lado Radovic 2017.)

Kantava teema oli paikan hevoshistorialla sekä hevosen syvemmillä merkityksellä. Rakennuksella haluttiin vangita se henki, joka Taiki-chon vahvaan hevoskasvatus- ja kilpailuperinteeseen liittyy. Projektilla haluttiin myös todistaa, että hevonen ja luonto eivät ole likaisia, vaan ihminen on yhtäläillä osa luontoa, ja hevosella voi olla hyvinkin vahva yhteys inhimillisyyteen. Barn House asuttaa sekä ihmisen että hevosen. Kesäisin hevoset laiduntavat lähistöllä, mutta talvisin hevonen on osa rakennuksen energiantuotantoa, ja edistää ihmisasutuksen säilymistä alueella. Niiden ruumiinlämpö tuottaa osaltaan lämpöä, lisäksi lantaa käytetään polttoaineena asuintilojen lämmittämiseen. Osana talon ekosysteemiä on paikallisesta puuntuotannosta hyödynnettävä hiili, jota käytetään muun muassa hevosen tuottaman ammoniakin imeyttämiseen, jonka jälkeen sitä voidaan käyttää lannoitteena. (co+lado Radovic 2017.)

Griss Equine Veterinary Practice ja Barn House ovat eräitä rohkeimpia esimerkkejä siitä, miten asuminen ja hevoset voidaan yhdistää. Yleensä hevoskeskittymissä työskentelee myös kengittäjiä tai muita hevostyöläisiä, joille on hyvä varata työskentelytiloja, Pella (2017) muistuttaa. Vastaavia ratkaisuja voidaan hevospainotteisilla alueilla tu-

levaisuudessa kenties toteuttaa. Esimerkiksi satulasepän paja tai pieni varustekauppa voisivat palvella alueellisesti osana asuin-kiinteistöä tai eri toimijoille suunnatussa palvelurakennuksessa. Ekologinen näkökulma hevosen vaikutuksesta energiantuottoon jopa näin pienessä mittakaavassa on innovatiivista ajattelua.

Kuva 35. The Barn House.
© co+Labo Radovic

4.5. Hevoskylien haasteita ja mahdollisuuksia

Palvelut ja kulurakenne osana hanketta

Tyypillisesti hevosten asuttamiseen on tarjolla vuokratalleja niille, jotka eivät voi pitää hevosta kotonaan. Vuokratallilla voi valita täyshoidon, mutta yleensä on mahdollista tehdä myös kaikki työ itse. Itse tekemällä ja hoitaen voi säästää paljonkin kustannuksissa ja päästä lähemmäksi hevosta. Täyshoitotalleissa on yleensä korkeat kustannukset, mutta hevosen yhteiskäyttö ratsastuskoulutoiminnassa voi osaltaan alentaa kuluja. (Bamford et al. 2002, 152-153.)

Hevosen omistamiseen liittyville palveluille on nähty potentiaalia kasvaa ja kehittyä vastaamaan paremmin asiakkaiden kysyntään. Nyt onkin jo erilaisia tapoja hevosten kimppeämiseen, siksi omistajuuden ja palveluiden tuotteistaminen sekä vaihtoehtoisten rahoitusmallien kehittäminen ovat tärkeitä alan kehitystyössä. (Louhelainen 2012, 18.) Tulevien hevoskylien suunnittelussa hevosenomistajien ja harrastajien muuttuviin tarpeisiin voidaan vastata kehittämällä talliratkaisuja nykypäivän vaatimustasolle sekä rakenteellisesti että palvelumuotoilun keinoin.

Kärkölässä oli tavoitteena muodostaa 15 hehtaarin hevoskylä lähelle keskustaa, Hevononjan alueelle. Infrastruktuurin ja uusien asukkaiden vaatimien palveluiden rakentaminen olisi ollut liian kallista rakentaa syrjään, missä niitä ei vielä ole. Hevoskylä nähtiin hyvänä verotulojen lähteenä ja hankkeelle keskeinen maneesi olisi ollut potentiaalinen paikka järjestää kuntalaisille monipuolisia ta-

pahtumia ratsastuskilpailujen ohella. Alueelle oli suunnitteilla lisäksi maastoreittejä ja omakotitontteja hevosharrastajille. Kunnan vastuulla hankkeessa olisi ollut toteuttaa maneesi ja ratsastuskentät, ja hevosalan yrittäjä olisi ottanut vetovastuun 25 hevosen tallista. Hanke kuitenkin kaatui, sillä kunta ja yrittäjä eivät päässeet yhteisymmärryseen hankkeesta. Kunnan osallistuminen yhtiömuotoisen maneesin liiketoimintaan ei saanut kunnanvaltuustossa täyttä hyväksyntää, eikä yrittäjäkään kokenut saavansa tukea omalle yritysidealleen edes kuntalaisilta. Hankkeelle pohditaan kuitenkin vielä vaihtoehtoisia toteutustapoja. (Perkkiö 2012; YLE 2012a; YLE 2012b.)

Julmyran hankkeen eteneminen on sekin kohdannut vastoinkäymisiä. Vuonna 2009 Svensson joutui konkurssin vuoksi myymään osuutensa Julmyran yritystoiminnasta muutamalle sijoittajalle, joilla oli tahtoa viedä hanketta eteenpäin. Alkuvuosina hevoskylän rakentamisesta aiheutui suuria kustannuksia teiden ja maneesin rakentamisesta. Sata tonttia myytiin, ja 28 taloa oli jo saatu valmiiksi. (Lundgren 2009.)

Projektin aikana erityisesti valitukset ovat olleet esteenä Julmyran kehitykselle. Huolena oli hevosten runsaan määrän vaikutus pohjaveteen, minkä vuoksi toteutettiin useita pohjavesitutkimuksia. Lopulta tulokset osoittivat, ettei hevosrakentamiselle ole estettä. Valitusprosessin aikana jo aloitetut projektit jouduttiin kuitenkin keskeyttämään. Viivästyneet rakennustyöt olivat johtaneet taloudellisiin tappioihin niille, jotka olivat myyneet

asuntonsa ja sijoittaneet tontteihin, joille ei ollutkaan mahdollista heti rakentaa. Seitsemän vuoden viivästyksen aiheuttamien kustannusten, miljoonien kruunujen, maksajiksi joutuivat suurelta osin yksityishenkilöt. Nyt alueen rakentaminen on kuitenkin päässyt taas vauhtiin. (Pella 2017.) Tämä esimerkki osoittaa, kuinka tärkeää selvitystyö ja tiedonkulkukin hankkeen aikana on, jotta voidaan minimoida myös asukkaiden taloudelliset riskit.

Hevoskylien suunnittelussa on tärkeää, että rahoitusratkaisuja olisi mietitty suurtenkin hevostallien perustamista silmälläpitäen. Pella (2017) mainitsee, että jotkut ovat valmiita muuttamaan jopa 15-30 hevosen kanssa hyvän valmentajan perässä. Kymmenien hevosten tallin perustaminen ei kuitenkaan ole helppo projekti, eikä siihen välttämättä saa pankista rahoitusta edes pätevää liiketoimintasuunnitelmaa vastaan. Siinä tapauksessa tarvitaan ulkopuolisia sijoittajia. Julmyraa on suuresti edesauttanut Hebyn kunnan myönteinen asenne hevosia kohtaan sekä sen toimiva ja reilu käytäntö tonttien ja lupien myöntämiseen. Yhteisöllisyys on myös avaintekijä tällaisen hankkeen onnistumiseen.

Kuten Kärkölen tapauksesta kuitenkin huomataan, kunnan tuki ja yrittäjän intokaan eivät välttämättä riitä hankkeen onnistumiselle. Kuntien on kuitenkin mahdollista pohtia osallistumista esimerkiksi maneesitoiminnan investointeihin, samoin kuin muidenkin urheilukeskusten liiketoiminnan suhteen. Puhutaan alustataloudesta, kun kunnat huolehtivat siitä, että yritystoiminnalle järjestyy

tilat ja lupaprosessi on sujuvaa (Hämeen Yritysviestintä 2017).

Yksi mahdollinen toimintaperiaate tallikiinteistöjen ja ulkoilualueiden rakentamiseen on ryhmärakennuttaminen, jolloin loppukäyttäjät voivat ottaa suuremman investoinnin kannettavakseen yhdessä. Suunnitteleamalla tilat osakkaiden kesken kokonaisuudesta saadaan juuri käyttäjiensä tarpeita vastaava. Myös erilaisia toimintoihin ja palveluihin liittyvää kulurakennetta voidaan hallita yhteistyön voimin. Tuomarinkylän Ratsastuskeskuksen alue koostuu useista eri toimijoista, jotka vastaavat yhdessä maneesien ja ratsastuskenttien toiminnasta ja huollosta. Maneesit ovat Helsingin kaupungilta vuokratulla alueella, ja niiden toiminnasta vastaa voittoa tavoittelematon Tuomarinkylän Maneesi Oy. Maneesit tarjoaa sekä yksityistallien että ratsastuskouluhevosten, yksittäisten henkilöiden ja seurojen käyttöön omakustannehintaan, mikä edellyttää talkootyötä kaikilta käyttäjiltä niiden ylläpidossa. Tiloja voi vuokrata kausikortilla, mutta myös yksittäisiä varauksia muun muassa kilpailuja varten voi tehdä. Ratkaisulla on saavutettu korkea käyttöaste maneesille. (Tuomarinkylän Maneesi Oy, 2017.)

Virpiniemellä ABC Ratsutalleilla on palvelupohjainen kulurakenne, ja muita toimijoita on hyödynnetty. Tallin tiloissa toimii ratsastuskoulun lisäksi eläinlääkärin vastaanotto, kengittäjä ja hevoshieroja. Tallipaikoista maksetaan joko vastike tai

Kuva 36. Tuomarinkylän Ratsastuskeskuksen aluekartta.
© Arkkitehtitoimisto R Schnitzler

- 1a Vanha maneesi
- 1b Uusi maneesi
- 1c Uusi kisamaneesi
- 2 Tuomarinkylän Ratsastuskoulu Oy
- 3 Tuomarinkylän Ratsastusopisto Oy
- 4 Tuomarinkartanon kilpatalli Oy
- 5 Tuomarinkylän Talli Oy
- 6 Pieni ratsastuskenttä
- 7 Iso ratsastuskenttä
- 8-11 Tuomarinkylän kartano
- 12 Maatyökeskuksen varikko Stara

vuokra, ja sen lisäksi täysihoito. Myös ratsastuskentistä ja maneesin käytöstä maksetaan erikseen kuukausivuokraa. (ABC Ratsutallit 2016a; ABC Ratsutallit 2016b.)

Talliratkaisuja tulevaisuuden hevoskylään

Tallirakentamisessa voisi tulevaisuudessa soveltaa myös moduulirakentamista. Asuntopuunnittelussa modulaarisuus ei Kotilaisen mukaan tähtää ainoastaan yksilön tai perheen tarpeisiin, vaan joustaa pitkällä aikavälillä eri asumisen tapojen ja asuntokuntien suhteen (Kotilainen 2013, 78).

Samoja ajatuksia on Krokforsilla, joka puhuu typologisesta joustavuudesta. Typologisessa joustavuudessa asunnon joustavuus laajennetaan asuntotuotannon joustavuudeksi. Talotyypin suhteessa tonttiin voi pidemmän ajan kuluessa muodostua erilaisia tilallisia ominaisuuksia mahdollistamaan määrittelemättömiäkin käyttötapoja. Rakentuminen perustuu tilantarpeen kasvuun ja väheneemiseen, ja yksiköitä ja niiden sisältämiä toimintoja voidaan yhdistellä. (Krokfors 2009, 16-17.)

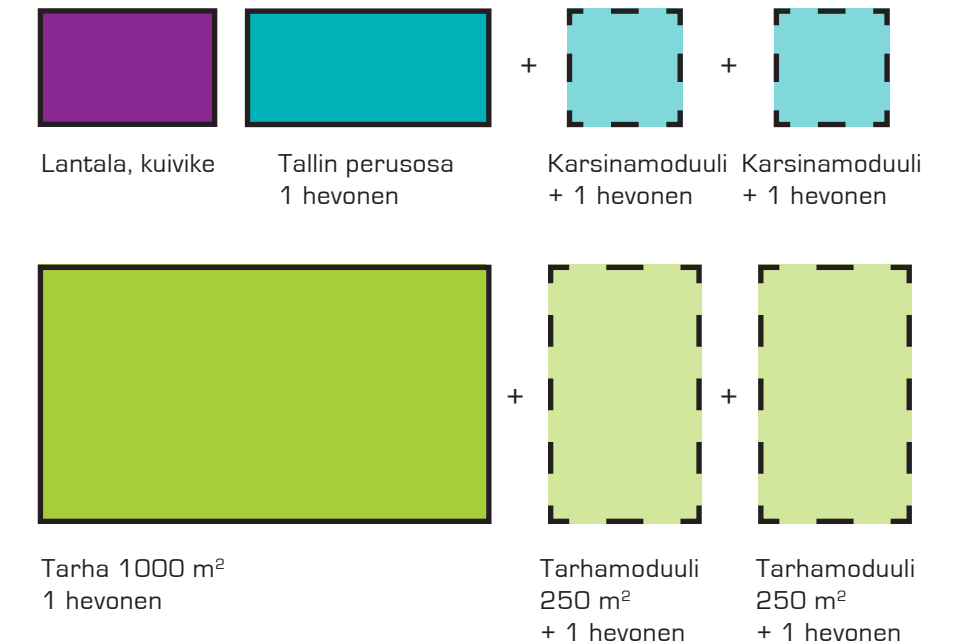
Hevoskylämaisillä alueilla, jotka rakentuvat hiljalleen, voidaan ainakin pienemmillä talleilla käyttää hyväkseen moduulipohjaista suunnittelua. Nyt käytössä olevat yhden tai kahden hevosen siirtotallit ovatkin jo omalla tavallaan moduuleja. Modulaarisuutta ja typologista joustavuutta soveltamalla hevos-tonteille suunniteltaessa ei hevosasukkaiden määrää tai asumisen tapaa tarvitse määrittellä tarkasti etukäteen, tallikonaisuus

voidaan muodostaa palanen kerrallaan sekä käyttäjien tarpeiden ja tallin luonteen mukaan joustuen. Luonnollisesti on kuitenkin huomioitava tontin riittävä koko, jotta ulkoilutiloja on mahdollista toteuttaa useammallekin hevoselle.

Tulevaisuuden joustava tai modulaarinen talli koostuu tallin perusosasta, joka sisältää välttämättömät tilat, kuten varustehuoneen, rehu- ja kuivikevaraston ja lantalan - moduuleina. Karsinamoduuleita voidaan lisätä vähitellen, ja samalla lisätään tarvittavia moduuleja muille toiminnoille. Samanaikaisesti tarhojen koko voi kasvaa lisääntyvien hevospäämien mukaan. Perusmitoitettuja moduuleja käyttämällä tallitilojen mitoittaminen pienemmällekin tontille voisi helpottua. Moduuleilla voi muodostaa juuri sopivan kokonaisuuden myös kulurakenteen kannalta hallittavaksi. Kuten Kotilainenkin toteaa, osakeomistajuudella moduulirakentamisessa saadaan vaihtoehtoisia omistamisen muotoja, rakennus voidaan jakaa jopa moduulikohtaisiin omistajuuksiin (Kotilainen 2013, 78).

Yksi lisäkarsina voi olla esimerkiksi toisen hevosenomistajan omistuksessa tai vuokraama, ja kunta voisi osaltaan mahdollistaa joustavan alun vuokraamalla tai myymällä lisätilaa hevoselinkeinonharjoittajille toiminnan kasvun myötä. Tällöin alkuinvestoinneista ei muodostu yrittäjälle ylittämätöntä kynnystä. Ulkoilutilan kasvaessa lisähevosten myötä suhteessa edullisemmaksi, saattaa se vaikuttaa oleellisesti pienen tallin kannattavuuteen. Lisäksi tallien yhteydessä tai

läheisyydessä oleva asuinrakentaminen voi kasvaa samalla periaatteella, rakennusyksikköjä ja niiden toimintoja yhdistelemällä ja kehittämällä.

Kuva 37. Periaatekaavio modulaarisesta tallista.

Alue-analyysi

5.1. Anttilan historia

Nykyinen Anttila, Hankkijan koetilanakin toiminut tilakeskus sijaitsee Paijalan entisen kyläkeskuksen kohdalla Alikylässä. Paijalan nimi johtuu mahdollisesti lähialueiden pajoista, joita oli muun muassa Anttilan eteläpuolella Tuusulanjärven rannassa Pajakalliolla, mutta alueesta on ollut myös vieraskielisiä nimityksiä, jotka saattavat olla nimen taustalla. Nimi liitetään myös suomalaiseen Paijaiseen. Paijalan asutus juontaa juurensa 1500-luvun alkupuolelle, jolloin alueelle alkoi saapua pysyvää asutusta Vihdin ja Nurmijärven suunnalta. Vuonna 1543 Tuusulalla oli yhteensä 113 isäntänsä mukaan nimettyä tilaa, kuten Anttila. Anttila oli yksi kuudesta Paijalan talosta, jotka kuuluivat Vihdin hallintopitäjän Kauklahden neljänneskunnan koukkuveroon.

Hämeessä käytetty veroyksikkö koukku juontaa juurensa ruotsalaiseen krok -sanaan. Paijalan talot maksoivat yhteensä yhden koukun veron, eli veromäärän sellaisesta täys-talosta, jonka pellot pystyttiin kyntämään yhdellä koukkuauralla. Se oli tyypillinen kaskimaan kyntöön käytetty yksinkertainen, kääntösiivetön aura. Anttila oli kuudesta talosta suurin. 1580-luvun lopulla tila siirtyi omistajansa menehdyttyä Vihdin nimismiehen omistukseen, mutta seuraavan kerran siitä maksettiin veroa vasta vuosina 1592-1598. Anttila oli merkitty autioksi vuonna 1571 ja toistamiseen 1580-luvun lopulla, mikä usein tarkoitti ettei tilalla ollut veronmaksukykyä. Anttila palasi veronmaksajaksi 1600-luvun alussa vihtiläisen Lauri Pertunpojan johdolla, ja tila ryhtyi ratsupalvelukseen. [Sarkamo 1983, 20, 65-66, 89, 95, 294-295.]

Kuva 38. Anttila 1898. Uudenmaan lääniä, Helsingin kihlakuntaa. 123.072km². [Tuusulanjärvi] [IX30].
© Kansallisarkisto.

1700-luvun vaihteessa Paijalassa oli viisi taloa: Klaavola, Jussila, Lassila, Anttila ja Koukku. Anttila oli 1700-luvulla kartanoasemassa, ja kaikkien Paijalan silloisen viiden tilan talouskeskukset olivat rykelmänä rannan läheisyydessä. Anttilan pohjoispuolella olivat kylän muut talot. Paijalan kyläkeskus on alunperin sijainnut Alikylässä lähellä Tuusulanjärven rantaa vielä 1700-luvulla, mutta talonpoikaistalot alkoivat siirtyä 1800-luvun aikana pääosin Ylikylään, nykyisen Paijantien toiselle puolelle Paijalan kylätien varreen. (Peltovuori 1975, 20.)

Paijalan kylätien varresta löytyy muun muassa 1820-luvulta peräisin oleva Koukun tilakeskus sekä kahden sepän kodit ja pajat. Paijalan vanha ala-asteena toimiva koulu valmistui vuonna 1924. Vieressä samalla tontilla sijaitsee uusi, vuonna 2005 valmistunut koulurakennus. (Savolainen & Vähätalo 2014, 31, 33; VirtuaaliTuusula 2017b.)

Monilla Tuusulan tiloilla on vahva historia ratsutiloina, joita oli kunnassa vaihtelevasti noin kymmenestä muutamiin kymmeneen. Anttila oli yksi 1600- ja 1700-lukujen ratsutiloista, mutta merkittävimpiin se ei lukeutunut. Ratsupalvelus oli melko suosittua, sen etuina oli läänityksen välttäminen ja tilan verovapaus. Palveluksessa oli tyypillisesti yksi mies ja hevonen taloa kohti, varustus tilan varallisuuden mukaan. Ratsupalvelusvelvollisuus loppui Anttilassa vuonna 1684 perustuen vaikeisiin aikoihin. Tilalla oli myös kiistoja viljelymaista naapureiden kanssa. Anttila päättyi rälssitilaksi eli vapaaksi maaverovelvollisuudesta viimeistään 1670-luvulla, kun

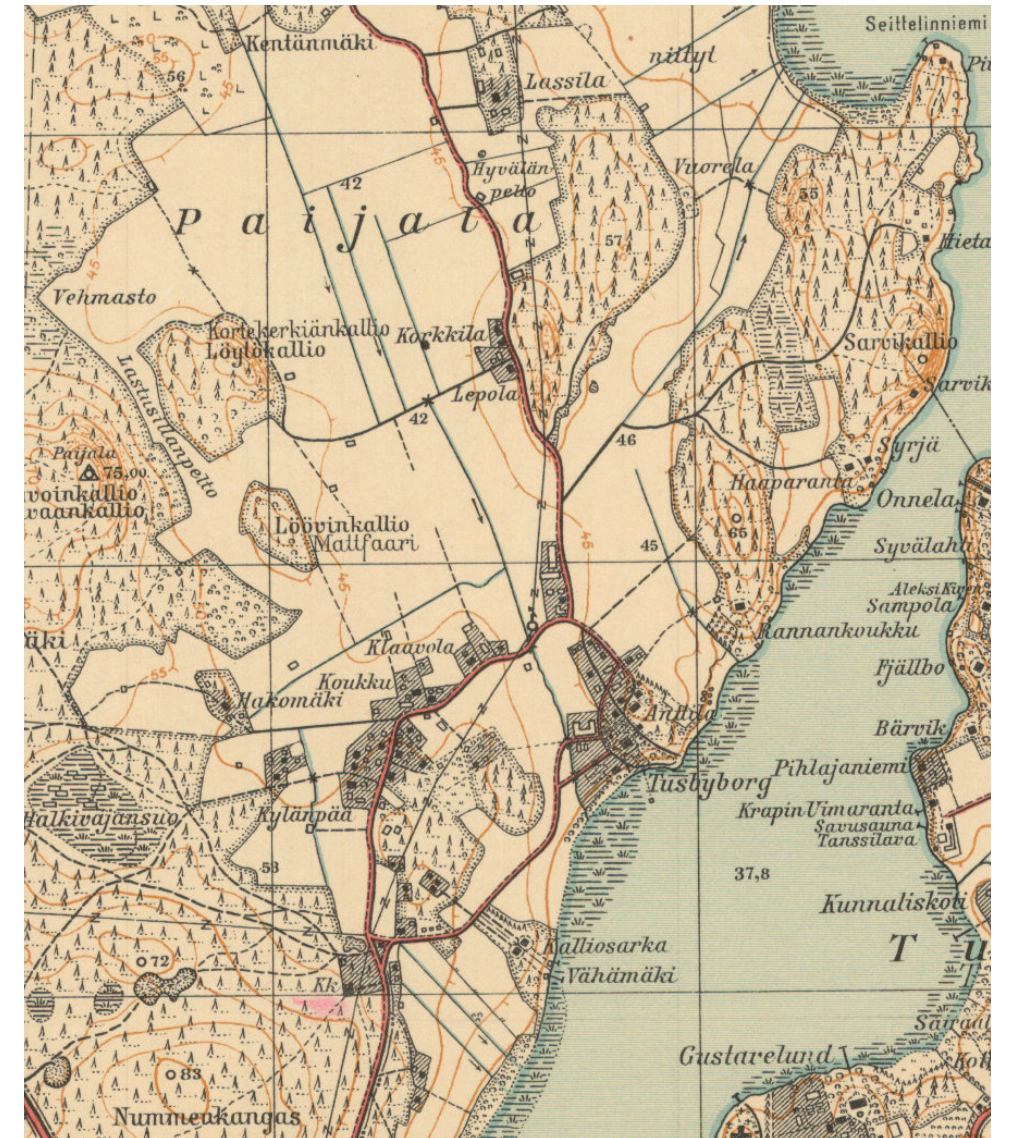
omistajaksi siirtyi Otto Johan Berg. (Kekkonen 2007, 17, 50-53; Peltovuori 1975, 33-34)

Entisen Bergin eli Anttilan perintötila tunnetaan myös Tusbyborgin kartanona. Anttila lienee nimityksistä vanhin, vaikka tila on saanut myös nimityksiä 'Borgs' ja 'Ottoberg' myöhempien omistajiensa perusteella (Peltovuori 1975, 33-34). Kartanon uusklassistisia ja jugend-henkisiä piirteitä kantanut päärakennus rakennettiin vuonna 1915. Tilan omistajuushistoria vuodesta 1539 alkaen on monipuolinen, tilan isäntinä on ollut muun muassa ratsumiehiä, kapteeneja ja muita sodassa palvelleita. Vuonna 1920 tilaan liitettiin osa Klaalan eli Klaavolan perintötilasta. Tilan omistajina vuonna 1932 olivat filosofian tohtori Max van Gilse van der Pals vaimoineen. Silloisen tilan koko oli 600 hehtaaria, joista pellon osuus 130 ha. Laidunta tilan 12 hevoselle ja 51 lehmälle oli varattu 40 hehtaaria. (Jutikkala & Nikander 1939, 464-465.)

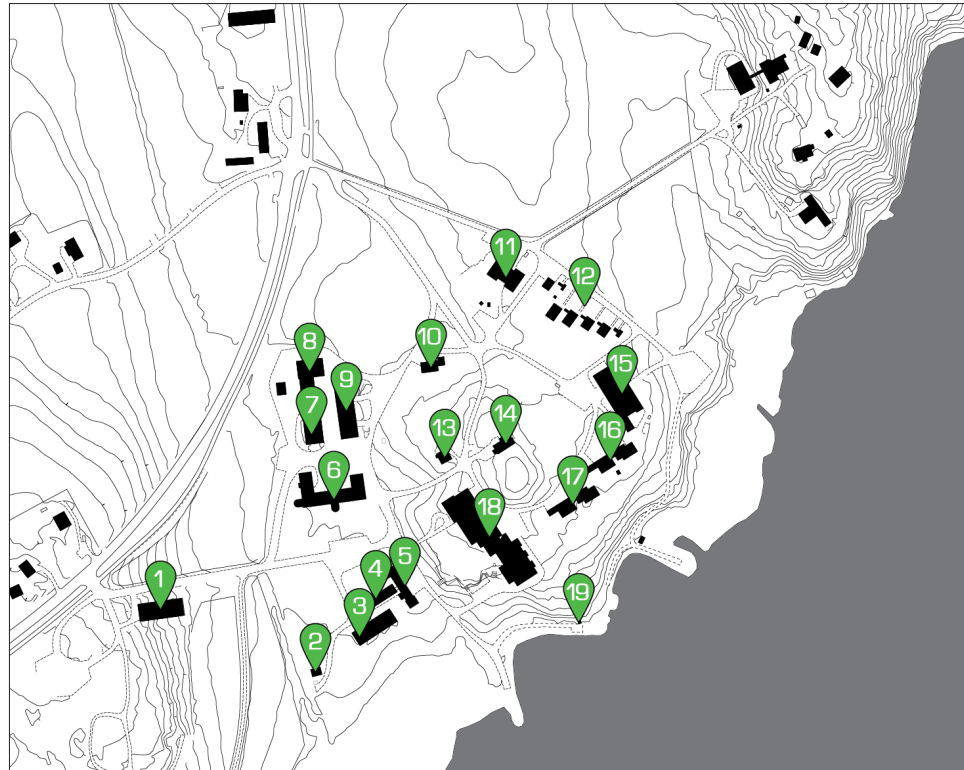
Vuonna 1941 tila siirtyi van der Palsilta karjalaissiirtokunnan omistukseen. Uusia isäntiä olivat hiitolaiset maanviljelijät Arvi Hildén ja Heikki Lankinen veljensä Leevi Lankisen kanssa sekä muutama muu kurkijokelainen, kuten Kojon veljekset, Janne Rouhiainen ja Edvard Pölkki. Osakkaita oli kaikkiaan 11, sillä asutusviranomaiset edellyttivät tilan ostoon riittävästi osakkaita. Tila saatiin hankittua ilman valtion rahoitusta, mutta kuuden miljoonan markan kauppahinnasta kolmasosa suoritettiin korvausobligatiolla. Niinpä tila joutui luovuttamaan viljaa ja perunaa

yleiseen kulutukseen. Uudet omistajat ottivat Anttila -nimen käyttöön ja muodostivat tilanhoidokunnan hoitamaan muun muassa talousasioita ja työnjohtoa. Siirtokunnan emännät ja tyttären lapset olivat mukana tilanhoidossa. Lisäksi tilalla säilyi osa vanhasta työväestä, mutta osa joutui omistajanvaihdoksessa lähtemään. Tilaa kutsuttiin myös Anttilan karjalaiskyläksi, ja se sisälsikin päärakennuksen lisäksi kahdeksan muuta asuinrakennusta, lähes jokaiselle uudelle perheelle omansa. Tiilirakenteinen navetta oli uusittu vuonna 1936, ja asutti 50 ayrshirelehmää. Tallissa majoittui 16 hevosta, joista osa Karjalasta tuotuja. Osakkailta oli pitkällisiä suunnitelmia tilan varalle muun muassa elintarviketuotannon suhteen. Kuitenkin tila myytiin Hankkijalle, kun paluu Karjalaan tuli mahdolliseksi. (Kurkijokelainen 2011, 8-9.)

Kasvinjalostus alkoi Anttilassa osittain kun tila oli siirtynyt Keskusosuusliike Hankkijan omistukseen vuonna 1942, ja toimintaa Vantaan Tammiston laitokselta alettiin siirtää Tuusulaan. Sotien jälkeen maanhankintalain perusteella tilasta jouduttiin luovuttamaan 200 hehtaarin osuus. Hankkijan aktiivista kasvinjalostustoimintaa oli Anttilassa vuodesta 1972 jatkuen vuoteen 1992 asti. Pelot oli jaettu osioihin, joilla eri kasvilajien menestystä tutkittiin. Alueella keskityttiin myös muuhun maatalouden koetoimintaan sekä konekauppaan liittyvään kokeilu- ja koulutus-toimintaan. (Luoma-aho 1994, 9; VirtuaaliTuusula 2017a; VirtuaaliTuusula 2017b.)

Kuva 39. Anttila eli Tusbyborg 1937.
© Maanmittauslaitos, Vanhat painetut kartat

Kuva 43. Käyttötarkoitukset.

1. Viljavarasto	11. Päiväkoti
2. Pumppuasema	12. Kunnan vuokra-asuntoja
3. ja 4. Kasvihuone	13. Asuinrakennus
5. Lämpökeskus, talousrakennus, talonmiehen asunto	14. Asuinrakennus
6. Navetta	15. Koulurakennus
7. Konehalli	16. Kunnan vuokra-asuntoja
8. Raskaskonehalli	17. Kunnan vuokra-asuntoja
9. Kalustovaja	18. Toimintakeskus
10. Asukkaiden saunarakennus	19. Huvimaja

Muu rakennuskanta on pääosin 1960-luvulta, ja kunnoltaan heikkoja. Vuokra-asunnot ovat vaatineet jatkuvaa kunnostusta. Osa rakennuksista on uudempia ja paremmassa kunnossa, kuten päiväkotia ja toimintakeskus. Purettavaksi joutavia rakennuksia ovat muun muassa kalustohallit ja pumppuasema. Navettarakennus tarvitsee kunnostusta ennen jatkokäyttöä. Anttilan tilakeskuksella on oma lämpökeskus, joka on tarpeellinen, kunnes alue on kytketty kaukolämpöverkkoon.

Alueella on oma vedenottamo, pumppaamo voidaan purkaa liittyessä kunnalliseen vesijohtoverkkoon. On huomioitava, että toimintakeskuksen paikalla sijaitseva alue on vuokrattu 50 vuoden sopimuksella Adultalle. [Honkanen 2006, 31-32; Honkanen 2015, 39, 41.] Koska toiveena oli rohkea ote alueen käsittelyyn, on suunnitelman lähtökohdaksi otettu rakennushistorian kannalta tärkeiden kohteiden suojelu, ja ideoida kokonaisuuden kannalta toimivin ja viihtyisin ratkaisu.

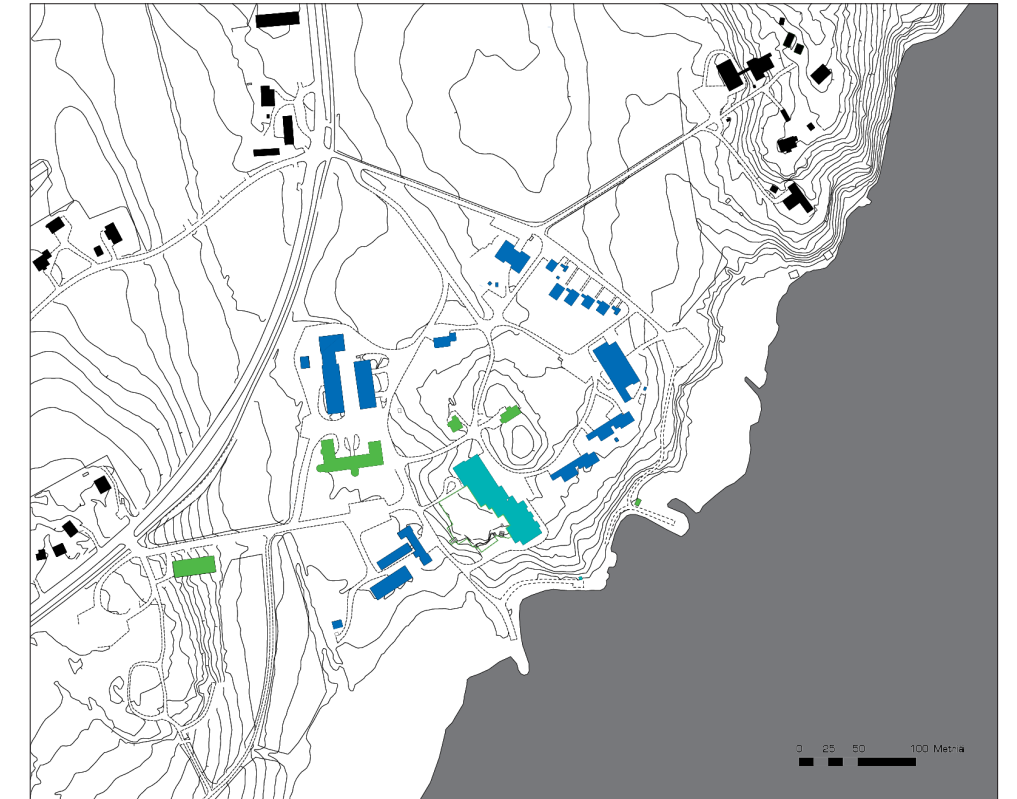
Kuva 44. Anttilan navetta.

Kuva 45. Vanha Rannankoukku.

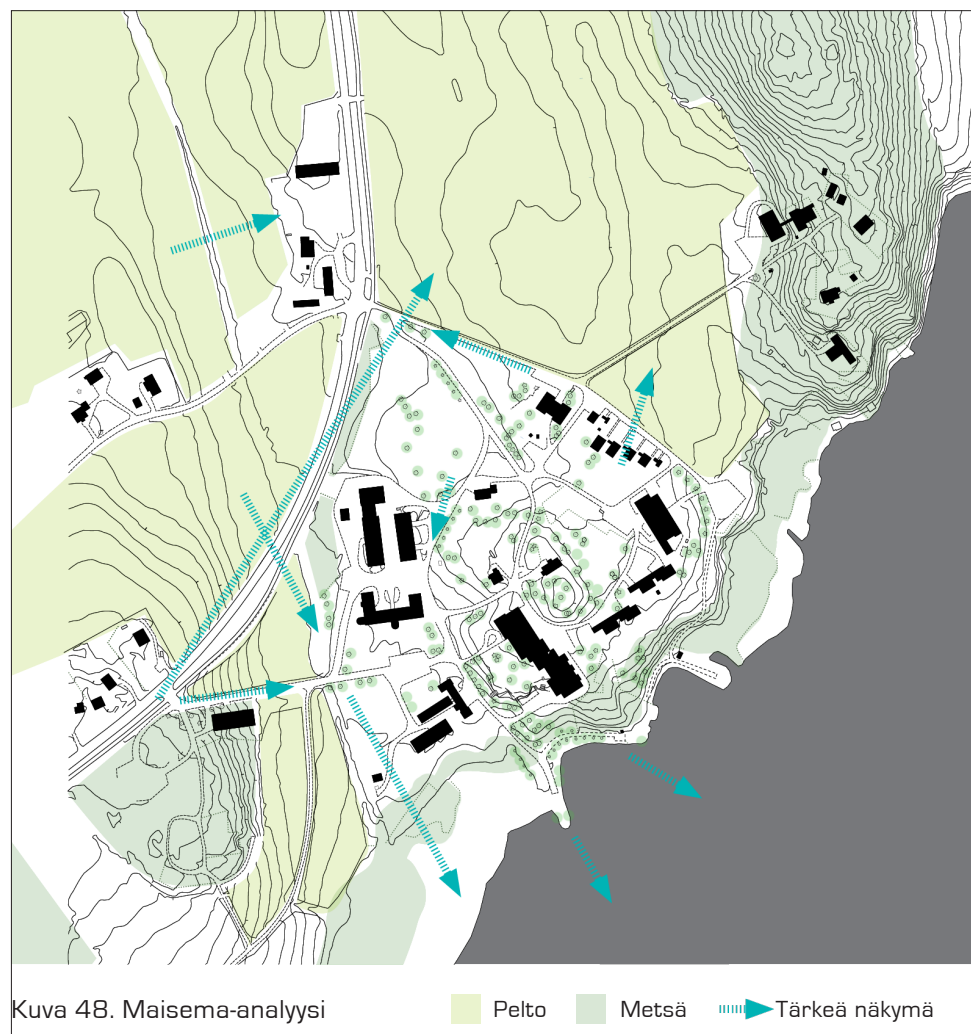

Kuva 46. Kiviterassi ja toimintakeskus.

Kuva 47. Purettavat ja säilytettävät rakennukset.

- Purettavat
- Säilytettävät
- Mahdollisesti purettavat

Suunnittelualueen rajalla on maisemapeltoja, joiden säilyttäminen on tärkeää. Anttila kuuluu kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeään alueeseen, jonka suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön vaaliminen ja turvaaminen. Anttilan tilakeskuksen alueella ei ole osoitettu maakuntakaavassa käyttötarkoitusta, mutta pohjoispuolen pellot ovat viljelymaaksi luokiteltavaa maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. (Honkanen 2015, 9, 13.)

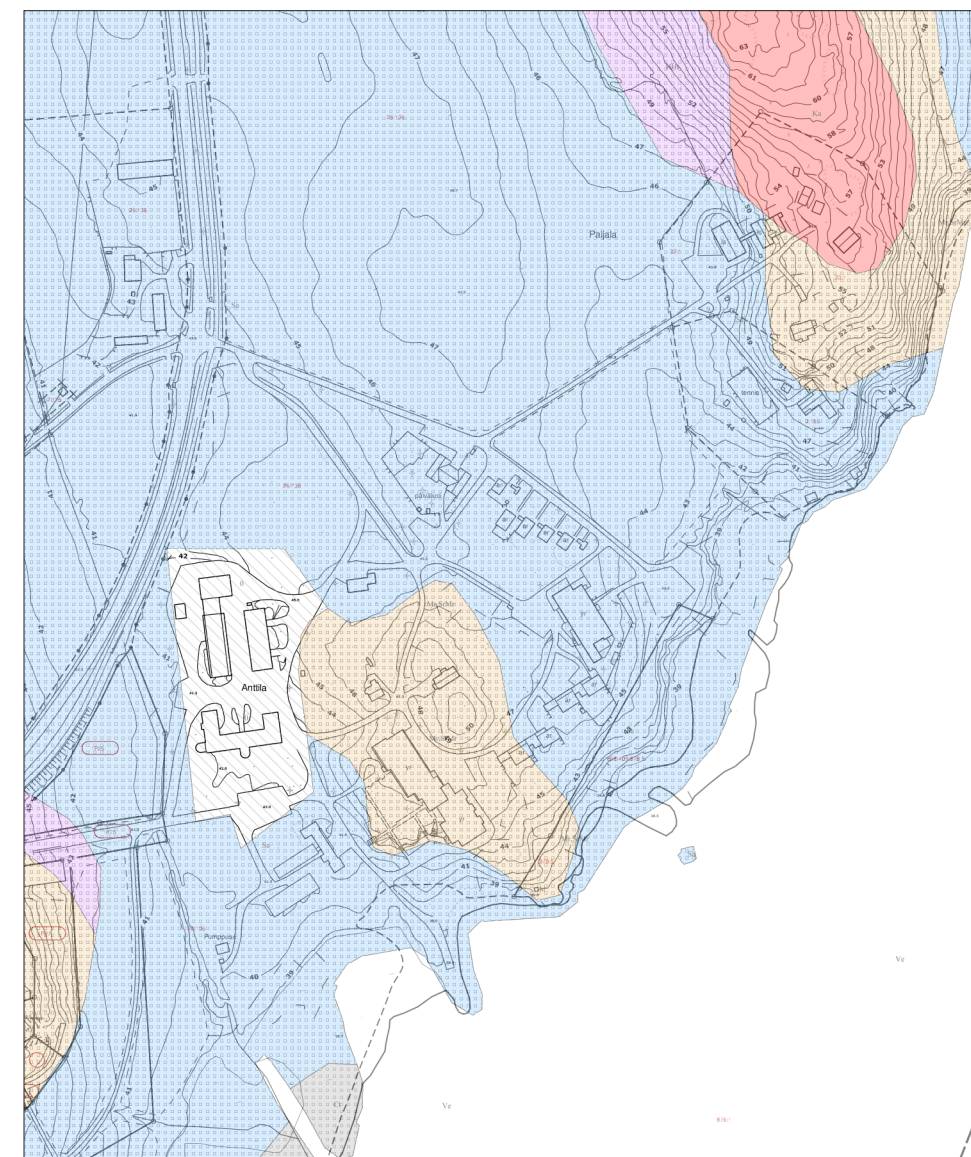
Aluetta lähestyttäessä Paijalantieltä ylämäestä katsoen maisema avautuu perinteisenä maalaismaisemana. Hevosten laiduntaminen nähdään osana maalaismaisemaa, joten osa peltoa voisi hyvinkin toimia laidunkäytössä. Toiveena on kuitenkin pehmeä siirtymä rakennetun alueen ja maisemapellon välillä.

Aluetta hallitsevat vahvasti kauniit, vanhat puut, Hankkijantien varressa on vielä jäljellä osa perinteistä koivukujaa. 1930-luvun lopulla oli jäljellä pieni osa 1700-luvulla istutetusta puustosta (Jutikkala & Nikander 1939, 265), joten nykyisen puuston ikää on vaikea arvioida. Paijalantien puoleisella reunalla navetan vieressä on korkeaa ja näyttävää vanhaa puustoa, jonka säilyttäminen piha-alueita rajaavana on huomionarvoista. Lisäksi puuston säilyttäminen virkistysalueilla pitää yllä alueen historiaa. Nykyiset alueen läpi kulkevat soratiet ovat tunnelmaltaan maaseutumaisia, ja vanhoja karttoja tarkastellessa voidaan huomata, että muutamat tielinjat ovat vakiintuneet vuosien saatossa.

Tontin jakaa Paijalantien ja Rantaniityntien puoleisista maisemapellon kaistaleista oja, jonka suhteen täytyy ottaa hevostoiminnan ympäristövaikutukset huomioon. Lisäksi nykyisellä puistoalueella on oja. Toiveena olisi säilyttää rannanpuoleista puustoa. Osittain rannan läheisyydessä maasto on kosteikkoa, joten se osaltaan rajoittaa rakentamista. Suunnittelualueella vallitseva pohjamaalaji on savi, lisäksi keskivaiheilla on hiekkamoreenia ja soramoreenia. Suunnittelualue ei ole pohjavesialuetta. Maisema-arvot ovat rannan osalta tärkeitä, lisäksi näkymä Paijalan puolelta järven suuntaan olisi tärkeää.

Pohjamaalajit

- Kallio [Ka]
- Hiekkamoreeni [Mr], Soramoreeni [SrMr]
- Hieno hieta [HHT]
- Savi [Sa]
- Kartoittamaton [O]
- Vesi [Ve]

Kuva 49. Maaperäkartta 1:5 000 © Tuusulan kunta

Kuva 50. Anttilan puistoaluetta.

Kuva 51. Maisema niemenkärjestä.

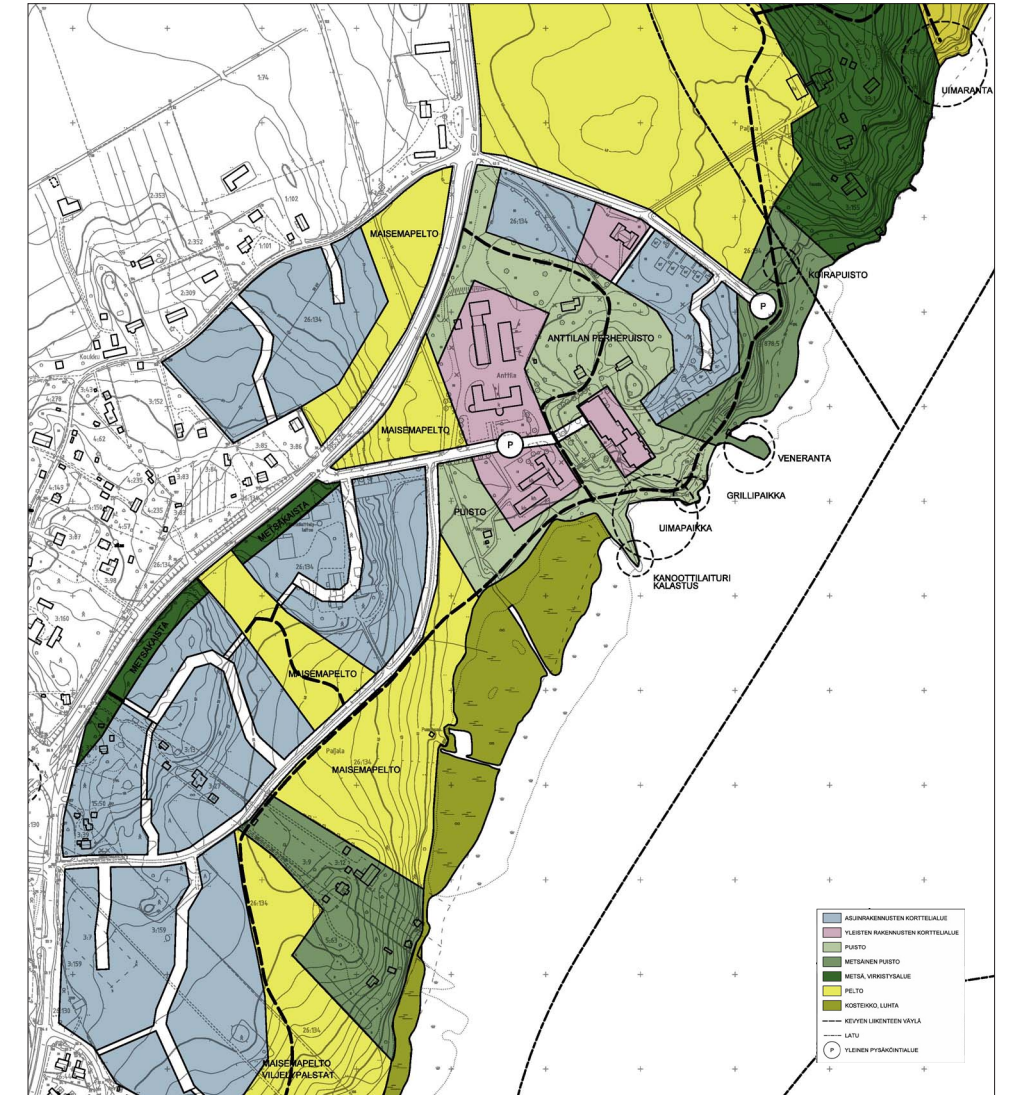
Anttilan yksi parhaimpia puolia on ranta, josta avautuu hienot näkymät Tuusulanjärvelle. Osa rantaa on koillispuolen reunalta yksityisrantaa, johon sisältyy myös veneranta. Uuden Rannankoukun huvilan ja rivitalokiinteistön asukkaat sekä toisessa pientalossa asuvat ihmiset ovat jo löytäneet rannan potentiaalin. Rannasta löytyy huvimaja/grillikota, lisäksi niemenkärkeä on käytetty nuotiopaikkana ja myös sinne sijoittuu muutamia veneitä.

Alueen pääväylä on Paijalantie-Nummenväylä, joka Nummenväylän puolelta liittyy Hämeentiehen. Paijalantie kiertää Tuusulanjärven ympäri. Järvenpään suunnasta tuleva liikenne suuntautuu pääosin Helsinkiin, Paijalantietä pitkin Hämeentielle, Tuusulanväylälle ja Lahelantielle. Kunnan vuosina 2010 ja 2012 tekemien liikennelaskelmien mukaan liikennemäärät olivat Paijalantien eri osuudesta riippuen 2800-3300 ajoneuvoa/vrk. Vuoteen 2040 mennessä liikennemäärän odotetaan olevan jo 6000 ajoneuvoa/vrk. Kevyenliikenteen väylää pitkin ajaa jokakesäisessä ja suosituksessa Tuusulanjärven ympäriryöräilyssä jopa 35-40 000 pyöräilijää. (Honkanen 2015, 41-42.) Paijalantietä kulkee bussi Hyrylän linja-autoaseman ja Järvenpään välillä muutaman vuoron verran päivässä, lähinnä työmatkaliikenteen aikoihin aamulla ja iltapäivällä (Uudenmaanjoukkoliikenne 2017, 4). Alue on siten joukkoliikenteellä saavutettavissa, mutta vuoroja on liian vähän palvelemaan esimerkiksi nuorten liikumista ratsastustunneille.

5.3. Anttilanrannan kehityssuunnat

Anttilan alueelle toivotaan melko tiivistä asumista maalaismaiseen ympäristöön, alueelle on pohdittu jopa kerrostalomaista asumista. Hevostoiminta voisi ensisijaisesti olla pienimuotoista, mutta toiveena on kuitenkin vähintäänkin maneesivaraus, sillä se on vetovoimatekijä sekä hevosityrittäjälle että harrastajalle. Hevostoimintaa pyritään sijoittamaan niin, että harrastajille muodostuu mahdollisuus maastoreitteihin. Asukasprofiilina uudella asuinalueella tulee olemaan erityisesti hevosenomistajat ja harrastajat, mutta myös tavalliset, kuitenkin hevosmyönteiset asukkaat, joille hevosten läheisyys on houkutin. Alueelle tulevat tallit palvelevat niitä, jotka haluavat asua lähellä hevostaan tai harrastuspaikkaansa. Hevosten läheisyys saattaa innostaa myös muita asukkaita hevosharrastuksen pariin. Oleellista on kuitenkin, että hevonen on selkeästi osa alueen rakennetta ja palvelutarjontaa.

Alueella toimii yksityinen päiväkotiki ja Hyrylän yläasteen toimipiste, mutta päiväkodin tai esimerkiksi palveluasumisen sijoittamiselle ei ole tässä suunnitelmassa tarvetta. Alueesta halutaan houkutteleva myös vierailijalle, minkä vuoksi hevosten ohella myös muita palveluja ja rannan kehittämistä otetaan kokonaissuunnittelussa huomioon. Rantaan on toiveena saada jotain erityisen mielenkiintoista, joka vetoaa käyttäjiin. Hevosten ohella myös kotieläinpiha voisi olla varteenotettava houkutin kaikenikäisille kävijöille. Tuusulassa on luomutuotantoa, johon liittyvät oheistoiminnot, kuten luomumyymälä, voisivat tulla kysymykseen tukemaan maaseutumaista elinkeinotoimintaa. Koska Anttila sijaitsee

Kuva 52. Yleissuunnitelma 2004.
© Tuusulan kunta

5.4. Lähialueiden hevospalvelut

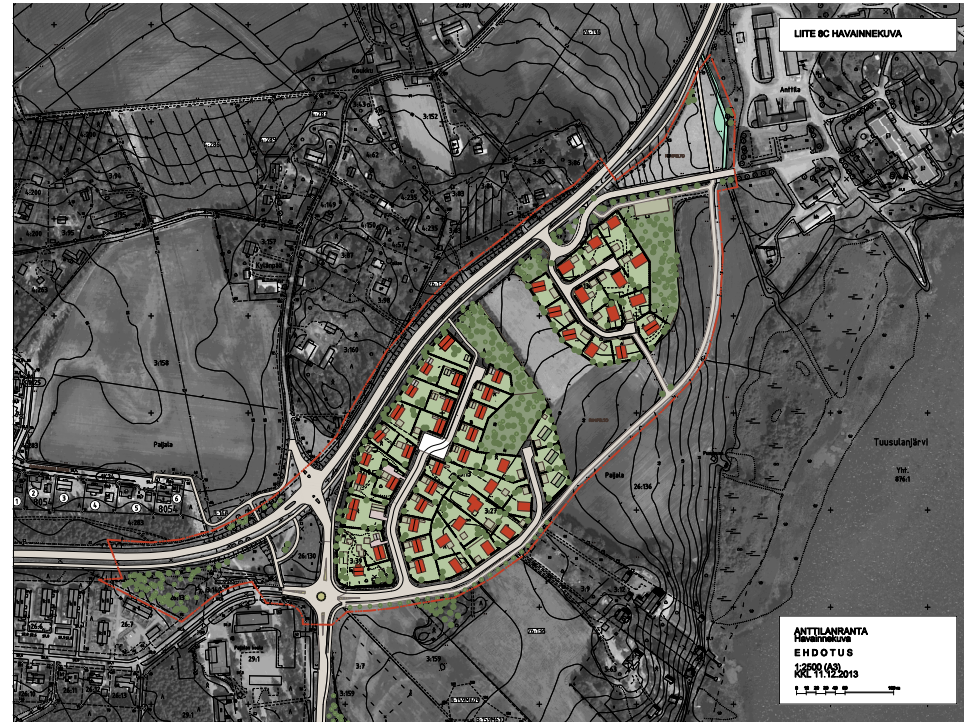
Tuusulanjärven ympäröivä reitin varrella, on alueella potentiaalia houkuttaa ohikulkijoita varsinkin kesäisin.

Anttilan viereisen Anttilanrannan uuden asuinalueen asemakaava ottaa vahvasti maisema-arvot huomioon. Asuminen on pientalomaista, tontit ovat selkeissä vyöhykkeissä ja niiden koot vaihtelevasti noin 700-1200 m² kokoluokkaa. Alueelle jää metsäsaarekkeita, maisemapeltoa ja välimatkaa vesistöön. Anttilan kohdalla vuoden 2004 yleissuunnitelmassa on varattu tilaa asumiselle ja yleisten palveluiden alueelle niin, että ne kiertävät keskelle jäävää virkistysaluetta. Anttila on meidän -liikkeen suunnitelmassa on ehdotettu myös hyvin virkistyspainotteista käsittelyä tilakeskukseen alueelle, erityisesti ranta-alueella ja navetan ympäristössä (Honkanen 2015, 44).

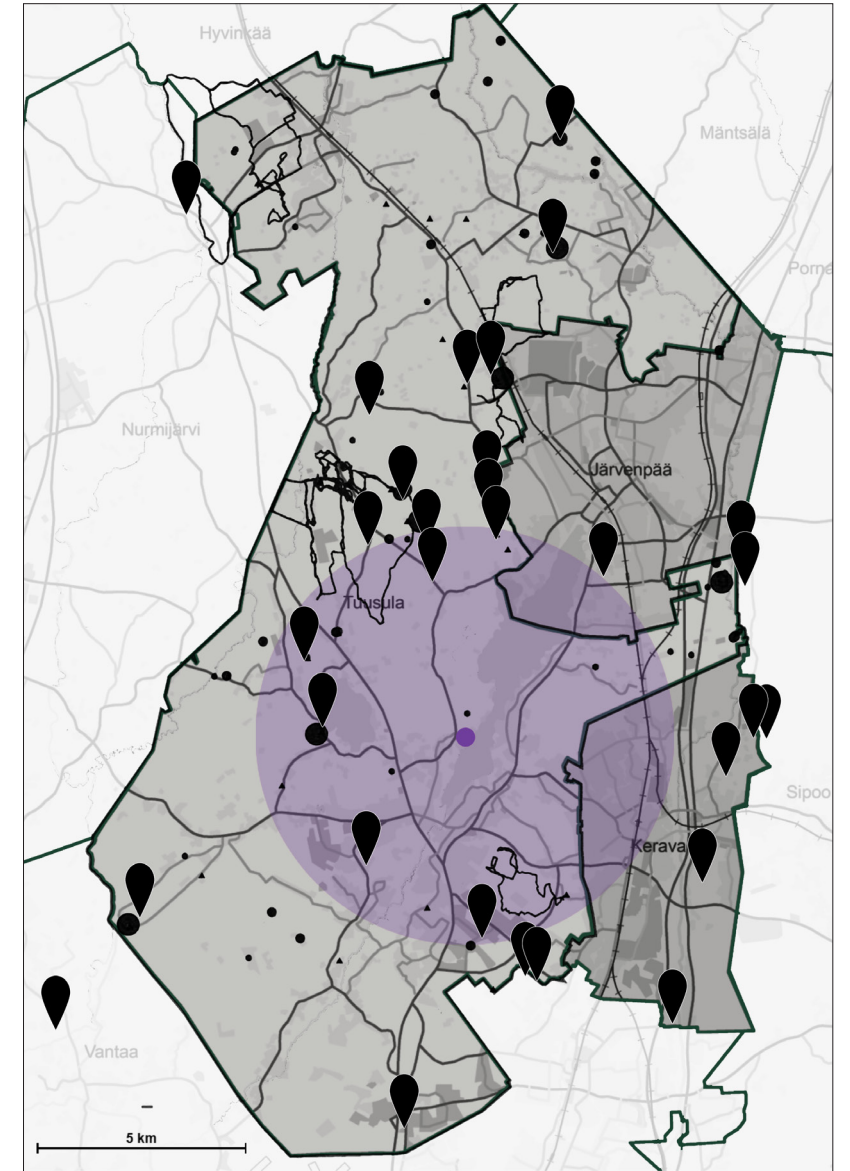
Suunnittelussani pyrin kuitenkin välttämään jo olemassa olevien suunnitelmien toistamista. Tavoittelen konseptia, joka on suunniteltu ensisijaisesti hevosten ehdoilla. Hevosmaisen asuinalueen tulisi kuitenkin istua luontevasti osaksi Anttilanrannan asuinalueen ja ympäröivien rakennusten muodostamaa kokonaisuutta. Toimintojen tulisi palvella myös näiden alueiden asukkaita, ja alueet voivat linkittyä toisiinsa esimerkiksi reitistön kautta.

Tuusulan, Keravan ja Järvenpään hevostalli- ja -palvelujen nykytilannetta on tarkasteltu vuoden 2017 aikana, lisäksi Tuusulan hevostilaselvitys on toteutettu 2011. Kunnan tekemässä selvityksessä on mukana myös muita eläinsuojia, joten se ei kerro koko totuutta hevostallien tilasta. Vuoden 2017 tarkastelujakson aikana ja vuoteen 2011 verrattuna on tilanne jonkin verran elänyt, talleja on sekä poistunut tai tullut lisää, lisäksi tallien toiminta on voinut muuttua julkisesta yksityiseksi, tai rakennusten käyttötarkoitukset ovat muuttuneet. Näin ollen otanta on vain suuntaa-antava.

Vuoden 2017 tilanteessa on kartoitettu esimerkiksi Googlen karttapalvelussa näkyviä talleja, sekä muita internetsivujen ja sosiaalisen median kautta toimintaansa mainostavien tallien sijainteja ja palveluita. Kartoituksessa on etsitty muun muassa ratsastuskouluja, tallivuokrausta tarjoavia yrityksiä, maneeseja sekä maastoreittejä tarjoavia talleja. Ilmeni, että lähialueiden tallit ovat pääosin keskittyneet ratsastuspalveluihin. Ravivalmennusta löytyi kyllä palveluna, mutta niihin liittyvää tallitoimintaa ei juuri markkinoitu. Maastoreittejä hevostilaselvityksessä löytyi vähänlaisesti ja ne ovat selkeästi keskittyneet muutamalle alueelle. Otannassa on myös ratsastuskouluja, joiden yhteydessä ei ole pääsyä maastoon ollenkaan.

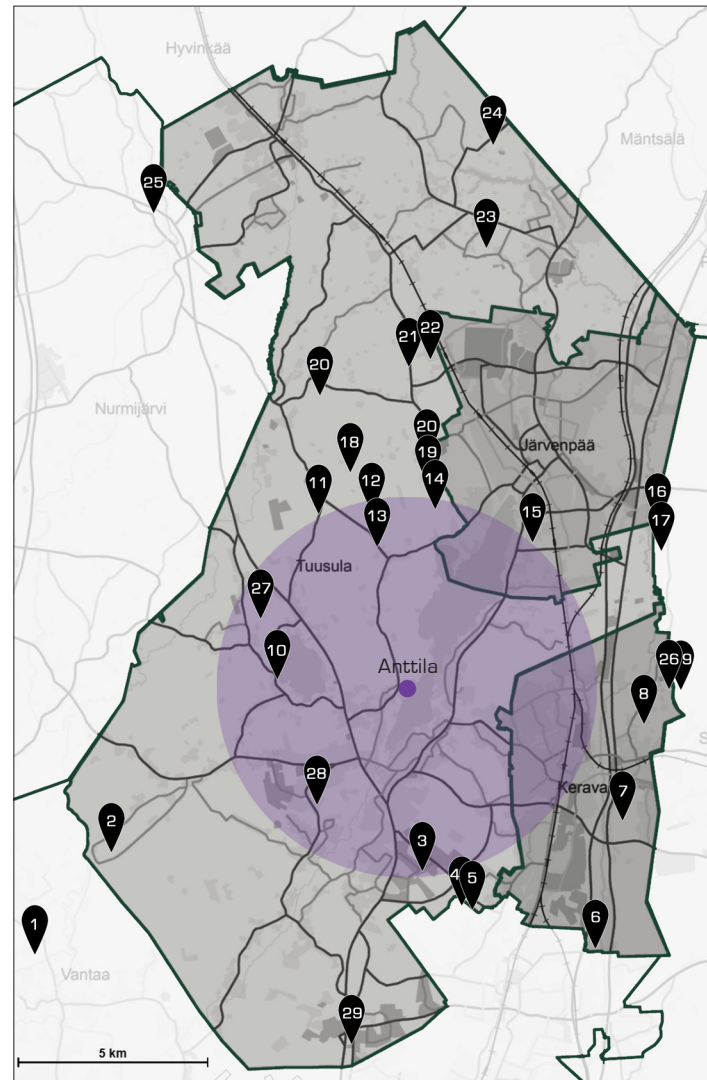
Kuva 53. Anttilanrannan asemakaava 2013. Havainnekuva.
© Tuusulan kunta

Eläinsuojat, tallit ja maneetit, kerrosala

- Alle 130
- 136 - 340
- 441 - 600
- 1231 - 2666
- Ilmoitetut tallit
- Ratsastusreitti

Kuva 54. Tallit ja eläinsuojat 2011 ja 2017.

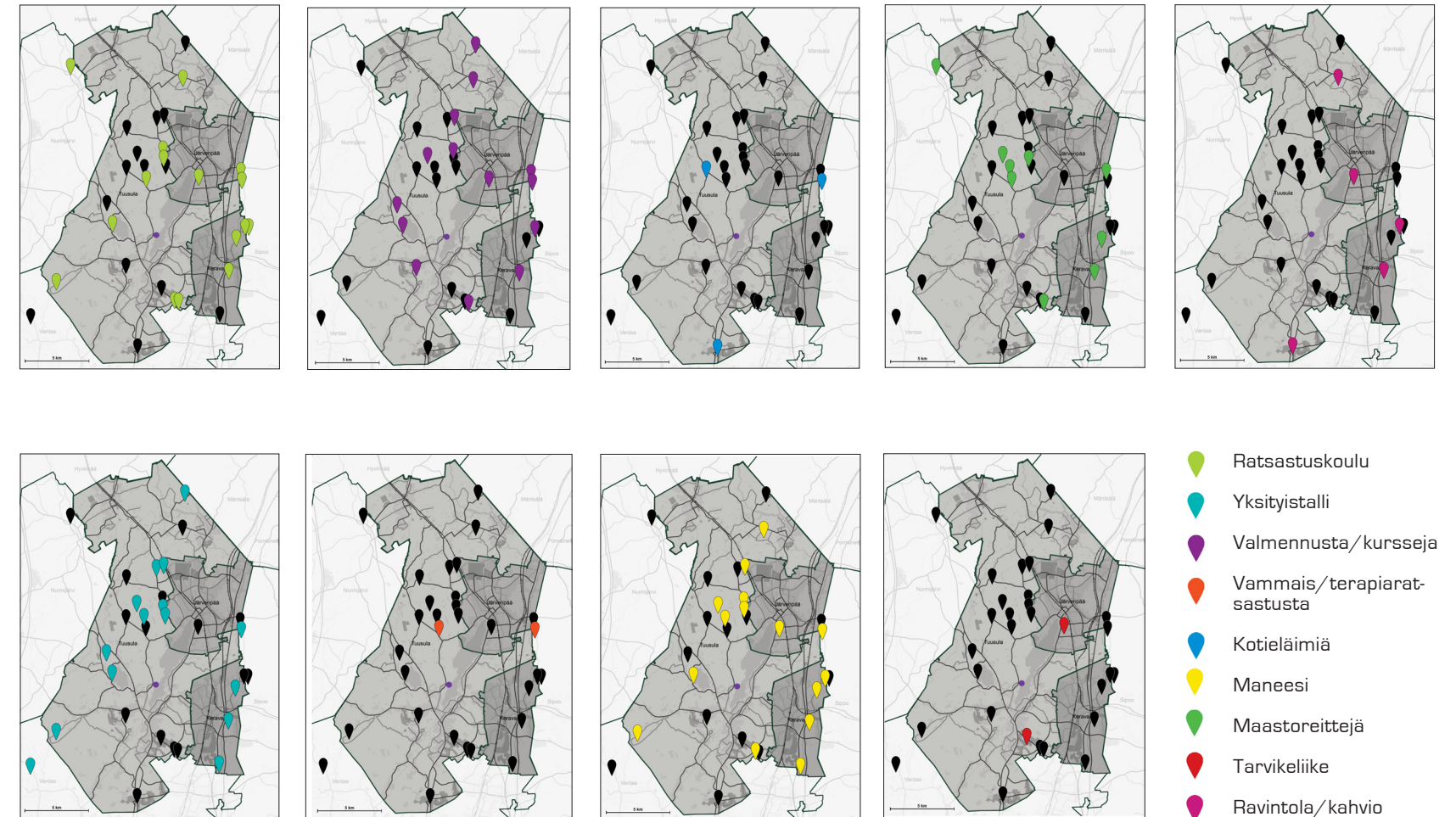

1. Ratsutila Onnen Apila
2. Hakalan Talli
3. Hippodome
4. Trans-Horses
5. MM-Talli
6. Ratsutila Norra-Nybacka
7. Keravan Ratsastuskoulu
8. Enjalan Talli
9. Kotikulman Talli
10. Rusutjärven Ratsutila
11. Koiramäen Kartano
12. Metsäniityn Talli
13. Lähderannan Ponitalli
14. Valmennustalli Huuhtanen
15. Ratsastuskeskus Aino
16. Jau Jau Icelandic Horses
17. Troija-Tallit
18. Chevalinn
19. Tiipii-Talli
20. Puolimatkan Talli
21. Ruoholan Tila
22. Stonehill's Stable
23. Ratsastuskoulu Pikkupihlaja
24. Ratsutalli Vively
25. Mintzun Issikkatali
26. Ratsutalli Kalliorinne
27. Päivintalli
28. Talli Berg-Gård Tmi
29. Koiramäen Pajutalli

Kuva 55. Alueelliset hevospalvelut.

Lisäksi tarkastelussa on otettu huomioon muita palveluita, kuten ravintolapalveluita ja eläinpalveluita, sillä matkailun näkökulmasta on tärkeää selvittää lähialueen tarjonta ja kilpailutilanne, jotta voidaan muodostaa sopiva palvelurakenne Anttilan alueelle. Tarkastelualueelta löytyy muun muassa kotieläinpiha, laamoja ja yksi varustekauppa sekä maatilamatkailuun liittyvää kahvilatoimintaa että maneesin tai tallin yhteydessä olevaa ravintolatoimintaa. On nähtävissä, että Anttilasta tarkasteltuna viiden kilometrin säteellä mitattuna on jonkin verran tallitoimintaa, mutta aivan lähietäisyydellä ei ole. Anttila on siten potentiaalinen alue hevostoiminnan sijoittamiselle, etuna on sen läheisyys Tuusulan keskusta.

Löydettyissä talliratkaisuissa on sekä harraste- että ammattimaista toimintaa, muutamien hevosen talleista suurempiin yksiköihin. Esimerkiksi Ratsastuskeskus Aino Järvenpäässä tarjoaa kattavat puitteet kilpailutoimintaan. Maneesin sijoittamista Anttilaan tutkitaan, sillä Suomen vaihtelevissa sääolosuhteissa maneesi helpottaa pienempienkin harrastetallien toimintaa ja lisää vetovoimaa. Isomman hevosityksikön yhteyteen on mahdollista liittää muita oheispalveluja. Kunnan ajatuksena on, että maneesi voisi olla yrittäjävetoinen, joten sen olisi Anttilassa luontevaa liittyä esimerkiksi ratsastuskoulun tai vastaavan laajemman toiminnan yhteyteen. Alueen hevostiinteistöihin voidaan kehittää erilaisia kustannus- ja toimintamalleja toimijoiden ja käyttäjien kesken.

Kuva 56. Hevos- ja eläinpalvelut.

Suunnitelma

6.1. Suunnittelun lähtökohdat

Ympäristön asettamat lähtökohdat

Suunnitelman loppuratkaisussa on otettu huomioon ympäröivät maisemalliset tekijät, erityisesti perinnemaiseman säilyminen. Tavoitteena oli asumisen ja hevostarhauksen yhdistäminen arvokkaaseen maaseutumaisemaan hienovaraisesti. Niinpä rakennusmassoja ja niiden mittakaavojen ja typologioiden suhdetta maisemaan on mietitty huolella. Anttilaa ympäröivä nykyinen rakennuskanta on maisemaan ripoteltua ja myös tuleva Anttilanrannan pientaloalue Anttilan länsipuolella jättää runsaasti tilaa avautuvalle maisemalle. Näin ollen on perusteltua, että niiden väliin jäävä alue rakentuu tasapainoisesti ja samankaltaista rakennetta mukailien.

Alueen vallitseva olemus pohjautuu muutamaisiin säilyneisiin rakennuksiin, vanhaan puustoon ja joihinkin vakiintuneisiin tielinjauksiin, jotka ovat ohjanneet suunnittelua säilyttävään suuntaan. Muinaisjäännösalue alueen keskellä on melko hallitseva, ja suunnittelussa on pyritty käsittelemään aluetta varoen. Paijalan ja Anttilan monivaiheinen historia on antanut inspiraatiota alueen luonteelle, sillä esimerkiksi maatalouteen liittyvän käsityöläisperinteen, kuten nahkuri- tai sepänperinteen jatkuminen ja hevosten sijoittaminen osaksi Anttilaa ovat paluuta menneeseen.

Maisemallisesti yhtenä inspiraation lähteenä alueelle on ollut Pakilan siirtolapuutarha, johon Anttilalla on maisemallisia yhtäläisyyksiä. Pakilan siirtolapuutarhassa Helsingissä on viehättävä maaseutumainen miljöö veden

läheisyydessä. Alue rajautuu Vantaanjokeen ja Tuomarinkylän peltoihin, ja sen keskellä on rakentamattomaksi jätetty kallioinen ja metsäinen Kielomäki. Pakilan siirtolapuutarhatontit ovat 410 m² ja mökit parinkymmenen neliön luokkaa. Siirtolapuutarhoille on tyyppillistä yhtenäinen ilme, ja rakennuksille on ajanmukaisesti käytetty tyyppiirustuksia. Pienille tonteille taataan valo asettamalla eteläisellä puolella mökit käytävän puolelle ja pohjoispuolella tontin takaosaan, joten mökit avautuvat vähän eri suuntiin, eikä niiden asettelu vaikuta niin järjestelmälliseltä. [Rauske 2012, 99, 102.]

Anttilassa käydessäni havaitsin, että nykyiset asukkaat ovat hakeutuneet rannan läheisyyteen viettämään aikaa, joten on oleellista, että ranta-alue muodostuu osaksi asukkaiden elämää. Vedellä onkin moninainen merkitys ihmiselle. Psykologi Satu Kaski kuvaa veden läheisyyttä voimaannuttavana ja mieltä rauhoittavana. Veden äärellä horisonttiin katsoessa mieli tyhjenee, ja aaltojen loiske rentouttaa. Vesi myös kantaa, ja tuo siten tiettyä turvallisuuden tunnetta. [Raivio 2017, 65.]

Suomalaisuuteen mielletään jokamiehen oikeus ympäristöön ja siitä nauttimiseen. Ranta-alueet koetaan alueiksi, jotka kuuluvat kaikille, ja niiden rakentaminen on erityisesti urbaanien ympäristöjen ulkopuolella ollut kontrolloitua 1960-luvun kaavoituslain säädännöstä lähtien. [Lahti 2012, 14.] Esimerkiksi Helsingissä meren läheisyys on yhdistetty rauhoittamiseen ja vapaa-ajan

Kuva 57. Pakilan siirtolapuutarha, Helsinki.
Kuva © Maria Putaansuu

Kuva 58. Pakilan siirtolapuutarha, Helsinki.
Kuva © Maria Putaansuu

virikistytymiseen, eikä ranta ole usein ollut olennainen osa kaupunkia tai asukkaiden käyttöön otettua ulkotilaa. Ranta-alueiden suhteen ei aina olla onnistuttu saattamaan ihmisiä ja vettä yhteen. Tähän voidaan vaikuttaa aluesuunnittelun lisäksi esimerkiksi ranta-alueen rakenteilla. (Lahti 2012, 15-17). Pidän oikeutettuna näin maaseutumaisessa miljöössä, jossa ranta-alueen olemassa oleva rakenne on hajanaista ja maisema-arvot tärkeitä, rajoittaa rantarakentamista.

Asumisen teemat

Erilaisilla vaihtoehdoilla on haluttu arvioida maisemaan parhaiten istuvia massoja sekä vertailla erilaisiin tarpeisiin sopivia asumisen ratkaisuja, hevostoininnan sopivaa laajuutta sekä palvelutarjontaa. Rannan virkistyskäytölle oli tärkeää löytää ratkaisuja. Koska asiakkaalla on ollut visiona sijoittaa Anttilaan jopa kerrostalomaista asumista, on yksi lähtökohta suunnitelmalle ollut tiiviin ja matalan teema. Kasvavalla pääkaupunkiseudulla tiivis ja tehokas rakentaminen ovatkin ymmärrettäviä tavoitteita. Lisäksi ratkaisujen taustalla ovat muun muassa asumisen viihtyvyystekijät ja asukkaiden toiveet, mutta myös vallitsevia trendejä on pohdittu. Ottaen Anttilan julkiset liikenneyhteydet huomioon on selvää, että alueella tulee olemaan autollisia asukkaita.

Alankomaissa hyvinkin yleinen tiivis ja matala rakentamisen tapa tuottaa monipuolisia, viihtyisiä ja pienimittakaavaisia asuinympäristöjä monenlaisia toiveita vastaamaan. Lähtökohtina tiiviille ja matalalle ovat muun

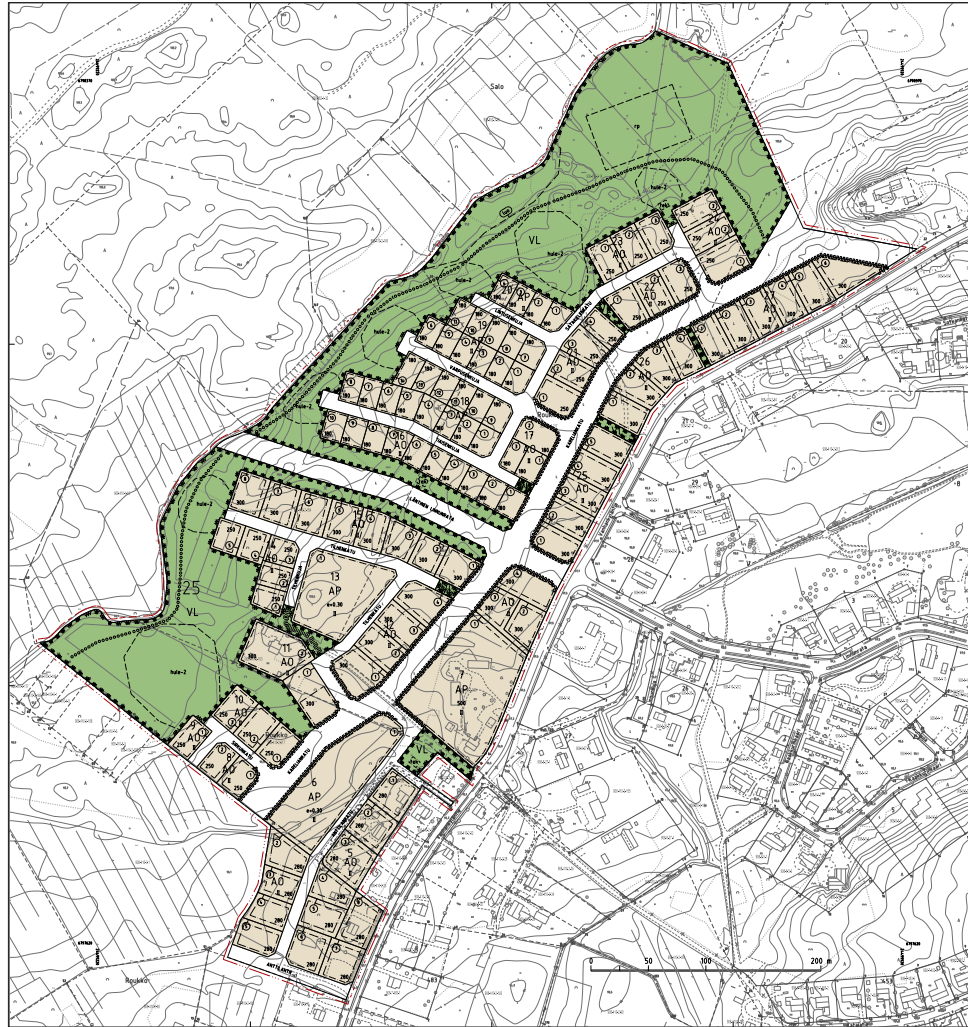
muassa asumisen laatuvaatimukset sekä pihapiirin tai kylämäisen asuinalueen yhteisöllisyys ja turvallisuus. Asunnot ovat usein kytkettyjä, ja niihin liittyy pieni piha, sillä hollantilaisille vihreys on ympäristössä tärkeää. Monelle kuitenkin pienikin palsta vehreyttä riittää, verrattuna suomalaisiin, joille luonto merkitsee enemmän. Tonttikoot ovat rivitalomaisella alueella yleensä 110-250 m², josta asuntoihin käytetään noin 9 x 5 metrin ala. Asunnolle saadaan pinta-alaa noin 90 m², kahdessa tai kolmessa kerroksessa. Tiiviys määritellään asuntojen määrällä hehtaaria kohti, esimerkiksi 30-40 asuntoa/ha. Tiivis ja matala on kustannuksiltaan kohtuuhintaisista, erilaisille sosiaalisille ryhmille soveltuvaa, ja pikkukaupunkimaisesta ympäristöstä löytyy usein tarpeelliset palvelut. Yksilöllisyys on myös tärkeää, mitä moni haluaisikin toteuttaa omalla pientalolla, jos se olisi edullisempää. Yksityisellä rakennuttamisella kuitenkin pystytään toteuttamaan hollantilaisten asukkaiden toiveita asuntokohtaisesti, mutta maankäytön suunnittelussa kuitenkin koetaan yhtenäinen ilme aluetasolla laatutekijänä. (Straver-Nevalainen 2006, 5-6, 15-16, 19, 22)

Tiiviin ja matalan ideologia on rantautunut Suomeen 1970-luvulla, mutta juontaa juurensa 1900-luvun alkupuolen kaupunkisuunnittelun tarpeisiin. Teollistuvan kaupungin rakentamiseen liittyvä tehostunut maankäyttö ja kehittyneet rakentamismenetelmät osaltaan vaikuttivat tiiviiseen ja matalaan kaupunkirakentamiseen, mutta ratkaisulla on ollut jo keskiaikaisessa kaupungissa toiminnallisten tarpeiden ja sopivien etäisyyksien

sanelemat lähtökohdat. (Lahti 2002, 7-8.)

Suunnitelmassa on hyödynnetty potentiaalisten asukkaiden toiveita hevostalokyselyn ja asukasbarometrin perusteella. Asukasbarometri 2016:n vastaajista noin puolella olisi toiveena asua pientalossa joko maaseudulla tai pientaloalueella. 28 % asuisi mieluiten keskustassa, ja kerrostalovaltaisella alueella 13 % vastaajista. Kiinnostus pientaloasumiseen vaihtelee iän ja elämäntilanteen mukaan, mutta ympäristön urbanisoitumisesta huolimatta kiinnostus omaan taloon pitää pintansa. Oma piha on myös tiiviimmässä kaupunkirakenteessa osalle vastaajista tärkeää. Ratkaisuja voivat olla muun muassa kaupunkipientalot ja täydennysrakentaminen, mutta myös rivitalot ja townhouse -tyyppiset asunnot, sillä pientaloja ei varsinaisesti toivota lisää, vaan vaihtoehtoja eri elämäntilanteisiin. Usein pientaloalueet mielletään autovaltaisiksi. Monelle auton käyttö ei ole tavoitteena tai mahdollista, jolloin pientaloaluetta ei koeta omaksi. Tiiviimpi rakentaminen tukee myös joukkoliikenteen käyttöä, jalkankulku- ja joukkoliikenneväyhykkeillä auton käytön tarve vähenee. (Strandell 2017, 92, 110.)

Yksi nouseva asumisen trendi viime vuosina on ollut pienet omakotitalot, jopa minitalot. Suomen Omakotiliiton toiminnanjohtaja Kaija Savolainen toteaa, että omakotitalo ei ole kuitenkaan ainoastaan perheellisten asuinmuoto, vaan myös yksinelävät tahtovat omaa pihaa ja omaa rauhaa, niillä on arvoa. Muun muassa kustannukset, energiamääräykset sekä ekologisuus niin hankinta- kuin käyttö-

Kuva 59. Minitaloalue. Länsi-Lintula, lainvoimainen kaavakartta, Valkeakoski.
© Valkeakoski

vaiheessakin ovat vaikuttaneet pienempien talojen tarpeeseen, ja jopa 50-80 -neliöisiä omakotitaloja on tullut markkinoille vastaamaan kysyntään. Myös vielä pienempiinkin minitaloihin on kaikki tarvittavat toiminnot onnistuttu sovittamaan tehokkaisiin neliöihin. Savolainen ennustaa minitaloille kasvua erityisesti tiivistyvässä ympäristössä, mutta myös räätälöityjä ratkaisuja erilaisiin tarpeisiin tarvitaan. (Hannus 2016; Strandell 2017, 110; Veräjänkorva 2016.)

Yksinasuvien määrä on ollut parin viime vuosikymmenen ajan nousussa, ja vuoden 2014 tilastoissa yhden hengen talouksia oli noin viidennes (SVT: Perheet. Vuosikatsaus 2014).

Palveluiden saavutettavuutta ja liikenneyhteyksiä arvostetaan. Suosituimmat lähipalvelut ovat kahvila tai ravintola, jätteiden lajittelu- ja kierrätyspisteet sekä kauppa- ja pankkipalvelut. Ensisijaisesti kaupallisten palvelujen ja koulujen läheisyys ovat tärkeitä, erilaisin kriteerein riippuen muun muassa auton käyttömahdollisuudesta. Luonnonympäristö, ulkoilumahdollisuudet sekä rauhallisuus ja turvallisuus ovat tärkeitä viihtyvyytekijöitä. Asukasbarometristä selviää myös, että harrastusmahdollisuuksiin vähiten tyytyväiset asukkaat ovat väljemmillä alueilla, lähiöissä ja autovyöhykkeillä. 15-19 -vuotiaiden ikäryhmälle harrastusmahdollisuuksilla on suurin merkitys viihtyvyyteen, mutta myös nuorilla aikuisilla tyytymättömyys on tiiviilläkin alueilla melko suurta. (Strandell 2017, 29, 45-46, 49, 89, 110.)

Sekä asukasbarometrin että hevoskyläilytoiveiden lähipalveluista, kuten kahvila- ja ravintolatoiminnan suhteen on otettu huomioon.

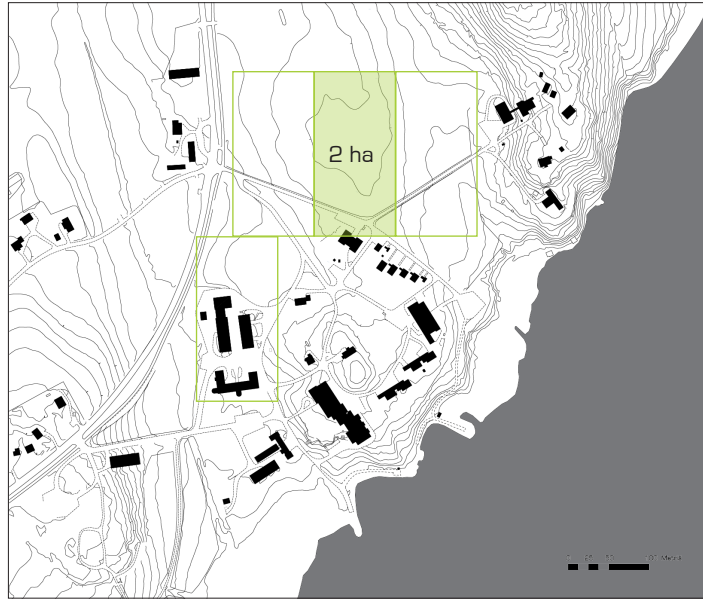
Hevosasumisen lähtökohdat

Hevoskyläilytoiveista ilmeni, että hevoskylässä omakotimainen asuminen hyvillä liikenneyhteyksillä olisi ihanteellisinta. Luonnon läheisyys ja luonnossa liikkuminen joko hevosella tai ilman on asukkaille tärkeää. Hevoskylästä toivottiin yhteisöllistä aluetta, jossa on kustannustehokkaita ratkaisuja ja lisäksi muiden yrittäjien ja harrastajien tukea saatavilla. Hevosihmisillä oli kiinnostusta vuokrattaviin ja yhteiskäyttöisiin tiloihin. Kaikille asukkaille on tärkeää luonnonläheisyys ja mahdollisuudet liikkumiseen.

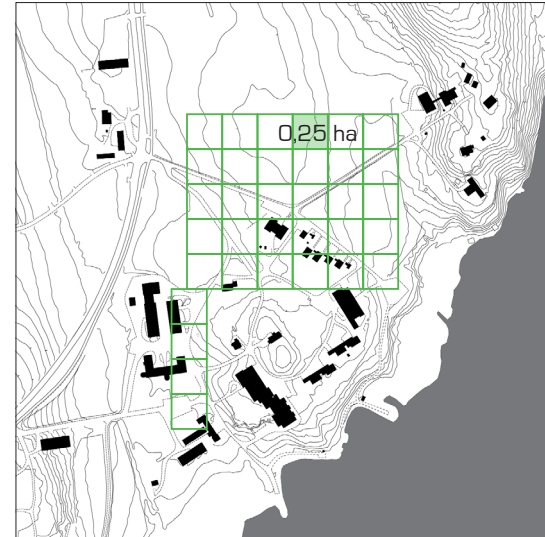
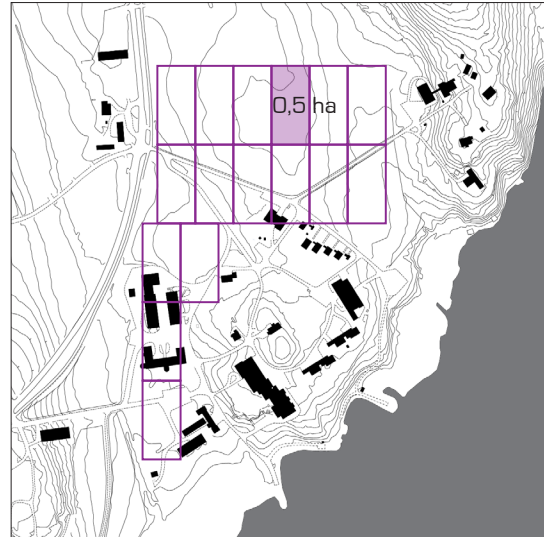
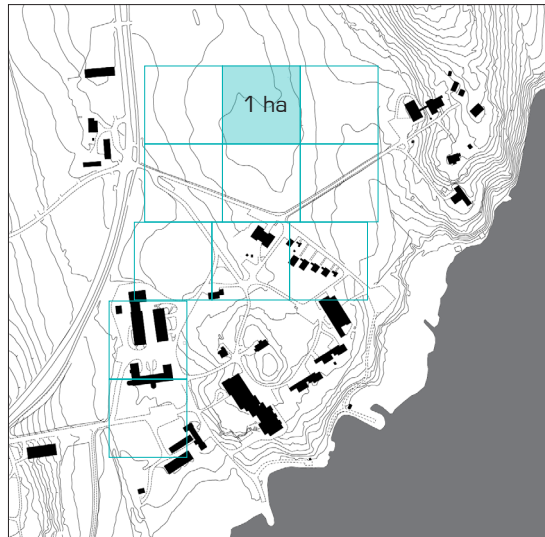
Keskeisenä haasteena pienehköllä suunnittelualueella on ollut hevosten vaatima tila. Myös tallirakennukset itsessään ja niihin liittyvät huolto ja logistiikka vaativat tilaa. Kun tähän halutaan yhdistää asuminen, on käytettävää tilaa käsiteltävä joustavasti. Vaatimuksia ympäristön suhteen on säädetty sekä lainsäädännöllisesti että kuntakohtaisilla määräyksillä ja säädöksillä. Ratkaisuissa on pyritty noudattamaan Tuusulan rakennusjärjestyksen suojaetäisyyksiä mahdollisimman paljon, mutta samalla huomioitu hevosten läheisyys konseptina. Ympäristön suojelun onnistumiseen vaikuttavat muun muassa vähäinen päästöjen vaikutus sekä laidunkierto.

Alkuajatus oli, että hevostoiminta Anttilassa voisi olla pienimuotoista, niin sanottu lähitali. Eri suunnitelmavaihtoehtoissa on kehitetty erilaisia hevosasumisen tontinkäytön mahdollisuuksia huomioiden paikalliset vaatimukset ja hevosen realistiset tilantarpeet. Lähtökohtaisesti on sommiteltu Anttilan alueen hevosrakentamiseen soveltuville alueille erilaisia tonttikokoja.

Tuusulan rakennusjärjestyksen mukainen vähimmäiskoko tallitontille on kahden hehtaarin ala. Kun verrataan sitä suunnittelualueeseen voidaan huomata, että jos yhdenkin hevosen talli vaatii näin suuren tontin, ei Anttilan hevoskylässä ole tilaa kovin monelle hevoselle. Vaikka esimerkkejä hevosten sijoittamisesta omakotitonteille tai vastaaville pienehköille alueille on, realistisempi pienimuotoisen, yhden - muutaman hevosenpitoon soveltuvan alueen koko on noin 2500-3000 m², jolloin tilaa jää molemmille toiminnoille joustavasti.

Tilaa tarvitaan tällaisella tontilla ainakin 1000 m² tarhalle ja vähintään 800 m² ratsastuskentälle. Kenttää on mahdollista käyttää myös tarhaukseen. Tätä pienemmät tontit edellyttävät, että ratsastusalueita on järjestetty erikseen. Ratkaisuna voi olla esimerkiksi alueellinen yhteiskenttä tai maneesi. On siis mahdollista toteuttaa tiiviimpään hevosasumisen rakentamista kuin kahden hehtaarin hevosilat. Isomman tontin etuna on laidunmahdollisuus omassa pihassa, jolloin hevosta ei tarvitse kuljettaa muualle laiduntamaan.

Kuva 60. 0,25 - 2 ha tonttikokoverailu.

Vaihtoehtojen vertailua

Ensimmäisessä vaihtoehdossa asuinrakentaminen on melko tiivistä, alankomaalaisen tiiviin ja matalan rakentamisen inspiroimaa. Asuintalot muodostavat nauhamaisen katurakenteen muinaisjäännösalueen ympärille, lisäksi navetan eteläpuolella on tiivis puutarhamainen kortteli. Alueen keskiosa jää puistoalueeksi suojeltavien rakennusten ympärillä. Asuinrakennukset ovat muinaisjäännösalueella kiertävällä kadulla kaksikerroksisia townhouse -tyyppisiä taloja melko tiiviinä kokonaisuutena. Asunnot ovat yhdessä tai kahdessa kerroksessa ja maantasokerroksen asuntoihin sisältyy pieni piha-alue. Asuntojen kerrosalat ovat 45-90 m², joten 200 m² tontilla tehokkuudeksi saadaan 0,45. Puutarhakorttelin rakennukset ovat 1-2 -kerroksisia rivitaloja hajanaisesti aseteltuna. Asettelu on poikkeava tyyppillisestä rivitalokorttelista. Siten rakennusten väliltä avautuu näkymiä eri suuntiin, ja talojen väliin muodostuu vaihtelevan kokoisia piha-alueita. Puutarhakorttelin rakenne mukaillee arkkitehtitoimisto MVRDV:n suunnittelemaa sisältä autotonta puutarhakorttelia Hageneilandsissa.

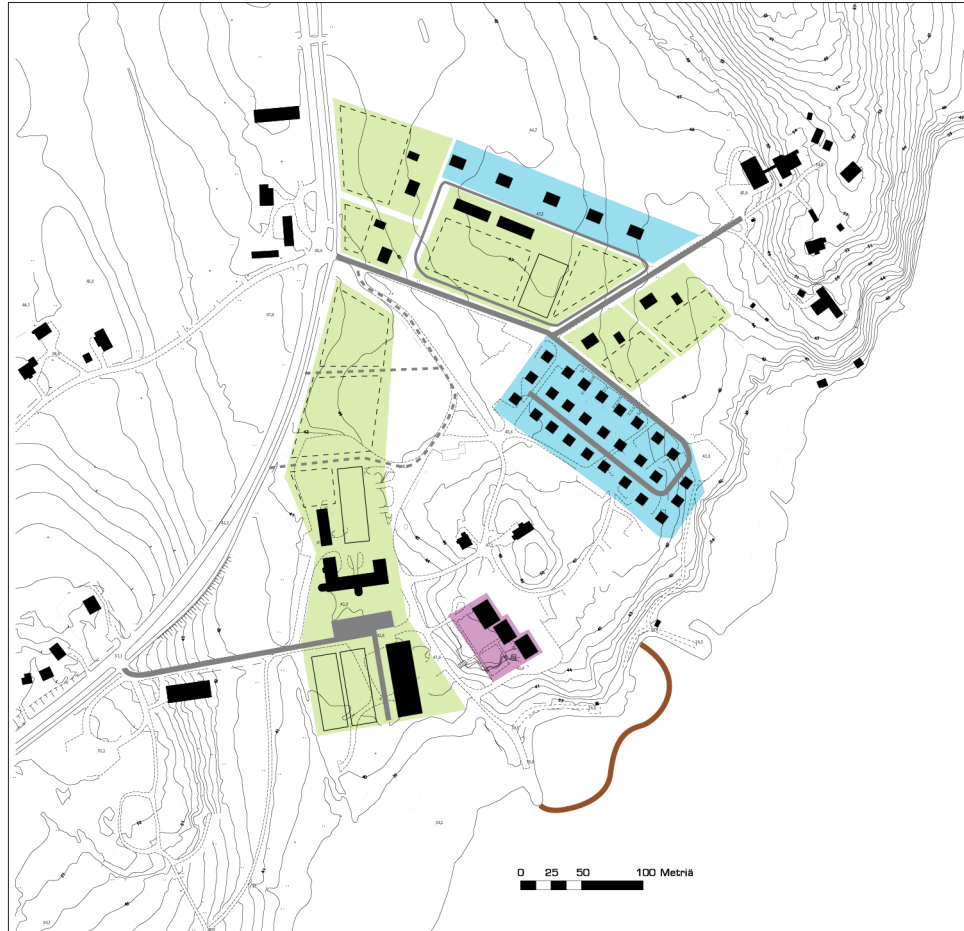
Navetan yhteyteen muodostuu kokonaisuus erilaisia toimintoja, jotka on suunnattu sekä paikallisille että vierailijoille. Paikalle on haluttu luoda identiteettiä. Korjattavaan navettarakennukseen sijoittuu luomumyymälä, pienpanimo ja pajatoimintaa sekä pihapiiriin omenatarha ja kesäisin kotieläinpiha. Lisäksi pihapiirissä on asukkaiden yhteinen kasvihuone. Navettaan olisi mahdollista sijoittaa

myös pari asuntoa yrittäjille. Ranta-alueelle käyttäjien tarpeisiin voi sijoittaa esimerkiksi uimakoppeja ja nuotiopaikka, sekä puisto- ja virkistysalueille ajanviettopaikoiksi ympäristöhuonekaluja ja kuntoilutelineitä.

Kuva 61. suunnitelma vaihtoehto 1.

- Palvelut ja virkistys
- Asuminen
- Hevosalueet

Kuva 62. suunnitelma vaihtoehto 2.

- Palvelut ja virkistys
- Asuminen
- Hevosalueet

Hevosasumisen ratkaisu vastaa kysyntään omalle tallille omassa pihassa. Hevostoiminta on tässä vaihtoehdossa sijoitettu pellon reunaan, muutamille noin 4000 m² yksityistonteille. Tonteilla on asuintalot ja riittävästi tilaa pienimuotoista tallitoimintaa varten rural residential -mallin mukaisesti. Hevosten tarhat suuntautuvat peltoa kohti. Niiden kokoa voi laajentaa tarpeen mukaan, esimerkiksi venyttää tarhaa kesällä laitumeksi. Lisäksi on hahmoteltu yksi isompi kaupallisesti toimiva talli, jonka yhteydestä löytyvät ratsastuskentät ja maneesi. Ne voivat olla myös naapuritallien käytettävissä.

Ensimmäisen vaihtoehdon puutarhamainen asuinalue osoittautui melko täydeksi, ja se peittäisi näkymiä järveä kohti. Townhouse-kadun tiiviys sen sijaan oli verrattavissa kaupunkitiiveyteen, minkä vuoksi se ei ollut sopivin vaihtoehto maalaismaiseen ympäristöön. Hevostoiminta on toiveiden mukaan lähitaltimaista, mutta se ei tarjoa monelle muulle asukkaalle mahdollista sijoittaa omaa hevostaan alueelle. Vaihtoehdossa ei myöskään löytynyt toimintakeskukselle ja kiviterassille erityistä käyttötarkoitusta, joka olisi osa kokonaisuutta.

Toisessa vaihtoehdossa julkiset hevospalvelut keskittyvät navettarakennukseen ja sen pihapiiriin ja eteläpuoleiselle tontille, johon sijoittuvat maneesi ja suurikokoiset ratsastuskentät. Iso ratsastuskeskus tarjoaa kilpailuunkin sopivat puitteet, jotka ovat myös muiden Anttilan alueen hevostallien saavutettavissa. Navettatallin hevostarhat ovat tontin pohjoisessa puistoalueen rajalla. Sen

pihapiiri on melko avoin julkista tilaa kohti, ja jopa kävelyreittejä kulkee hevostarhojen välistä. Hevoskeskus on asukkaiden saavutettavissa ja jopa houkuttelee lähestymään.

Pellon reunaan muodostuu kokonaisuus omakotitontteja yksityishevosten omistajille. Tontit kiertävät keskelle sijoitettavaa ryhmärakennettavaa yhteistallia, johon hevosenomistajilla on mahdollisuus määritellä tarvitsemansa toiminnot. Tallitonttia kiertää pieni rata, jota voi käyttää verryytelyyn. Hevosenomistajien omakotitontit ovat noin 1000-2000 m², joista suuremmille voi sijoittaa pienen yhden hevosen tallin. Muilta osin asumisratkaisuna on minitaloalue muinaisjäännösalueen pohjoispuolella Pakilan siirtolapuutarhan inspiroimana. Noin 60 k-m² minitalot vastaavat kysyntään pienemmistä asunnoista puutarhamaisessa ympäristössä. Minitalojen tontit ovat noin 400 m², joten tontitehokkuudeksi saadaan 0,15.

Palvelurakentaminen sijoittuu toimintakeskuksen alueelle. Toimintakeskuksen rakennus ehdotetaan purettavaksi, jolloin sen tilalle saadaan tiloja muun muassa luomuyymälälle, kahvilalle, terassille ja työpaikoille. Uudella kokonaisuudella kiviterassin historiallinen olemus tulee paremmin esiin, ja kyläläisillä on selkeä oma paikka ajanviettoon.

Rannan alueella on enemmän toimintoja, nuotiopaikkoja on niemenkärjessä sekä nykyisen huvimajan yhteydessä, uimarannan vieressä on liikuntapaikka ja puistoalue oleiluun virkistysreitillä varrella. Pitkä laiturin

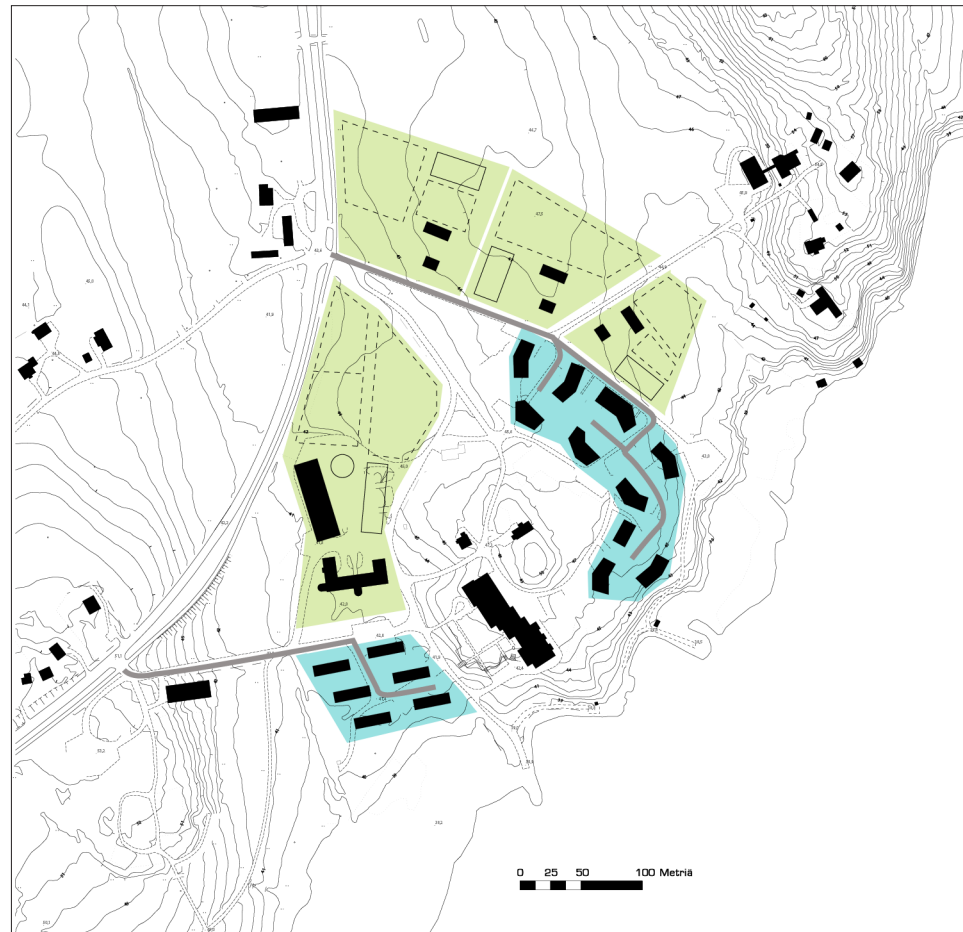
menkärjestä nykyiseen venerantaan muodostaa maisemareitin järven päällä, ja toimii samalla venelaiturina.

Toisen vaihtoehdon ratkaisussa eduksi ovat keskitetyt hankinta- ja huoltokustannukset, kun hevostoiminta keskittyy isompiin yksiköihin. Lisäksi hyvillä harrastuspuitteilla on vetovoimaa. Ratsastusalueiden sijoitus navettatallin kohdalla ei ole liikennöinnin kannalta kuitenkaan optimaalinen. Yksityishevosten omistajille on enemmän vaihtoehtoja, mutta tonttikoko ei mahdollista omaa ratsastuskenttää. Rata on liian pieni tehokkaaseen harjoitteluun. Osa minitalo- tonteista sijoituu muinaisjäännösalueen puolelle, ja ne asettuvat melko ruutukaavamaiseksi matoksi. Typologia kuitenkin sopii olemassa oleviin, säilytettäviin rakennuksiin.

Kiviterassin hyödyntämisen haasteena on maapohjan pitkä vuokra-aika. Toimintakeskuksen rakennus on verrattain uusi, eikä siten heti purettavissa. Laiturirakenne ei osoittautunut kustannusten kannalta realistiseksi ratkaisuksi.

Kolmannessa vaihtoehdossa on kokeiltu suurempien rakennusmassojen vaikutusta alueen luonteeseen. Asuntorakentaminen keskittyy 3-kerroksisiin kerrostalokortteleihin muinaisjäännösalueen ympärillä, jolloin tässäkin vaihtoehdossa alueen keskiosa jää virkistyskäyttöön. Massoittelu ja kokoluokka vastaavat nykyaikaista kaupunkimaista rakentamista, ja tarjoavat tiivistä asumista. Tehokkuudeksi saadaan yhdelle noin 1500 m² kerrostalotontille 900 kerrosneliön ra-

6.2. Yleissuunnitelma

Kuva 63. suunnitelma vaihtoehto 3.

■ Asuminen
■ Hevosalueet

kennuksella 0,6. Asunnot on suunnattu puistomaisia maisemia kohti. Navetan eteläpuolella on perinteisiä rivitaloja järven suuntaan avautuen.

Navetan tontilla on ratsastuskeskus maneesilla, isolla ratsastuskentällä ja pyöröaitauksella varustettuna. Maneesi rajaa pihaa Pajalantien reunalta ja ulkoilutarhat rajoittuvat tässäkin vaihtoehdossa puistoalueeseen. Kolme noin hehtaarin kokoista tonttia on varattu yksityiseen hevostointaan. Tämän kokoluokan tonteille mahtuu ratsastuskentät sekä tarhaustilaa muutamallekin hevoselle.

Kolmannessa vaihtoehdossa ratsastuskeskus navetan ympärillä on toimiva kokonaisuus ja lähellä asukkaita. Tiivis rakentaminen tarjoaa paljon potentiaalisia asiakkaita. Yksityishevosille ei ole varattu kuitenkaan kuin muutama tontti. Kovin monella alueen asukkaalla ei siten ole mahdollisuuksia sijoittaa omaa hevosta lähelle, jos tontin omistajat ylläpitävät vain omia hevosiaan. Rivitalojen muoto ja koko istuvat ympäröivään rakenteeseen, mutta suuremmat kerrostalomasat ovat liian poikkeavia muuhun rakennuskantaan nähden, ja muodostavat liian suuren kontrastin rakennushistoriallisesti merkittävien rakennusten kanssa.

Kylämäinen asuinalue

Pakilan inspiroimana tavoitteeksi syntyi puutarhamainen asuinalue, jossa on tilaa vapaammalle sijoittelulle maisemia hyödyntäen ja talojen välisiä näkymiä avaten. Ratkaisussa asuinalueet kiertävät keskellä olevaa puistomaista lähivirkistysaluetta. Katurakenne on kylänraittimainen, joka linkittyy paikan historiaan. Muodon syntyä ohjasi muinaisjäännösalueen muoto, säilytettävät tielinjat sekä maastonmuodot. Rinteessä on pieniä korkeusvaihteluita, joten tasoeroilla alueen elävyys lisääntyy. Asuminen keskittyy kolmelle alueelle, joista suurin osa raitille, mutta samaa teemaa noudattavat myös pienempi kortteli ratsastuskoulun vieressä sekä pellolle sijoittuvat tontit.

Asuinrakentamisen ratkaisuksi valikoitui pienet omakotitalot, jotka sopivat parhaiten nykyisen ympäristön mittakaavaan ja vastaavat asumisen ajankohtaisiin tarpeisiin ja trendeihin. Noin 50-90 h-m² talot mahdollistavat sinkkotaloudet, mutta sopivat myös perheille. Tämän kokoisissa asunnoissa on myös paremmin muuntojoustavuutta elämäntilanteen muuttumista silmälläpitäen. Rakentamiseen liittyvät perustuskulut, kuten maanmuokkauksen tarve sekä liittymät muun muassa vesi- sähkö- ja lämmitysverkkoon vaikuttavat kokonaiskustannuksiin.

Savimaalle, kuten tässä tapauksessa, voidaan vaatia paalutusta. Pohdinnassa oli myös pienemmät talot, mutta mahdollisesti korkeat perustuskulut ja pääkaupunkiseudun tonttien hintataso, on perustellumpaa

rakentaa aivan minikokoista kookkaampi talo. Toisaalta minitalot voidaan toteuttaa myös edullisemmin kantavalla laatalla ja tuulettuvalla alapohjalla. (Ylönen 2007, 10.) On myös huomioitava, että jos pysytellään alle 50 m² lämmitettävässä nettoalassa, rakentamääräyskokoelma D3:n mukaisia energiamääräyksiä ei tarvitse noudattaa. (RakMK 2012, 3.)

Rakennustyyppi ja materiaalit

Asiakas tavoitteli urbaaniakin maaseutumaisemaa, joten materiaaleilla ja rakennustyyloilla voidaan toteuttaa nykyaikaista ja modernia ulkoasua. Rakennukset alueella muodostavat historiallisia kerrostumia, ja uudisrakennuksilla tuodaan uusi oman aikakautensa näköinen kerros. Asuinrakennusten tyyppi on pulpettikattoinen 1-2 -kerroksinen pientalo, jonka korkeampi osa on tontin takaosassa.

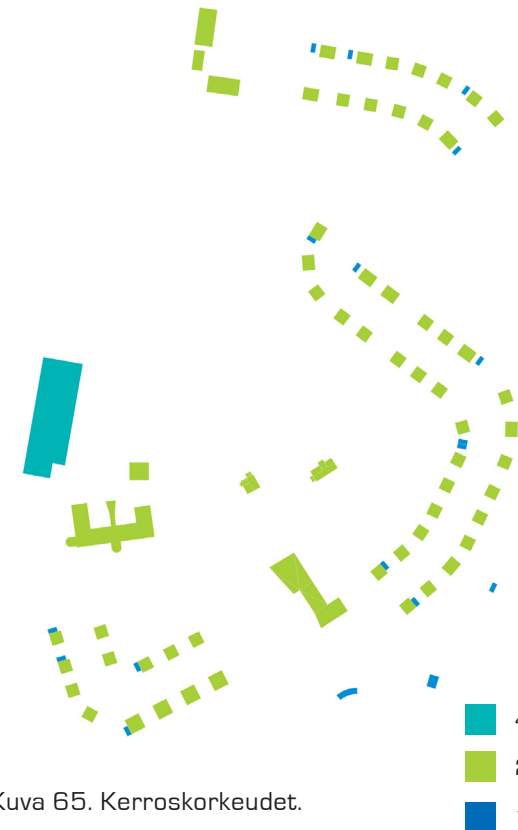
Asuintalot on pyritty suuntaamaan kohti luontomaisemaa; metsän reunaan, maisemapellon, järven, puiston tai hevosaitausten suuntaan avautuen. Korkeampaan osaan voidaan toteuttaa toinen kerros tai parviratkaisu, jolloin suurempi osa huoneistoalasta saadaan suunnattua kohti maisemaa. Matalampi osa on kadun puolella, jolloin rakennusta ei koeta liian massiivisena. Muoto on myös nykyaikainen ja perinteisempi harjakattotyyppiä jää hevosrakennusten käyttöön.

Tontit ovat noin 400 - 500 m², jotka mahdollistavat oman rauhan sekä tilaa toteuttaa pihaluuetta monin tavoin. Urbaani asumistyyli

Kuva 64. Yleissuunnitelma 1:4000.

ei edellytä isoa nurmikenttää, niinpä tila on melko kompakti ja tonteissa on joitakin rinnettonttejakin. Tonttitehokkuus on 0,24 pienmillä tonteilla ja taloilla, isommilla 0,30. Koska rakennusten typologia on yhtenäinen koko alueella, vaihtelua saadaan värityksellä ja tekstuureilla sekä erilaisilla aukotuksilla. Valitseva pintamateriaali asuinrakennuksissa on puu, jota voidaan käyttää erilaisilla luonnonläheisillä sävy- ja pinnoitusvaihtoehdoilla.

Kuva 65. Kerroskorkeudet.

Kuva 66. Aluekaavio.

- Pelto
- Metsä
- Puistoalue
- Viljelyalue
- Ulkoilutarhat
- Ratsastusalueet

Kuva 67. Yhteistalli ja hevosenomistajien asuinalue.

Kuva 68. Näkymä hevosenomistajien asuinalueelta.

Hevoset osana Anttilaa

Esimerkkinä hevoskylästä Tuusulan Anttila antaa eniten tilaa hevoselle, ja tarjoaa asukkaille nykyaikaista asumista perinnemaiseman äärellä. Alueen konseptille keskeinen lähtökohta on ollut taata tilaa hevosen luontaiselle käyttäytymiselle, ja hevoset ovat myös merkittävä maisematekijä. Hevosalueet ovat aluetta lähestyttäessä selkeästi esillä. Anttila toivottaa tervetulleeksi hevosihmiset ja kannustaa muitakin hevosläheiseen asumiseen. Lisäksi se tarjoaa puitteet taloudellisesti kannattavaan hevosyrittäjyyteen sekä harrastamiseen ja asumiseen lähellä omaa hevosta. Vanhojen rakenteiden hyödyntäminen edistää ekologista ja kestäväää rakentamista sekä edesauttaa maaseudun kulttuuriympäristön säilymistä (Halonen & Harju 20015, 52-53). Niinpä vanhan koe-tilan navetta pääsee oikeuksiinsa kunnostettuna tallirakennukseksi. Sen muodostama kokonaisuus rajautuu alueen julkiseen tilaan, ja hevonen on siten olennainen osa Anttilaa.

Pellon reunaan rakentuu yhteistalli yksityishevosille ja kylänraittiteemaa mukaillen pientaloja tallia asuttavien hevosten omistajille. Pientaloissa voi asua myös muita kuin hevosenomistajia, ehkä niitä, jotka haluavat muuten vaan olla todella lähellä hevosia. Tarhat ja laitumet sijoittuvat aivan tonttien rajalle. Talli voi olla ryhmärakennettu tai sen toiminta voi jakaantua muulla tavoin osakkaiden kesken, jolloin sen asukkaat ja asukkaiden määrät vaihtelevat. Myös muut alueen asukkaat voivat tuoda hevosiaan yhteistallille. Yhteistallin etuina ovat sen muuntautumis-

kyky sekä keskitetty lannankeräys ja rehutilaukset, jolloin kokonaiskustannuksissa tulee säästää yksittäisiin pientalleihin verrattuna. Ratkaisu on myös maankäytön kannalta tehokas, logistiikka on keskitetty yhteen huoltopihaan ja ulkoilualueille jää siten enemmän tilaa. Kun rakennusmassoja on vähäisesti ja hevosten osuus maisemassa suurempi, päästään lähelle perinteisen maalaismaiseman tunnelmaa.

Navetan ja sen ympäristöön sijoittuvat ulkoilu- ja ratsastustilat on mitoitettu 10-20 hevosen hevostallille, jonka tilojen päätoiminen käyttö on ratsastuskoulutoiminta. Yleensä tällainen kooltaan 5-20 hevosen ratsastuskoulu on pienessä kunnassa tai kaupunkitajamassa ja tarjoaa alkeis- ja jatko-opetusta sekä pienimuotoisia seurataso kilpailuja. Maneesin koko voi pienellä ratsastuskoululla olla esimerkiksi noin 25x46 m, jolloin areenan eli ratsastusalueen kooksi saadaan 20x40 m. Vaativampi kilpailukäyttö edellyttäisi maneesiin areenan kooksi jopa 30 x 90 m.

Tällä tontilla on kuitenkin haluttu taata tarpeeksi suuret ulkoilutarhat ja pidättäytyä maltillisessa mittakaavassa massoitte- lusuhteen, niinpä maneesiksi on valittu keskikokoinen maneesi 22x60 m areenalla. Areena voidaan jakaa tarvittaessa kahteen uraan, jolloin sitä pystyy käyttämään kaksi ryhmää yhtäaikaaisesti.

Jotta piha-alueen tilat on käytetty tehokkaasti, mutta ratsastuskoulutoimintaan soveltu- vasti, ulkokenttä on 25x70 m. Suositellut

minimimitat kilpailukäyttöön soveltuvalle ratsastuskoulun ulkokentälle ovat 40x70 m. (Halonen & Harju 2005, 16-17, 106.) Seuratasoisia kilpailuja järjestettäessä 20x40 ja 20x60 m kouluratsastusareenat saadaan sovitettua valituille maneesille ja ulkoilukentälle (Ratsastajan opas kilpailumaailmaan 2012, 49). Maneesin mitat riittävät hyvin pienempiin esteratsastuskilpailuihin.

Ulkokentän yhteydessä on kevytrakenteinen katsomo, joka voidaan siirtää. Heinä- ja kivi- varastot ovat lähellä tallin sisäänkäyntiä puiston puolella, ja lantala maneesin yhteydessä. Periaatteena on siirtolava tuuletuvassa tilassa, jotta ei tarvita suurikokoista lantalarakenusta.

Käytännössä ratsastuskoulun luokituksen mukainen koko ei kuitenkaan ratkaise sen tasoa, vaan se voi tarjota opetustoiminnan ohella monipuolisiakin palveluita, kuten täysihoitopaikkoja ja valmennusta. Tuusula-Kerava-Järvenpää -seudulta löytyy kattavaan kilpailutoimintaan soveltuvia puitteita, joten Anttilaan ei ole tarvetta sijoittaa laajamittaista toimintaa. Myös liikennöinti aiheuttaa silloin vähemmän haittaa asukkaille. Ulkoilutilaa on riittävästi niin, että tarhoja voidaan kierrättää, jolloin niiden pinta ja kasvillisuus pysyvät paremmassa kunnossa. Tarhojen välissä on huoltokäytävät muun muassa ruokintaa varten.

Ratsastuskoulun ympäristössä on huomioitu tehokas tilankäyttö, hyvä näkyvyys hevosten tarhoihin sekä turvallinen liikkuminen. Piha-alueella ja hevosten käyttämillä väylillä

Kuva 69. Näkymä ratsastuskeskuksen pihapiiristä.

ei tulisi olla ajoneuvoliikennettä, sillä piha-alueilla ratsukot kokoontuvat ennen opetusta tai maastoretkeä. Pysäköinti tulee siten järjestää tallialueen ulkopuolelle sisääntulotien yhteyteen. Pysäköintialueilla ja pihan huoltoalueella tulee huomioida suurempikin kuljetuskalusto, kuten rehunkuljetus ja hevostrailerit. (Halonen & Harju 2005, 55-56.) Pysäköintialueelta pääsee polkua pitkin suoraan talliin.

Hevosten mahdollinen karkaaminen voidaan estää puoleisella portilla, jolloin hevoset eivät lähde helposti juoksentelemaan julkiselle alueelle. Se myös rajaa pihaa yksityisemmäksi. Tallin käytössä on maneesin ja ratsastuskentän lisäksi pyöröaitaus, joka on erotettu muista toiminnoista. Siten taataan rauhallisempi työskentely-ympäristö esimerkiksi nuoren hevosen kanssa. Pyöröaitaus on helposti muidenkin alueen hevosten tavoitettavissa, eikä sen käyttö aiheuta häiriötä ratsastuskoulun toiminnalle. Sitä voidaan käyttää myös koiraharrastajien agilitykenttänä.

Kuva 70. Ratsastuskeskus.

Kuva 71. Alueleikkaus 1:2000.

6.3. Palvelut ja virkistys

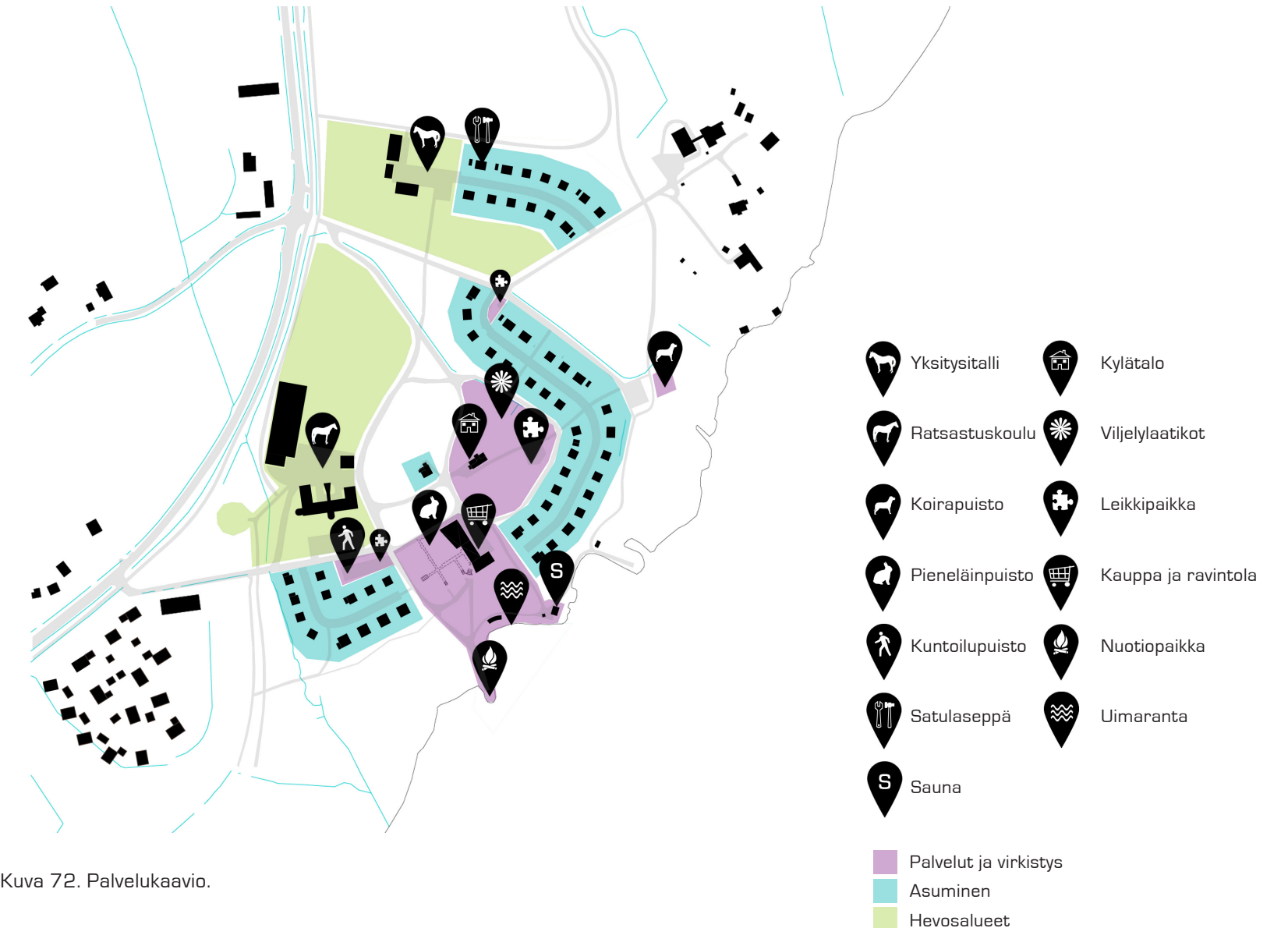
Ranta-aluetta on pyritty käsittelemään niin, että se säilyy puskurina asuinrakentamiselle ja toimii pikemminkin virkistymis- ja kokoon-tumispaikkana kunnan asukkaille. Kasvoin itse pienehkössä kylämaisessä yhteisössä, jossa ranta toimi esimerkiksi juhannuksena koko kylän yhteisenä juhlapaikkana. Nykyisissä asuin- ja yhdyskuntasuunnittelun suuntauksissa mielestäni yhteisöllisyys korostuu, ja uskonkin, että samanhenkisistä asukkaista koostuva joukko voi osaltaan auttaa yhteisöllisyyden käytännön toteutumisessa. Hevoskylässä yhteisöllisyys on koettu tärkeäksi, joten Anttilan ranta-alueen läheisyydessä ja keskuspuistossa olevilla toiminnoilla on tarkoitus mahdollistaa paikallisten kokoontuminen, vierailijoiden vastaanotto ja ennen kaikkea ympäristöstä nauttiminen.

Rannan läheisyyteen on siksi sijoitettu asukkaiden illanviettoon tarkoitettuja rakennuksia, kuten pieni saunarakennus sekä nuotiopaikka, joka sijaitsee nykyisellä paikallaan niemenkärjessä. Nykyinen veneranta saa myös laiturin, lisäksi uimarannan yhteydessä on uimakopit ja laiturirakenne, jossa pystyy oleilemaan esimerkiksi aurinkoa ottaen. Lisäksi kesäisin voidaan käyttää kelluvia laitureita, joissa voi olla esimerkiksi hyyppytorni.

Suojeltava kiviterassi sijaitsee lähellä rantaa, ja sen potentiaali asukkaiden kokoontumispaikkana on suuri. Nykyinen käyttö ei tuo arvoa paikan arkkitehtuurille eikä maisematarvoille, joten toimintakeskuksen rakennus puretaan, ja tilalle rakennetaan muutamasta rakennusmassasta koostuva palvelurakennuskokonaisuus. Rakennukseen sijoittuu

laajemmin lähialueen asukkaita palvelevia toimijoita. Anttilaan saadaan luomumyymälä, ravintolatoimintaa ja kesäkahvila. Kahvila voi toimia vaikkapa kissakahvilana, ja kesäisin kiviterassin viereiselle viheralueelle voidaan tuoda kaneja tai muita pieneläimiä. Terassi voidaan valjastaa kyläläisten omille tapahtumille, kuten perhejuhlille. Palveluiden tuottamisessa voidaan mahdollisesti hyödyntää nykyisen toimintakeskuksen toimintaperiaatteita.

Tyhjillään oleva vanha asuintalo voidaan ottaa käyttöön kylätaloksi, jossa on mahdollista järjestää pienimuotoista toimintaa alueen asukkaille. Sen yhteydessä on yhteisiä viljelylaatikoita ja lapsille isompi leikkipaikka, jotta aikuiset ja lapset voivat viettää aikaa yhdessä, mutta silti omiin harrasteisiinsa keskittyen. Lisäksi pienestä asuinkorttelista löytyy lähileikkipaikka sekä aikuisten urheilupuisto kiipeilytelineillä tai kuntolaitteilla varustettuna. Toinen lähileikkipaikka löytyy kylätien alkupäästä, lisäksi venesataman parkkipaikan vierestä löytyy koirapuisto. Kaikki toiminnot on pyritty järjestämään niin, että niihin pääsee viihtyisiä ja turvallisia kävelyreittejä pitkin.

Kuva 72. Palvelukaavio.

6.4. Liikenne ja reitit

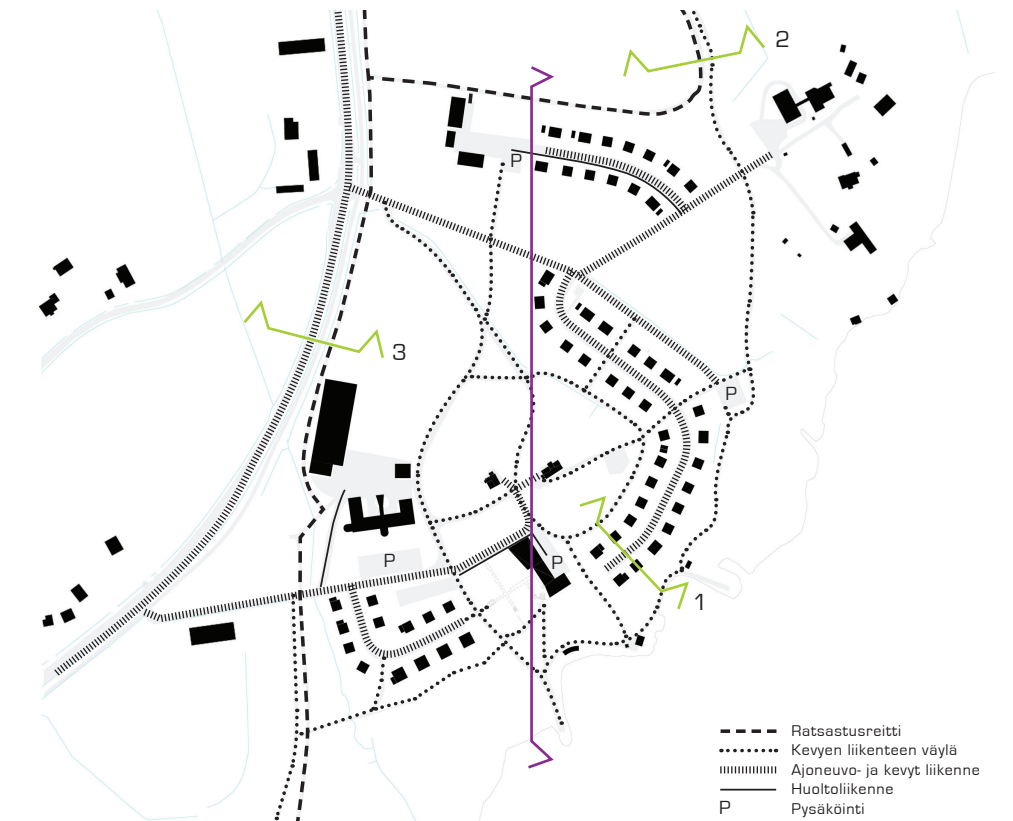
Kuva 73. Kiviterassin ja rannan ympäristö.

Ajoneuvoliikenne on ohjattu alueen reunoille, ja sisäpuolen reitistö painottuu kevyeseen liikenteeseen. Pajjalantieltä pääsee tonteille kahdelta suunnalta. Palvelurakennuksen, kylätalon, olemassa olevan asuinrakennuksen sekä ratsastuskoulun pihalle suuntautuu ajoneuvoliikennettä, josta osa ja huoltoliikennettä. Myös yhteistallin alue on suunniteltu niin, että pihaan pääsee kuljetuskalustolla. Ratsastuskoulun pysäköintialue on tallirakennuksen takana, ja sitä voivat hyödyntää myös palvelurakennuksessa asioivat. Palvelurakennuksen takana on huoltoalue lastausta ja jätehuoltoa varten sekä pysäköintialue työntekijöille.

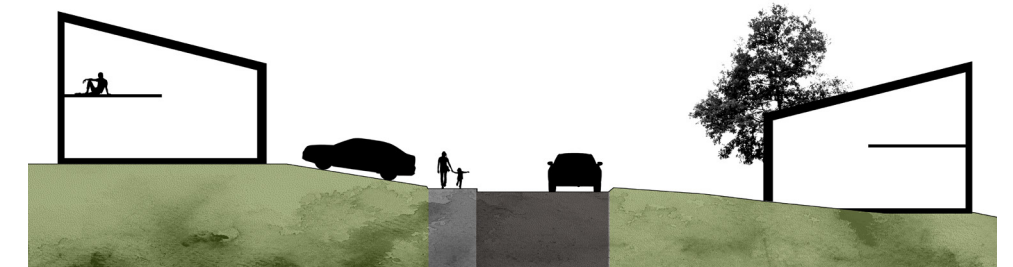
Alueen pohjoisreunalla autolla pääsee asuinalueelle, Uuden Rannankoukun kiinteistöille, yhteistallille ja niiden yhteydessä oleville taloille. Lisäksi venerannan pysäköintialue on säilytetty, ja sinne pääsee nykyistä reittiä. Tie toimii pääasiallisesti muuten virkistysreittinä. Pelastusliikenteelle on reitti kaikille rakennuksille.

Rantaan tulee kevyen liikenteen reitti, jota pitkin pääsee Sarvikalliolle sekä uudelle Anttilanrannan alueelle vievälle peltotielle kosteikon läpi pitkospuita pitkin. Alueen sisäisissä reiteissä on haluttu säilyttää perinteisen kylänraitin tunnelma, soratie pellon reunassa ja vehreän puistoalueen läpi istuvat kokonaisuuteen paremmin kuin tehokkaat pyöräkaistat.

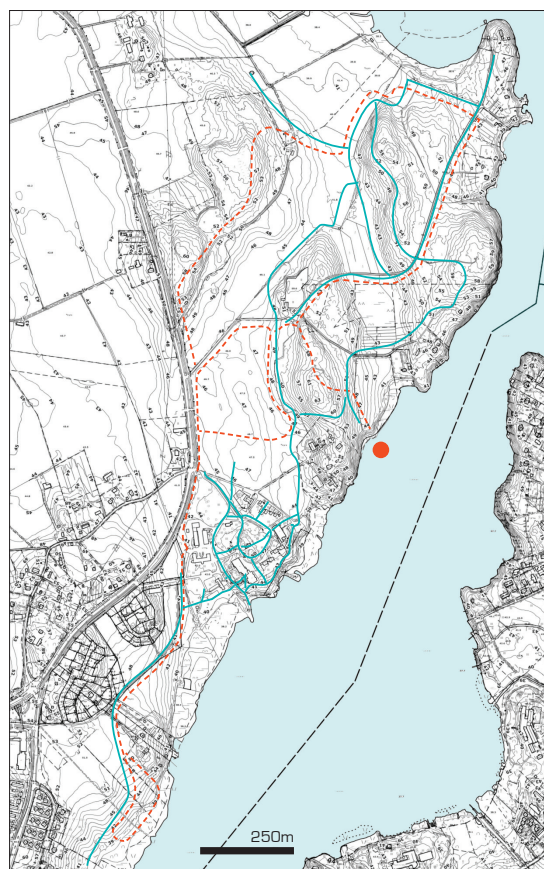
Ratsastusreitit lähtevät sekä ratsastuskoululta että yhteistallilta pellon reunaan kiertäen kohti Sarvikalliota ja Rantaniityntien reunas-

Kuva 74. Liikennekaavio.

Kuva 75. Katuleikkaus 1. Tonttikatu.

- - - - - Ratsastusreitti
 ————— Kevyen liikenteen väylä
 ● Uittopaikka

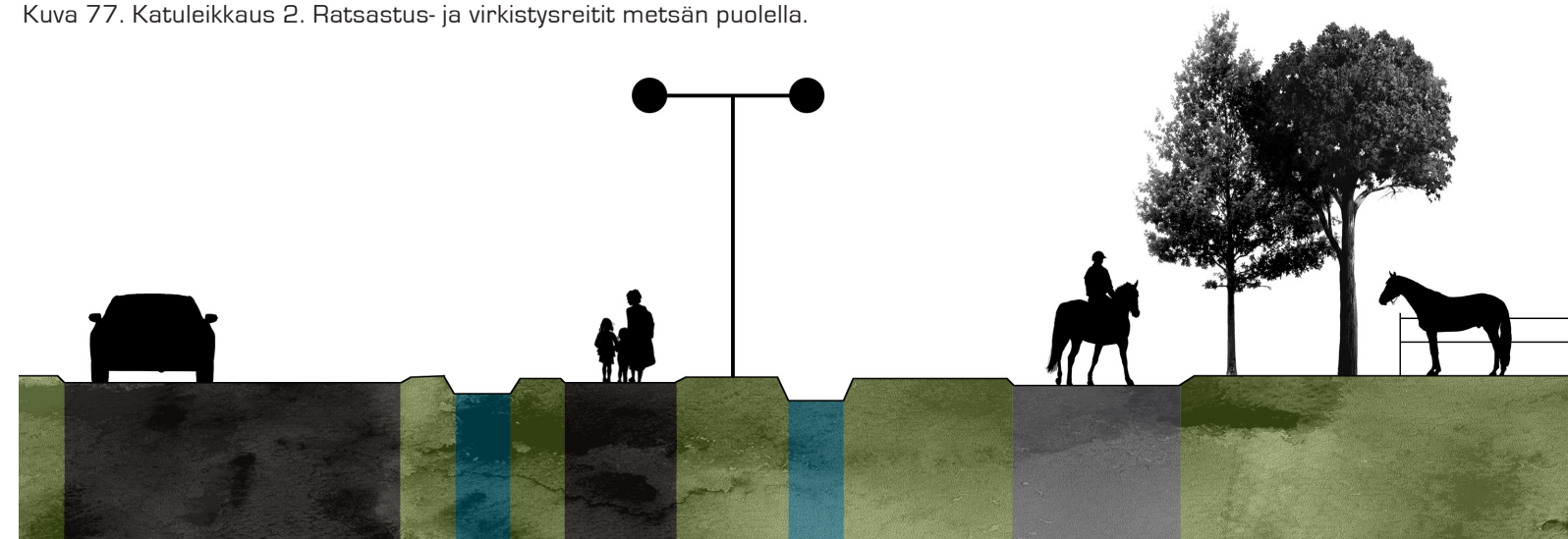
Kuva 76. Ratsastus- ja virkistysreitit. Pohjakartta © Tuusulan kunta.

sa Anttilanrannan asuinalueen ohi läheisille maisemapelloille. Reittien päätyminen tallin pihaan on tärkeää, sillä ratsastajan pudotessa hevonen useimmiten suuntaa suorinta tietä kotiin. Kun ratsastusreitit ovat erillään muusta liikenteestä, se edistää muiden liikkujien turvallisuutta. Risteämistä on pyritty välttämään, mutta osa reiteistä voidaan toteuttaa läheltä kevyenliikenteen reittiä erottamalla väylät kasvillisuuskaistaleella.

Osa ratsastusreiteistä kulkee läheltä Pajjalantietä, joten katuväläistä voidaan suunnata myös ratsastustesteille. Reitit on suunniteltu niin, että pienikin lenkki on mahdollista esimerkiksi loppuverryttelyksi.

Kuva 77. Katuleikkaus 2. Ratsastus- ja virkistysreitit metsän puolella.

Kuva 78. Katuleikkaus 3. Ratsastusreitti ja liikenneväylät Pajjalantien puolella.

7.

Yhteenveto

Miten tavoitella parempaa hevosympäristöä?

Yhtä ja oikeaa tapaa hevosympäristön suunnitteluun ei ole. Hevosia, hevosihmisiä ja mielipiteitä on monenlaisia, tapoja toteuttaa toimiva ja viihtyisä ympäristö hevosharrastamiseen on täten useita. Keskeistä ovat kuitenkin hevosten luonnolliset tarpeet ja suunnittelu eläimen hyvinvointi edellä.

Eri hevosalan toimijoiden toimintatavat muuttuvat, samoin asiakkaiden vaatimustaso ja toiveet. Siksi on tärkeää tarjota vaihtoehtoisia mahdollisuuksia hevoselinkeinoon, -harrastukseen ja -asumiseen. Suunnittelun yksi tärkeimmistä työkaluista on ajantasaisen tiedon kulkeminen eri osapuolten välillä.

Oli kyseessä sitten kasvukeskus tai haja-asutusalue, lähtökohtaisesti lainsäädäntö ja ympäristönäkökulmat asettavat paljon vaatimuksia hevosalueiden suunnittelulle. Suunnittelussa tulee huomioida niin ympäristön kuin naapurustonkin kokemien haittojen minimointi.

Hevosalueita suunniteltaessa tulee tavoitella viihtyvyyttä, turvallisuutta ja onnistunutta sijoittumista sekä maisemaan että rakennettuun ympäristöön. Hevoskylissä ihanteellista ovat muun muassa saavutettavuus ja lyhyet etäisyydet hevos- ja muihin harrastuksiin sekä lähipalveluihin.

Päätöksenteossa tulee muistaa hevosen monipuoliset positiiviset vaikutukset työllistäjänä, harrastuksena ja kasvattajana. Toisille hevonen toimii tärkeänä henkisenä tai fyysisenä tukena. Hevosharrastuksen tasavertainen huomioonottaminen harrastuspaik-

kojen suunnittelussa edistää yhdenvertaisuutta sekä auttaa takaamaan turvallisen ja miellyttävän ratsastusympäristön. Hevonen on pitkään ollut osa suomalaista maalaismaisemaa, ja suomenhevonen on osa kansallisuutta. Hevosella on potentiaalia elävöittää autioituvaa maaseutua ja ylläpitää luonnon monimuotoisuutta.

Kaavoituksessa hevoset voisivat olla nykyistä paremmin huomion kohteena. Kaavoitusta voidaan kehittää niin, että hevonen erotetaan muusta maataloudesta, ja sen erityistarpeet otetaan huomioon ja käytäntöjä helpotetaan. Hevostilan perustamisen ei tulisi kaatua prosessin ja byrokratian vaikeuteen, joka pahimmillaan tuhlaa useiden osapuolten resursseja. Hyviä esimerkkejä sallivasta ja kannustavasta asenteesta löytyy esimerkiksi Amerikasta, jossa lupakäytäntöjä on pyritty kehittämään.

Jotta hevosala säilyy elinvoimaisena, täytyy kaavoituksella ennen kaikkea edistää hevos toimintaa, ja keskittyä kehittämään erityisesti alueita, jotka ovat jo muodostuneet hevosvyöhykkeiksi. On loogista, että palvelut hevosalallakin sijoittuvat sinne, missä asiakkaat ovat. Käytäntö osoittaa, että nyt joillakin alueilla hevosten pitoa rajoitetaan, mikä pahimmillaan johtaa rakennusmääräysten kiertämiseen.

Hevoskylissä yhteistyön ja yhteisöllisyyden pitäisi olla avaintekijä, vaikka kilpailutilanteita muodostuukin helposti eri yrittäjien ja palveluiden välille. Maankäytön suunnittelussa tulee huomioida mahdollisuuksien mukaan

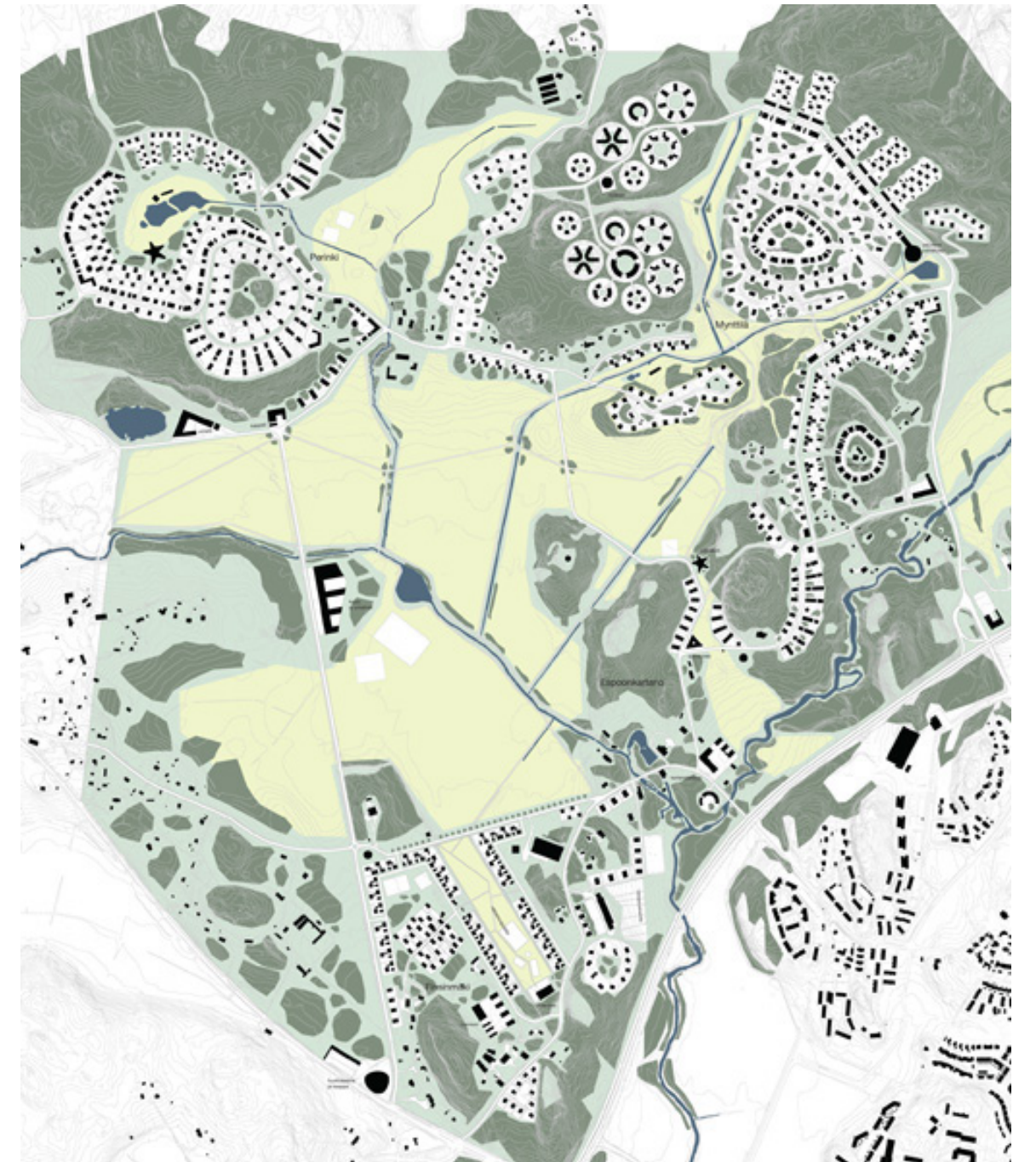
Kuva 79. Tuomarinkylän Tallin maisemaa
Kuva © Suvi Valkeiskangas / Tuomarinkylän Talli Oy.

käyttäjien yksilölliset tarpeet, mutta ohjaaminen yhteiskäyttöön olisi avain tehokkaampaan maankäyttöön. Suunnittelussa on tärkeää tutkia mahdollisuutta keskittää toimintoja yhteiskäyttöisiin tiloihin, kuten maneeseihin ja ratsastuskenttiin sekä harjoitusratoihin.

Yhteiskäyttö mahdollistaa maa-alueiden hyödyntämisen paremmin laidun- ja ulkoilutiloiksi sekä tonttikäyttöön, kun jokaisella hevostontilla ei ole esimerkiksi omaa kenttää. Se voi myös osaltaan laskea hevosalan toiminnan kustannuksia ja vähentää eri tallien välisen kilpavarustelun tarvetta.

**“Etenkin
yhteiskäyttöiset
maneesit ja
ratsastuskentät
ovat varmasti
tulevaisuutta.”**

M. Moberg

Kuva 80. Espoonkartanon asuinalue.
© Arkkitehtuuritoimisto B&M Oy.

Lähteet

Painetut kirjat ja julkaisut

Arkkitehtuurikilpailuja. (2008.) Ehdotus no 16: Saaristo. Arkkitehtuurikilpailuja. Espoonkartanon asuntoalueen ideakilpailu. Arkkitehti 3/2008 liite. Helsinki: Suomen Arkkitehtiliitto ISSN 0066-7676 S. 16

Bamford, L., Johnson, A., Hodgson, N., McIntosh, J. & Royston, J. (2001.) Teoksessa: Peplow, E. (toim.) Hevonen. Historia, rodut, hoito, ratsastusurheilu. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi [1998 Lontoo: Octopus Publishing Group Limited] ISBN 951-31-2323-5 S. 152-153

Eerola, J. & Saastamoinen, M. (2008.) Hevoslaitumilla. Läyliäinen: Vudeka. ISBN 978-952-67024-0-7 S. 12, 15-16, 20-29, 46-47, 68, 76, 84, 100, 120, 122

Halonen, T. & Harju, K. (2005.) Ratsastuskeskusten suunnittelu- ja rakentamisopas. Opetusministeriö. Liikuntapaikkajulkaisu 86. Helsinki: Opetusministeriö ja Rakennustieto Oy ISBN 951-682-771-3 S. 12, 16-17, 21-22, 31, 39, 42-43, 49-50, 52-53, 55, 70, 74, 76-79, 106, 112, 161

Hevoset ja yhteiskunta -projekti. (2012.) Hevoset ja yhteiskunta -projekti. Ypäjä: Hippolis - Hevosalan Osaaamiskeskus. S. 1-2

Hill, C. (2011.) Ymmärrä hevostasi. Hämeenlinna: Karisto. ISBN 978-951-23-5369-9 S. 80

Hollmén, M. & Laitinen, A. (2012.) Mahdollisuuksien hevonen - Hevosalan kehittämissuunnitelma. Mahdollisuuksien hevonen -yhteistyöverkosto. S. 4-5, 7-8, 10, 13

Jutikkala, E. & Nikander, G. (1939.) Suomen kartanot ja suurtilat I. Helsinki. S. 264-265

Kotilainen, S. (2013.) Moduulirakentaminen. Ratkaisumalleja tulevaisuuden asuntorakentamisen haasteisiin. Tampere: Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Julkaisu 7 S. 78

Lahti, P. (2002.) Matala ja tiivis kaupunki. Helsinki: Ympäristöministeriö. ISBN 951-682-700-4 S. 7-8

Peltovuori, R. (1975.) Suur-Tuusulan historia II. Tuusula - Kerava - Järvenpää. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643-1808. Vammala: Tuusulan Kunta, Keravan kaupunki ja Järvenpään kaupunki. ISBN 951-99058-4-7 S. 20, 33-34

Pihapiirien parhaat. (1988.) Pihapiirien parhaat. Valittuja maatilaympäristöjä. Jyväskylä: Maatilahallitus ja Rakentajain Kustannus Oy. ISBN 951-676-436-3 S. 6

Pirhonen, A. (2008.) Espoonkartanon asuntoalueen ideakilpailu. Arkkitehtuurikilpailuja. Arkkitehti 3/2008 liite. Helsinki: Suomen Arkkitehtiliitto. ISSN 0066-7676 S. 6-7

Sarkamo, J. & Siiriäinen, A. (1983.) Suur-Tuusulan historia I. Tuusula - Kerava - Järvenpää. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää: Tuusulan Kunta, Keravan kaupunki ja Järvenpään kaupunki. ISBN 951-99478-4-1 S. 20, 65-66, 89, 95, 294-295

Straver-Nevalainen, M. (2006.) Tiivistä ja matalaa. Asuntorakentamista Alankomaissa. Helsinki: Rakennustieto Oy. S. 5-6, 15-16, 19, 22

Artikkelit

linatti, H. (2014.) Hevostalous yhdyskuntasuunnittelussa ja rakentamisessa. Teoksessa: Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (toim.) Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypjä: Hippolis - Hevosalan Osaamiskeskus. ISBN 978-953-93-4177-1 S. 46-47, 53

Kaipio, N. (2016.) Voi hyvin hevosen kanssa. Hippos 2/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S.64

Kekkonen, I. (2007.) Ruotsin ruotuväessä. Teoksessa: Kekkonen, I. (toim.) Tuusula sotilaspitäjänä. Hakkapeliitoista ohjusmiehiin. 600 vuotta Tuusulan seudun sota-historiaa ja sotilasperinnettä. Jyväskylä: Taistelukoulun Perinneyhdistys ry. ISBN 978-951-25-1787-9 S. 17, 50-53

Koivula, J. (2016a.) Loimaalla on rakennettu tilat toiminnan mukaan. Hippos 6/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S. 16, 18

Koivula, J. (2016b.) Toimivassa tallissa säästetään askeleita. Hippos 6/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S.14, 15

Krokkfors, K. (2009.) Joustavien asuntojen aika. Arkkitehti 4/2009. Helsinki: Suomen Arkkitehtiliitto. S. 16-17

Lahti, J. (2012.) Ei vettä rantaa rakkaampaa... Teoksessa: Lahti, J. & Paatero, K. & Rauske, E. (toim.) Rantaviivoja. Asuinalueita veden äärellä. Helsinki: Arkkitehtuurimuseo. ISBN 978-952-5195-40-8 S.

Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (2014) Hevoset kasvukeskuksissa. Teoksessa: Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (toim.) Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypjä: Hippolis - Hevosalan Osaamiskeskus. ISBN 978-951-25-1787-9 S. 11,12

Louhelainen, S. (2012.) Hevosalan hankeohjelma 2014-2020. Hevosalan hankeohjelman tavoitteet. Teoksessa: Hollmén, M. & Laitinen, A. (toim.) Mahdollisuuksien hevonen - Hevosalan kehittämisohjelma. Mahdollisuuksien hevonen -yhteistyöverkosto. S. 18

Myllymäki, M. (2014.) Turvallisuus ja eläinpelastus. Teoksessa: Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (toim.) Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypjä: Hippolis - Hevosalan Osaamiskeskus. ISBN 978-951-25-1787-9 S. 111, 120

Nieminen, V. (2011.) Hevosen käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät. Teoksessa: Nieminen, V. (toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. Helsinki: Art House Oy Art House ISBN 978-951-884-466-5 S. 39-41, 77-78

Paavola, T. (2016.) Tällainen talli toimii. Viihtyisä kaikkina vuodenaikoina. Hippos 6/2016. ISSN 0355-8800 S.20-22

Piminäinen, K. (2016a.) Hevospitäjä Ypjä täyttää 140 vuotta. Hippos 3/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S. 32-33

Piminäinen, K. (2016b.) Tuomiset viihtyvät maalla. Hippos 3/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S. 34-35

Piminäinen, K. (2016c.) Ypjä on kummallinen kunta. Hippos 3/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S. 33-35

Raivio, L. (2017.) Voimaa vedestä. Fit 4/2017. Helsinki: Aller Media Oy. ISSN 1236-2247 S. 65

Rauske, E. (2012.) Pakilan siirtolapuutarha / Helsinki. Teoksessa: Lahti, J. & Paatero, K. & Rauske, E. (toim.) Rantaviivoja. Asuinalueita veden äärellä. Helsinki: Arkkitehtuurimuseo. ISBN 978-952-5195-40-8 S. 99, 102

Hippos. (2016.) Nakkilassa otettu käyttöön länsirannikon suurin maneesi. Hippos 6/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0035-8800 S.76

Roivas, M. (2016a.) Minne menet, ratsastus? Hippos 5/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0035-8800 S. 38-40

Roivas, M. (2016b.) Tunne itsesi! Hippos 5/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0035-8800 S. 40

Saastamoinen, M. (2014.) Hevoset maaseudulla. Teoksessa: Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (toim.) Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypjä: Hippolis - Hevosalan Osaamiskeskus. ISBN 978-951-25-1787-9 S. 13,15

Tallberg, M. (2016a.) Hevosen käyttäytymistarpeet. Hippos 2/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. S. 58, 59

Tallberg, M. (2016b.) Hevosen käyttäytymistarpeet. Hippos 3/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S. 70-71

Tallberg, M. (2016c.) Tasapainoilua hevostenpidossa. Hippos 7/2016. Nurmijärvi: Ridemia Oy. ISSN 0355-8800 S. 64

Vilka, L. (2011.) Hevosen hyvä elämä. Teoksessa: Nieminen, V. (toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. Helsinki: Art House. ISBN 978-951-884-466-5 Oy S. 102

Wegelius, C. (2011.) Hevostaito. Teoksessa: Nieminen, V. (toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. Helsinki: Art House. ISBN 978-951-884-466-5 Oy S. 34-36

Ylönen, U. (2017.) Ensin tutkitaan maaperä, sitten rakennetaan. Rakenna oikein 2017. Espoo: RPT Docu Oy. ISSN 0786-8081 S. 10

Internet -lähteet

379/2011. Pelastuslaki. 11Luku. Väestönsuojat. 71 § Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakennuksen yhteydessä. Sisäasiainministeriö. Finlex: Edita Publishing Oy. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantas/2011/20110379> (Saatavilla 05.01.2017)

ABC Ratsutallit. (2016a.) Palvelut. URL: www.abctalli.fi/palvelut (Saatavilla 16.11.2017)

ABC Ratsutallit. (2016b.) Tilat. URL: www.abctalli.fi/tilat (Saatavilla 16.11.2017)

Anttila, A., Gräsbeck, K. Hapuoja, K., Heikkilä, M., Honkanen, A., Kanerva, R., Pohjola, J., Pyysing, P. & Vaitinen, M. (2014.) Tuusulan viheraluestrategia. Luonos. Tuusulan kunta. URL: https://www.tuusula.fi/sivu.tml?siivu_id=2804&navipath=2844 (Saatavilla 25.01.2017) S. 69

Arkeologinen kulttuuriperintö ja kaavoitus. (2016.) Kulttuuriympäristö. Arkeologinen kulttuuriperintö. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelu. Helsinki: Museovirasto. URL: http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen_perinto/arkeologisen_kulttuuriperinnon_suojelu/kaavoitus (Saatavilla 03.09.2017)

Burdett, H. (2010.) Keeping Livestock and Horses on Small Acreages. Protecting Our Drinking Water, Families and Animals. Fact Sheet 1, Small Acreage Livestock and Horse Series, March 2010. Rhode Island: College of Environment and Life Sciences, University of Rhode Island. URL: web.uri.edu/safewater/files/Livestock1.pdf (Saatavilla 03.09.2017) S. 1-3

Gibson, E. (2016.) Marte.Marte Architects uses concrete and wood for Alpine veterinary practice. Dezeen 07.12.2016. URL: <https://www.dezeen.com/2016/12/07/marte-marte-architects-concrete-wood-horse-veterinary-practice-austria-alps/> [Saatavilla 13.12.2017]

Grönroos, J., Luostarinen, S., Salminen, A., Silvo, K. (2014.) Selvitys kotieläinten yksikkökertoimista ja eläinsuojien ympäristöluparajoista. Helsinki: Ympäristöministeriö. URL: www.ym.fi/download/noname/%7B2BC22E2E-6C94-4904-B042.../103255 [Saatavilla 04.12.2017] S. 2, 5, 11,14

Hannus, T. (2016.) Pikkuomakotitalot seuraava trendi? Asumiseen halutaan uusia ratkaisuja. YLE Uutiset. Asuminen. 28.10.2016 URL: <https://yle.fi/uutiset/3-9248925> [Saatavilla 12.12.2017]

Hevostalli.net. (2017.) Foorumi. Tallielämää. Pikku/kotitallit. Hevostallinet Oy URL: <http://forum.hevostalli.net/read.php?f=5&i=1447584&t=1447584> [Saatavilla 14.12.2017]

Hevostalous lukuina 2016. (2017.) Mahdollisuuksien hevonen -työryhmä: Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke Hevostalous. Ypäjä: Hippolis - Hevosalan osaamiskeskus ry. URL: http://hippolis.fi/yhteisty_ ja_edunvalvonta/hevostalous_lukuina/ [Saatavilla 02.09.2017] S. 2-3, 13

Heiskanen, M-L. (2005.) Kehittyvä alueellinen verkosto. Havosalan haasteet -seminaari. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK. URL: http://hippolis.fi/yhteisty_ ja_edunvalvonta/mahdollisuuksien_hevonenkehittamisty_ /materiaalit/ [Saatavilla 31.08.2017] S.1

Hollmén, M. (2005.) Kehittyvä alueellinen verkosto. Havosalan haasteet -seminaari. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK. S. 1 URL: http://hippolis.fi/yhteisty_ ja_edunvalvonta/mahdollisuuksien_hevonenkehittamisty_ /materiaalit/ [Saatavilla 31.08.2017] S. 1

Honkanen, A. (2006.) Anttilanranta. Tuusulan kunta. Paijalan kylä. Asemakaavan n:o 3422 selostus. Tuusulan kunta URL: https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/4749.pdf [Saatavilla 27.12.2017] S. 31-32

Honkanen, A. (2015.) Anttilanranta. Tuusulan kunta. Paijalan kylä. Asemakaavan n:o 3422 selostus. Päivitetty versio. Tuusulan kunta URL: https://www.tuusula.fi/sivu.tmp?siivu_id=2109 [Saatavilla 27.12.2017] S. 9, 13, 23, 27, 39, 41-42

Hämeen Yritysviestintä. (2017.) Hevosessa on vetovoimaa ja matkailussa mahdollisuuksia. Hämeen Yrittäjät. Uutiset. 15.09.2017. URL: www.yrittajat.fi/hameen-yrittajat/a/uutiset/563491-hevosesta-vetovoimaa-ja-matkailussa-mahdollisuuksia [Saatavilla 31.08.2017]

Iltasanomat. (2012.) Tämä ei ole ajoneuvo, mutta silti tieliikennelakia on noudatettava! Iltasanomat. Autot. 03.01.2012. URL: <http://is.fi/autot/art-2000000464809.html> [Saatavilla 13.09.2017]

Jennings Strouss. (2012.) Zoning and "Horse Privileges" on Your Residential Property. Jennings, Strouss & Salmon Property. URL: http://www.jsslaw.com/newsletter_details.aspx?id=144 [Saatavilla 24.08.2017]

Keeping animals in residential areas. (2017.) Keep-

ing Non-Domestic Animals in Residential Areas. Lake Maquire: SouthLake Macquarie City Council. URL: <https://www.lakemac.com.au/downloads/91379EFEB368826BE3E0F0F1A55A90FB84CB55B3.pdf> [Saatavilla 24.08.2017] S.1

Kurkijokelainen. (2011.) Tusbyborgista "Anttilan karjalaiskylä". Kurkijokelainen 09/2011. 13.05.2011. Alkuperäinen: Maaseudun tulevaisuus No 24, 01.03.1941. Loimaa: Kurkijoki-Säätiö URL: https://www.kurkijokelainen.fi/wp-content/uploads/2017/10/Kujo_09_2011.pdf [Saatavilla 07.12.2017] S. 8-9

Lundgren, H. (2009.) Julmyra hästby får nya ägare Upsala Nya Tidning. 10.02.2009. Uppsala: Norrköpings Tidningars Media AB URL: <http://www.unt.se/nyheter/heby/julmyra-hastby-far-nya-agare-289609.aspx> [Saatavilla 20.12.2017]

Luoma-aho, J. (1994.) Hankkijan lyhyt historia. ELKAssa olevan Hankkijan arkiston johdanto. URL: <http://www.hankkijanperinneyhdistys.fi/hjahistoria> [Saatavilla 04.12.2017] S. 9

Maa- ja metsätalousministeriö. (2015.) 45/2015. Valtioneuvoston asetus eläinyksiköistä eräissä maatalouden tuissa. Finlex: Edita Publishing Oy. URL: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150045> [Saatavilla 04.12.2017]

Muinaisjäännökset ja maankäyttö. (2016.) Kulttuuriympäristö. Arkeologinen kulttuuriperintö. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelu. Helsinki: Museovirasto. URL: http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen_perinto/arkeologisen_kulttuuriperinnon_suojelu/maankaytto [Saatavilla 03.09.2017]

Niemi, S. (2016.) Tyrnävän hevosalue kokoaa yrittäjät, harrastajat ja tilalliset lähelle toisiaan. Maaseudun tulevaisuus. Maaseutu. 27.01.2016 URL: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maaseutu/tyrnavan-hevosalue-kokoaa-yrittajat-harrastajat-ja-tilalliset-lahelle-toisiaan-1.137340> [Saatavilla 21.11.2017]

OH 1/2010. (2010.) Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2010. Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje. Helsinki: Ympäristöministeriö. URL: <http://www.ymparisto.fi/julkaisut> [Saatavilla 10.11.2017] ISBN 978-952-11-3725-9 S. 16-17, 20

Perkkiö, T. (2012.) Hevoskylän yrittäjä sai valituksesta tarpeekseen. YLE Uutiset. Kotimaa. 28.05.2012 URL: <https://yle.fi/uutiset/3-6137598> [Saatavilla 18.10.2017]

Pussinen, S. (2005.) Hevosalan yritystoiminnan tarpeet. Havosalan haasteet -seminaari. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK. URL: http://hippolis.fi/yhteisty_ ja_edunvalvonta/mahdollisuuksien_hevonenkehittamisty_ /materiaalit/ [Saatavilla 31.08.2017] RakMK 2012. rakmk S. 3

RakMK. (2012.) D3 Suomen Raken- tamismääräyskokoelma. Rakennusten energiatehokkuus. Määräykset ja ohjeet 2012. Helsinki: Ympäristöministeriö. Rakennetun ympäristön osasto. Finlex: Edita publishing Oy URL: http://www.finlex.fi/data/normit/37188-D3-2012_Suomi.pdf [Saatavilla 18.12.2017]

Ratsastajan opas kilpailumaailmaan. (2012.) Toimintaohjeita ratsastuskilpailuihin ja sääntökooste koulu- ja esteratsastuksen sekä yleisen osan kilpailusäännöistä. Suomen Ratsastajainliitto ry. URL: http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/35234_kisaopas2012_nettiin.pdf [Saatavilla 21.11.2017] S.49

Savolainen, P. & Vähätalo, A. (2014.) Kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Tuusulanjärven länsirannan maisema-alue osa 4/8. Tuusulan kunta. URL: https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/30543.pdf [Saatavilla 28.11.2017.] S. 5, 31, 33, 41-42

Strandell, Anna. (2017.) Asukasbarometri 2016 - Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. Suomen Ympäristökeskuksen raportteja 19/2017. Helsinki: Suomen Ympäristökeskus SYKE ISBN 978-952-11-4846-0 URL: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/193009> [Saatavilla 12.12.2017] S. 29, 45-46, 48, 89, 92, 110

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuntien avainluvut. (2017.) Tietoa alueittain. Kuntien avainluvut. Tuusula - Tusby. Helsinki: Tilastokeskus. URL: <http://www.tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/858.html> [Saatavilla 11.12.2017] CC By 4.0

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet. Vuosikatsaus 2014, 7. Viidennes asuu yksin. Helsinki: Tilastokeskus. ISSN=1798-3215. URL: http://www.stat.fi/til/perh/2014/02/perh_2014_02_2015-11-27_kat_007_fi.html [Saatavilla 12.12.2017]

Teppinen, A. (2014.) Hevonen kaavoituksessa, rakentamisessa ja ympäristössä -seminaari. Pro Agria Etelä-Suomi. URL: http://www.hippolis.fi/UserFiles/hippolis/file/Hevoset_ja_yhteiskunta/15042014/Auli_Teppinen.pdf [Saatavilla 18.10.2017] S. 5

Tietoa Tuusulasta. (2017.). Tuusulan kunta. URL: https://www.tuusula.fi/index.tpl?sivu_id=1016 [Saatavilla 07.12.2017]

Tuomarinkylän Maneesi Oy. (2017.) Toimintaperiaatteet. Helsinki: Tuomarinkylän Maneesi Oy. URL: <http://www.tuomarinkylanratsastuskeskus.fi/toiminta> [Saatavilla 16.11.2017]

Tuusula. (2016.) Uutta Tuusulaa - Tuusulan hevoskylä. Tuusulan kunta. URL: <https://query.eharava.fi/1736#> [Saatavilla 23.11.2017]

Tuusulan joukkoliikenteen aikataulut. (2017.) 63 Järvenpään rautatieasema - Vanhakylä - Hyrylä. Uudenmaan joukkoliikenneinfo URL: https://uudenmaanjoukkoliikenne.fi/easydata/customers/ujofiles/kuuma_aikataulut/talvi_2017-2018_tuusula_20170915.pdf [Saatavilla 29.12.2017] S. 4

Veräjänkorva, A. (2016.) Minitalo on vaihtoehto kerrostalokaksiolle. YLE Uutiset. Kotimaa. 15.04.2016. URL: <https://yle.fi/uutiset/3-8812851> [Saatavilla 12.12.2017]

VirtuaaliTuusula. (2017a.) Anttilan alue ilmasta. linkki [Saatavilla 07.12.2017]

VirtuaaliTuusula. (2017b.) Paijalan kylä ja Anttilan kartano URL: http://www.virtuaalituusula.fi/kohde.tpl?sivu_id=100;id=113;k=113 [Saatavilla 24.11.2017]

Vuoristo, K. (2009.) Tuusulan historiallisen ajan muinaisjäänösinventointi 4.-15.5.09. Paijala [Pajala] Helsinki: Museovirasto: Kulttuuriympäristön kulttuuri-ikkuna. URL: <http://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000014754> [Saatavilla 24.11.2017] tsekkaa linkki

Beck, R., Braund, J., Burnell Sprenkle H., Dehoff, J., Dehoff, S., Fiesta, J., Goodlander, D., Holbrook, B., Nolt, B., Pysher, D., Skvarka & A. Swinker, A. (Work Group) (2004.) Zoning Guideline for Permitting Domestic Livestock uses. The Small-scale Livestock Work Group. Pennsylvania: Penn State University. URL: <http://animalscience.psu.edu/files/pdf/Zoning-Guidelines20050712.pdf> [Saatavilla 05.09.2017] S. 1-3

YLE. (2012a.) Huldén: Kärkölällä on hevoskylässä oma lehmä ojassa. YLE Uutiset. Kärkölä. 16.02.2012 URL: <https://yle.fi/uutiset/3-5064418> [Saatavilla 18.10.2017]

YLE. (2012b.) Hevoskylästä kova kädenvääntö Kärkölässä. YLE Uutiset. Teksti-TV Lahti. 14.02.2012 URL: <https://yle.fi/uutiset/3-5063954> [Saatavilla 16.11.2017]

Ympäristöohje hevostalleille. (2011.) Tuusula: Keski-Uudenmaan ympäristökeskus. URL: http://web.tuusula.fi/keskiuudenmaanymparistokeskus/sivu.tpl?sivu_id=1967&d=1967 [Saatavilla 16.10.2017]

Zoning plan 17.26.010 (2017.) Rural Residential (R-R) District. Chapter 17.26. USA: Shasta County, Kalifornia. URL: https://www.co.shasta.ca.us/docs/libraries/resource-management-docs/zoning-plan/1726_S.342 [Saatavilla 23.11.2017]

Julkaisemattomat lähteet

B+C Architects. (2011.) Renseignements du projet et cession de droits. Projektokuvaus. Pariisi: B+C Architects. S. 1-5 [Saatu 20.11.2017] S.2 , 4

Katsuhito, K., Masato, S., Muminovi, M., Wataru, H., Yoshiaki, K., Yoshihiro, S., Radovic, D. & Radovic, V. (co+labo Radovic). (2017.) The Barn House. Projektokuvaus. Tokio: Keio University, co+labo Radovic Architecture and Urban Design Laboratory [Saatu 06.11.2017] S. 1

Hasu, E. & Nummi, P. (2016a.) Hevoskylähanke Haravakyselyn tulokset. Asukkaat. Suunnittelupalvelu Kiila & SomeCloud [Saatu 26.01.2017] S. 1-2, 8, 10, 14-15, 21, 23-27, 32-33

Hasu, E. & Nummi, P. (2016b.) Hevoskylähanke Haravakyselyn tulokset. Yrittäjät. Suunnittelupalvelu Kiila & SomeCloud [Saatu 26.01.2017] S. 4-7, 12-20, 22

Hevosvoimaa Tuusulaan. (2014.) Seminaariesitys. Tuusulan kunta: Kaavoitus [Saatu 26.01.2017]

Tuusulan hevoskylä. (2016.) Webpaneelin tulokset 26.9.2016. Espoo: Media Clever Oy [Saatu 26.01.2017] S. 2, 4, 13, 16, 19-21, 23-24

Väestötiedot. (2017.) Väestötiedot. Nummenkangas-Paijalan tilastoalue. Tuusulan kunta: Kuntakehitys ja tekniikka/kaavoitus / Facta kuntarekisteri: Väestötiedot [Saatu 18.12.2017]

Haastattelut

Mob erg, M. 03.09.2017. Yksityishevosen omistaja ja aktiivinen harrastaja. Kangasala.

Pella, M. 29.11.2017 Julmyra Gård -hevoskylän yhteyshenkilö. Tukholma.

van den Nieuwenhot, P. 17.07.2017. Ratsukouluttaja ja kilparatsastaja, yksityishevosten omistaja. Eindhoven.

Kuvat ja kuvalähteet

Kansikuva: Kuva tekijän. (2017.)

Sisältö -lehden hevokuva: Kuva tekijän. (2013.)

Kuva 1. Tuusulan kartalla keskusta ja Anttila. Kuva tekijän (2017.) Pohjakartta Tuusulan karttapalvelut URL: <https://kartta.tuusula.fi/#> (Saatavilla 01.01.2018)

Kuva 2. Nummenkangas-Paijalan palvelut. Kuva tekijän (2017.) Pohjakartta Tuusulan karttapalvelut URL: <https://kartta.tuusula.fi/#>

Kuva 3. Ssuunnittelualue. Kuva tekijän. Pohjakartta Tuusulan karttapalvelut URL: <https://kartta.tuusula.fi/#>

Kuva 4. Kuva 4. Potentiaaliset hevoskylän sijainnit hevoskyläkyselyn perusteella. Kuva tekijän. Pohjakartta Tuusulan karttapalvelut URL: <https://kartta.tuusula.fi/#>

Kuva 5. Raviponi. Raviponi. Pexels -kuvapankki. (2017.) URL: <https://static.pexels.com/photos/163337/horse-horse-racing-reiter-helm-163337.jpeg> (Saatavilla 05.11.2017) CCO

Kuva 6. Bois d’Arcy Horse Centre, Ranska. B+C Architects. Kuva: Michel Denancé. (2009.) Julkaistu tekijän luvalla. (Saatu 20.11.2017.)

Kuva 7. Ratsastusreitti ja kevyenliikenteen väylä. Suvi Valkeiskangas / Tuomarinkylän Talli Oy. (2017.) URL: <http://www.tuomarinkylantalli.fi/palvelut.html> (Saatavilla 4.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 8. Ratsastajan ja pyöräilijät. Pixabay -kuvapankki. (2017.) URL: <https://pixabay.com/fi/hevoset-polkupy%C3%B6r%C3%A4%20maaseutu-polku-953882/> (Saatavilla 06.11.2017) CCO

Kuva 9. Talli Kekkapää, pihattotalli. Pook Arkkitehtitoimisto. (2015.) (Saatu 06.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 10. Talli teollisuusalueella Hollannissa. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 11. Suojaetäisyydet suunnittelualueella. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 12. Perinnemaisemaa. Pixabay -kuvapankki. (2017.) <https://pixabay.com/fi/polku-vaiheet-m%C3%A4ki-hillside-1665794/> (Saatavilla 06.11.2017) CCO

Kuva 13. Hevoset maisemanhoitajina. Pexels -kuvapankki. (2017.) <https://static.pexels.com/photos/97314/pexels-photo-97314.jpeg> (Saatavilla 05.11.2017) CCO

Kuva 14. Hevosia kommunikoimassa. Kuva tekijän. (2009.)

Kuva 15. Katettu ratsastuskenttä. Seattle Riding Arena. McCellan Architects. (2017.) URL: <http://www.mccarch.com/seattle-riding-arena/> (Saatavilla 10.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 16. Valoisa talliympäristö. Talli Kekkapää, Espoo. Talli Kekkapää. Pook Arkkitehtitoimisto. Kuva: Kuvio Oy. (2015.) (Saatu 06.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 17. Korkeuseroja hyödyntävä lantala. Pook Arkkitehtitoimisto. (2015.) (Saatu 06.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuvat 18 ja 19. Osallistavaa suunnittelua. Traveller Horse Project. Lid Architecture. (2017.) URL: <http://www.lid-architecture.net/Traveller-HorseProject> (Saatavilla 04.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 20. Julmyra Gård. Visio 2014. Deanlight Stockholm. URL: <http://www.julmyra.se/Vad-ar-JG> (Saatavilla 04.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 21. Julmyra Gård. Tonttijako ja hevosreitit. Deanlight Stockholm. URL: <http://www.julmyra.se/tomter> (Saatavilla 04.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuvat 22. ja 23. Alueotokset Appelscha, Alankomaat. Appelscha. Microsoft: Bing Maps. URL: <https://www.bing.com/maps> (Saatavilla 04.09.2017)

Kuva 24. Alueotos, Sonniuswijk, Eindhoven, Alankomaat. Microsoft: Bing Maps. URL: <https://www.bing.com/maps> (Saatavilla 04.09.2017)

Kuva 25. Sonniuswijk, Eindhoven, Alankomaat. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 26. Finnsinmäki, Espoonkartanon asuinalue. Arkkitehtuuritoimisto B&M. (2007.) URL: <http://www.bm-ark.fi/espoonkartano/> (Saatavilla 29.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 27. Espoonkartanonasuinalueen hevosuisto. Arkkitehtuuritoimisto B&M. (2007.) URL: <http://www.bm-ark.fi/espoonkartano/> (Saatavilla 29.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 28. Bois d’Arcy Horse Centre, asemapiirros. B+C Architects/ (2009.) URL: <http://www.bcarchitectes.com/centre-equestre-bois-darcy> (Saatavilla 22.12.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 29. Tallirakennus. Bois d’Arcy Horse Centre. B+C Architects. Kuva: Michel Denancé. (2009.) Julkaistu tekijän luvalla. (Saatu 20.11.2017.)

Kuva 30. Bois d’Arcy Horse Centre. B+C Architects. Kuva: Michel Denancé. (2009.) Julkaistu tekijän luvalla. (Saatu 20.11.2017.)

Kuva 31. Griss Veterinary Centre. Marc Lins. (2014.) <http://marclins.com/> (Saatavilla 13.12.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 32. Griss Veterinary Centre. Dezeen. com URL: <https://www.dezeen.com/2016/12/07/marte-marte-architects-concrete-wood-horse-veterinary-practice-austria-alps/> (Saatavilla 13.12.2017) Kuva: Marc Lins. (2014.) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 33. Griss Veterinary Centre. Marc Lins. (2014.) <http://marclins.com/> (Saatavilla 13.12.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 34. The Barn House. co+labo Radovic (Saatu 06.11.2017.) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 35. The Barn House. co+labo Radovic (Saatu 06.11.2017.) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 36. Tuomarinkylän Ratsastuskeskuksen aluekartta. Arkkitehtitoimisto R Schnitzler. (2013.) Tuomarinkylän Ratsastuskeskus: URL: <http://www.tuomarinkylanmaneesi.fi/ratsastuskeskus/kartta> (Saatavilla 04.11.2017) Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 37. Periaatekaavio modulaarisesta tallista. Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 38. Anttila 1898. Tuusulan kartta 1898. Uudenmaan lääninä, Helsingin kihlakuntaa. 123.072km². (Tuusulanjärvi) [IX 30] Kansallisarkiston digitaaliarkisto: URL <http://digi.narc.fi/digi/slistaus.ka?ay=36260> (Saatavilla 18.12.2017)

Kuva 39. Anttila eli Tusbyborg 1937. Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat. (2017.) URL: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/> (Saatavilla 27.11.2017) cc BY 4.0

Kuva 40. Anttilan kartanon päärakennus. VirtuaaliTuusula. (2017.) Paijalan kylä ja Anttilan kartano URL: http://www.virtuaalituusula.fi/kohde.tml?sivu_id=100;id=113;k=113 [Saatavilla 24.11.2017]

Kuva 41. Anttilan kartanon kivisohvat. Savolainen, P. & Vähätalo, A. (2014.) Kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Tuusulanjärven länsirannan maisema-alue osa 4/8. Tuusulan kunta. URL: https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/30543.pdf [Saatavilla 28.11.2017.] S. 32

Kuva 42. Historiallisesti merkittävät kohteet. Savolainen, P. & Vähätalo, A. (2014.) Kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Tuusulanjärven länsirannan maisema-alue osa 4/8. Tuusulan kunta. URL: https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/30543.pdf [Saatavilla 28.11.2017.] S. 18. Kuva piirretty uudelleen.

Kuva 43. Käyttötarkoitukset. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 44. Anttilan navetta. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 45. Vanha Rannankoukku. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 46. Kiviterassi ja toimintakeskus. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 47. Purettavat ja säilytettävät rakennukset. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 48. Maisema-analyysi. Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 49. Maaperäkartta. Tuusulan karttapalvelut URL: <https://kartta.tuusula.fi/#> [Saatavilla 11.12.2017]

Kuva 50. Anttilan puistoaluetta. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 51. Maisema niemenkärjestä. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 52. Yleissuunnitelma 2004. Tuusulan kunta. (2004.) URL: https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/4571.pdf [Saatavilla 22.01.2017]

Kuva 53. Anttilanrannan asemakaava 2013. Havainnekuva. Tuusulan kunta. (2013.) URL: https://www.tuusula.fi/sivu.tml?sivu_id=2109 [Saatavilla 22.1.2017]

Kuva 54. Tallit ja eläinsuojat. Anttila, A., Gräsbeck, K. Hapuoja, K., Heikkilä, M., Honkanen, A., Kanerva, R., Pohjola, J., Pyysing, P. & Vaittinen, M. (2014.) Tuusulan viheraluestrategia. Luonnos. Tuusulan kunta. URL: https://www.tuusula.fi/sivu.tml?sivu_id=2804&navipath=2844 [Saatavilla 25.01.2017] S. 69 Kuvaa muokattu.

Kuva 55. Alueelliset hevospalvelut. Kuva tekijän. (2017.) Pohjakartta Tuusulan karttapalvelut URL: <https://kartta.tuusula.fi/#> [Saatavilla 22.01.2017]

Kuva 56. Hevos- ja eläinpalvelut. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 57. Pakilan siirtolapuutarha, Helsinki. Maria Putaansuu. (2012.) [Saatu 18.12.2017.] Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 58. Pakilan siirtolapuutarha, Helsinki. Maria Putaansuu. (2012.) [Saatu 18.12.2017.] Julkaistu tekijän luvalla.

Kuva 59. Minitaloalue. Länsi-Lintula, lainvoimainen kaavakartta. Valkeakoski. Asuminen ja ympäristö. Kaavoitus. Vahvistuneet asemakaavat. Länsi-Lintula. (2016.) URL: http://www.valkeakoski.fi/portal/suomi/asuminen_ja_ymparisto/kaavoitus/vahvistuneet_ase-makaavat/lansi-lintula/ [Saatavilla 15.12.2017]

Kuva 60. 0,25-2 ha tonttikoovertailu. Kuva tekijän. (2017.)

Kuva 61. Suunnitelma vaihtoehto 1. Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 62. Sunnitelma vaihtoehto 2. Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 63. Suunnitelma vaihtoehto 3. Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 64. Yleissuunnitelma 1:4000. Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 65. Kerroskorkeudet. (Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 66. Aluekaavio. (Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 67. Yhteistalli ja hevosenomistajien asuinalue. (Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 68. Näkymä hevosenomistajien asuinalueelta.(Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 69. Näkymä ratsastuskeskuksen pihapiiristä. (Kuva tekijän. (2018.)

Kuva 70. Ratsastuskeskus. (Kuva tekijän. (2018.)

71. Alueleikkaus 1:2000. (Kuva tekijän. (2018.)

72. Palvelukaavio. (Kuva tekijän. (2018.)

73. Kiviterassin ja rannan ympäristö. (Kuva tekijän. (2018.)

74. Liikennekaavio. (Kuva tekijän. (2018.)

75. Katuleikkaus 1. Tonttikatu. (Kuva tekijän. (2018.)

76. Ratsastus- ja virkistysreitit. (Kuva tekijän. (2018.)

77. Katuleikkaus 2. Ratsastus- ja virkistysreitit metsän puolella. (Kuva tekijän. (2018.)

78. Katuleikkaus 3. Ratsastusreitti ja liikenneväylät Paijalantien puolella.

79. Tuomarinkylän Tallin maisemaa. Suvi Valkeiskangas / Tuomarinkylän Talli Oy. (2017.) URL: <http://www.tuomarinkylantalli.fi/palvelut.html> [Saatavilla 4.11.2017] Julkaistu tekijän luvalla.

80. Espoonkartanon asuinalue. Arkkitehtuuri-toimisto B&M. (2007.) URL: <http://www.bm-ark.fi/espoonkartano/> [Saatavilla 29.11.2017] Julkaistu tekijän luvalla.

Kiitokset -lehden hevokuva: Kuva tekijän. (2007.)

Leikekuvat visualisoinneissa: Skalgubbar. URL: <http://www.skalgubbar.se>

Puut leikkauskuvissa ja aksonometrioissa: Brush Eezy. URL: <http://www.brusheezy.com>

Kiitokset

Kiitos Asko Honkaselle Tuusulan kunnalta mielenkiintoisesta ja itselle tärkeästä työstä, sekä Maria Suutari-Jääskölle ja Katja Gräsbeckille avusta ja kannustuksesta projektin aikana.

Kiitos professori Juho Rajaniemelle työn ohjauksesta, palautteesta ja tarkistuksesta.

Kiitos haastateltaville, arkkitehdeille ja valokuvaajille hyödyllisistä tiedoista sekä kuvamateriaalista.

Kiitokset perheelle ja ystäville, erityisesti Kaisalle, Miralle ja Jaanalle avusta ja vertaistuesta työtä tehdessä.

Eriyiskiitos Oskarille, elämäni tärkeimmälle hevoselle.

